

Hyvinvointi- ja EPT-
suunnitelmat
2021 - 2025

KUHMO

Kuule kuinka puut puhuvat

Raportti
2024
&
Suunnitelma
2025

Kaupunginvaltuusto

Sisällysluettelo

1	Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	6
2	Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö.....	9
3	Strategian painopisteet ja linjaukset.....	12
4	Hyvinvoinnin toimenpideraportti 2024 ja -suunnitelma 2025.....	15
4.1	THL:n ehdotus vähimmäistietosisällöstä:	17
5	TEAviisarin TOP 10 kehityskohdetta Kuhmon kaupunki 20.6.2024.....	18
5.1	Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset	19
5.1.1	Metsä ja kulttuuri on vahva osa kuhmolaisten hyvinvointia.....	19
5.1.2	Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luojana.....	22
5.1.3	Vanhemmuuden tukeminen.....	27
5.1.4	Syrjäytymisen ehkäiseminen – Jokaisella on vähintään yksi ystävä	32
5.1.5	Palvelujen saavutettavuus	43
5.1.6	Ravitseminen hyvinvoinnin tukena	49
5.2	Kuhmo – turvallinen kaupunki asua ja elää	50
5.2.1	Digiosaaminen luo turvallisuutta	50
5.2.2	Tekniikka lisää luotettavuutta	51
5.2.3	Kohtelemme toisia hyvin ja osaamme kanssakäymisen taidon. Noudatamme lakia ja hyviä tapoja.	52
5.2.4	Liikenneturvallisuuden kehittyminen	55
5.2.5	Esteettömät palvelut.....	57
5.2.6	Varautuminen.....	58
5.2.7	Ympäristöterveys	60
5.3	Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset.....	61
5.3.1	Aktiivinen kansalainen – Jokaisella on vähintään yksi harrastus	61
5.3.2	Osallistuminen kannattaa aina	65
5.3.3	Kotiseutu- ja paikallistietouden kasvu sekä omien juurien arvostaminen	69
5.3.4	70Pitkäaikaistyöttömyys vähenee	70
5.3.5	Osallistamisen osaamisen lisääminen kuntaorganisaatiossa.....	70
5.4	Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma 2021–2025	72
5.4.1	Yleinen ehkäisevä päihdetyö	72
5.4.2	Neuvolatoiminta ja varhaiskasvatus.....	73
5.4.3	Kouluikäiset ja toisen asteen opiskelijat.....	73
5.4.4	Nuoret.....	75
5.4.4	Työikäiset.....	76
5.4.5	Työelämän ulkopuolella olevat.....	77
5.4.6	Pakkatoiminta.....	78

5.4.7	Yhteisöjen toiminta.....	79
5.4.8	EPT- ja peliviikko 45	79
5.4.9	Haittojen ehkäisy lähiyhteisöissä.....	80
6	Suunnitelman laatijat.....	83
7	Suunnitelman hyväksyminen toimitelmissä.....	84
8	Liitteet.....	85
8.1	Liite otsikkoon 1	85
8.1.1	TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA.....	85
8.1.2	LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET.....	99
8.1.3	NUORET JA NUORET AIKUISET.....	107
8.1.4	TYÖIKÄISET	110
8.1.5	IKÄIHMISET	111
8.1.6	KAIKKI IKÄRYHMÄT	113
8.1.7	LIITTEET INDIKAATTORITIE TOIHIN.....	117
8.2	Liite otsikkoon 4.....	121

TIIVISTELMÄ

Laaja hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma 2021–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa § 103 20.12.2021. Osana [Laajaa Hyvinvointikertomusta ja hyvinvointisuunnitelmaa](#) on myös Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma.

Hyvinvointisuunnitelma työstettiin rinnakkain kaupungin strategiasuunnittelun kanssa. Molemmissa otettiin huomioon päättäjien ja kuntalaisten näkökulmia. Hyvinvointijohtoryhmän jäsenet työstivät yhdessä suunnitelman valtuustokäsittelyyn, kuullen myös Elinvoima-, Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunnan sekä Tulevaisuusjaoston näkemykset hyvinvoinnin painopisteistä tulevaisuudessa.

Suunnitelman tavoitteiden lähtökohtana on kuntalaisen hyvinvointi.

Hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa arvioidaan laajan hyvinvointisuunnitelman linjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä asetetaan tarvittaessa uusia tavoitteita ja toimenpiteitä. Vuoden 2025 suunnitelmaa on työstetty samanaikaisesti talousarviovalmistelun kanssa monialaisena yhteistyönä. Vuosittainen raportointi valtuustolle kuntalaisten hyvinvoinnista sekä terveyden ja hyvinvoinnin tilasta on kunnille laissa määrätty (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6§).

Kunnan vähimmäistiedon indikaattoreilla mitattuna sekä hyvinvoinnin tulokset että hyvinvointiprosessit ovat kehittyneet Kuhmossa suotuisasti viimeisen neljän vuoden aikana. Vuonna 2019 alkanut hyvinvointiin panostaminen ja resurssointi ovat osoittaneet, että hyvinvointityön tavoitteita on mahdollisuus saavuttaa suunnitelmallisella ja päämäärätietoisella työskentelytavalla. Hyvinvointitiedon ja monialaisen kokemustiedon yhteensovittaminen luo mahdollisuuksia etsiä ja toteuttaa Kuhmon näköisiä ja kuhmolaisille tarpeellisia toimintalinjauksia.

Kuhmon kaupunki hyväksyttiin THL:n koordinoiman Terve Kunta -verkoston jäseneksi 30.3.2023. Verkosto toimii kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tukena. Vuonna 2024 hyvinvointiaktivaattori on kuulunut verkoston johtoryhmään ja luottamushenkilö toimii henkilökohtaisena varajäsenenä.

Lokakuussa 2024 käytiin ensimmäinen seutukuntaneuvottelu Kainuun hyvinvointialueen (HVA) kanssa. Tähän neuvotteluun osallistui Kuhmon kaupunki ja Sotkamon kunta. Neuvotteluissa luotiin yhteistä tilannekuvaa ja kartoitettiin toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kuntalaisten terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta.

Nyt käsillä oleva asiakirja pohjautuu hyvin pitkälti samoihin indikaattoritietoihin kuin edellisen vuoden asiakirja, joten väestön hyvinvoinnin kehityksen vuositason muutosta ei ole voitu laaja-alaisesti arvioida. Valtuustokauden Laaja Hyvinvointikertomus raportoidaan kevään 2025 aikana ja se tulee toimimaan pohjana Laajalle Hyvinvointisuunnitelmalle 2025–2029.

Laajaan hyvinvointisuunnitelmaan valtuustokauden ajalle on valittu kolme painopistettä

Laajan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman tavoitteet

Vuoden 2024 toimenpiteet ovat konkreettisia ja ne on kuvattu erillisessä taulukossa, samoin kuin vuodelle 2025 asetetut tavoitteet. Lisäksi erillisenä suunnitelmana on esitetty Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmataulukko.

Kuluneena vuonna on toteutettu monipuolisesti vuosikohtaisia tavoitteita. Osaa käynnistyneistä tavoitteista jatketaan vuonna 2025, osasta on tullut vakiintuneita käytänteitä. Jonkun verran tavoitteita on jäänyt toteutumatta.

Hyvinvointityötä tehdään verkostoissa päivittäin. Monialainen ja -toimijainen yhteistyö pyrkii tuottamaan edellytyksiä ja mahdollisuuksia kuntalaisille sekä tukea yksilöiden omia hyvinvointitekoja.

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN TILA VUONNA 2024

Kuhmolaisten hyvinvoinnissa havaitaan kahtiajakoisuutta, polarisoitumista. Osa kuhmolaisista voi erittäin hyvin ja pyrkii huolehtimaan hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tasostansa. Osalla kuntalaisista on havaittavissa haasteita terveytensä, hyvinvointinsa ja sosiaalisten suhteidensa osalta.

Etenkin nuorten mielen hyvinvoinnin, yksinäisyyden kokemusten sekä tunne- ja kaveritaitojen osalta on havaittavissa haasteita. Ilkivalta ja häiriökäyttäytyminen luovat monenlaisia ongelmatilanteita kanssaihminen kohtaamisissa, omaisuuden näkökulmasta ja taloudellisesti. Esiin on noussut myös huoli huoltajien voimavarojen riittävydestä. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden tukemiselle on selvästi monitoimijaista tarvetta. Koko kylä kasvattaa -ajatukselle ja rajojen asettamiselle on myös selkeä tarve. Mielen hyvinvoinnin edistämistyötä on kehitetty vuoden aikana ammattilaisille suunnatuilla koulutuksilla ja hyvinvointia vahvistavien menetelmien käyttöön otolla.

Väestön toimintakyvyn edistämiseksi tarvitaan yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä eri ikäluokat huomioiden. Vähäisen liikunta-aktiivisuuden ja ylipainon yleisyys lisäävät terveysriskejä. Huoli päihteiden ja nikotiini tuotteiden käytöstä on noussut myös esille etenkin miesten ja nuorten osalta.

Kuhmon Ilmiökahvilassa syksyllä 2024 keskusteltiin kuhmolaisten nuorten päihteiden käytön huolestuttavasta trendistä. Kaikissa indikaattoreissa (kannabis, huumeet, sähkö tupakka ja nuuska) on kahden viimeisen vuoden aikana tapahtunut vähintään 5 % nousu yläkouluikäisten osalta. Indikaattoreista selviää myös, että Kuhmon lapset käyttävät enemmän nuuskaa kuin verrokkinsa olevat Kainuun aikuiset. Kuhmolaisten yläkoululaisten humalahakuisuus on selvästi yleisempää kainuulaisiin nuoriin verrattuna.

Osallisuuden edistäminen on ollut hyvinvointityön fokuksessa koko valtuustokauden ajan. Vuoden 2024 aikana etenkin hanketyön ansiosta osallisuutta on voitu lisätä eri väestöryhmille.

Turvallisuuden kokemus on yleisesti Kuhmossa vahva, vaikkakin maailmanpoliittinen tilanne on edelleen epävakaa ja se keskusteluttaa. Kaupunki on osallistunut yhteisiin varautumisharjoituksiin. Kokemustietona ja kohtaamisissa on noussut esille, että paikallisella ilkivallalla ja häiriökäyttäytymisellä on jonkin verran vaikutuksia yksilötason turvallisuuden kokemukseen. Liikenneturvallisuustyötä ja liikkumisen edellytyksiä on edistetty moniammatillisena yhteistyönä ja kuntalaisia kuulemalla.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Yhteenvedona indikaattoritiedoista voi todeta, että hyvinvointirakenteet ovat Kuhmossa hyvällä tasolla. Vuoden 2024 tulosindikaattoreita ei ole vielä saatavilla.

Hytetutyön kehitys		2018	2021	2023	2024	2025
 Hyte-kerroin/asukas		9,20	18,40	21,40		
 Prosessi-indikaattori ka		58	83	100		
 Tulosindikaattori ka		57	47	51		
						

Tämän asiakirjan liitteenä olevat indikaattoritiedot ovat yhteneväiset vuoden 2023 hyvinvointiraportin kanssa. Tiedot päivittyvät laajaan hyvinvointiraporttiin keväällä 2025, jolloin käyttöön saadaan myös PYLL-indeksin tiedot menetetyistä elinvuosista Kuhmossa.

Nostoja huolista indikaattoritietojen valossa:

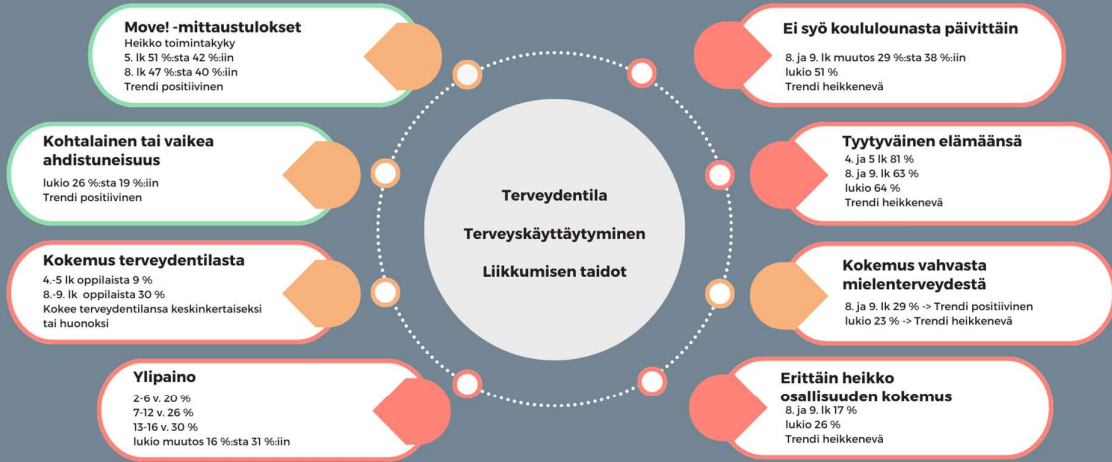
- Yksinäisyyden kokemukset etenkin yläkoululaisilla ja lukiolaisilla (korkeammat kuin aikuisväestöllä ja Kainuussa)
- Vähäisen liikunta-aktiivisuuden yleisyys
- Ylipainon yleisyys
- Päihteet /PYLL ennakkotieto (miehet alkoholi, huumeet) sekä viime vuosina käytön lisääntyminen nuorilla (alkoholi, nikotiini, huumeet, kannabis)
- Lähisuhdeväkivalta: fyysinen, henkinen, seksuaalinen (etenkin nuorilla)

Huolia kokemustiedon pohjalta:

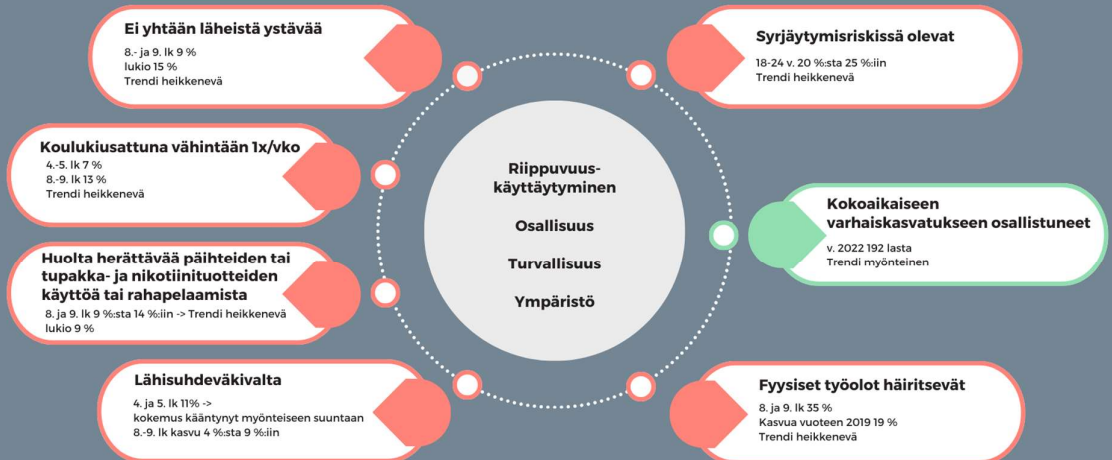
- Lasten ja nuorten tunne- ja kaveritaidot, neuropsykiatriset-haasteet, kotiin jäävät oppilaat
- Huoltajien voimavarat
- Palvelut tavoittavat parhaiten kaikkein aktiivisimmat kuntalaiset
- Aikuisväestöä tavoitetaan heikosti kuntatason palveluresursseilla

LAPSET JA NUORET

LAPSET JA NUORET

TYÖIKÄISET JA IKÄÄNTYNEET

Mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa saavat 25-64 v.

Kasvua 26 -> 33 /1000 vastaavan ikäistä
Trendi heikkenevä 2020 -luvulla

Liikennevahingot

Koronavuoden jälkeen määrät
palautuneet tavanomaiselle tasolle,
Aiheuttajat pääsääntöisesti yli 45
vuotiaita.

Työikäisistä ei nouse esille
vuosivaihteluja muilta osin

Elintavat
Elämänlaatu
Osallisuus
Turvallisuus
Ympäristö

Ikääntyneistä ei nouse
esille vuosivaihteluja
muilta osin

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa

50 %
Trendi heikkenevä

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit

1797:stä 1332:een /1000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen liittyvät rikokset

Kasvua 4:stä 8:aan /1000 asukasta

Vapaana sivistystyönä annetut opetustunnit: kulttuuri

Kasvua 10 731:stä 12 179:ään tuntiin

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset

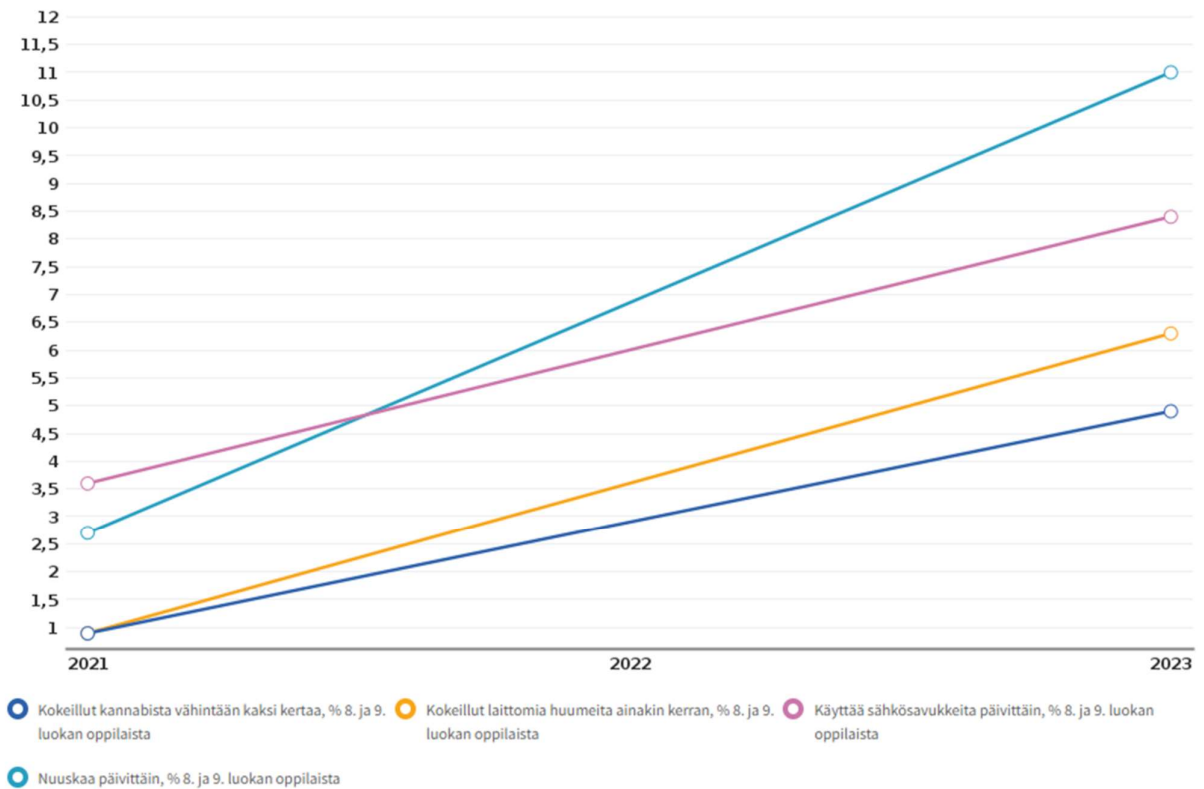
Kasvua 22:sta 27:een /1000 asukasta

Elintavat
Elämänlaatu
Osallisuus
Turvallisuus
Ympäristö

Liikuntainvestoinnit ja - nettokustannukset

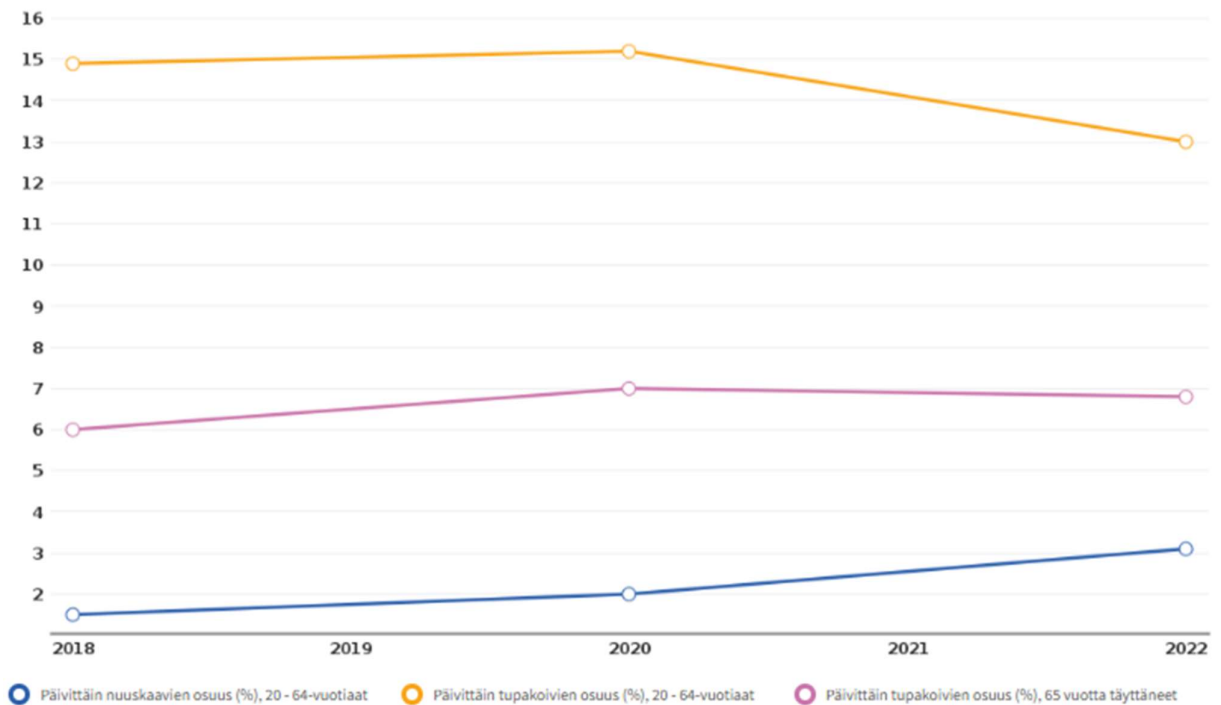
Investointeja niukasti 2020-luvulla
Nettokustannukset pysyneet tasaisena

Nikotiini tuotteiden käyttö nuoret Kuhmo:

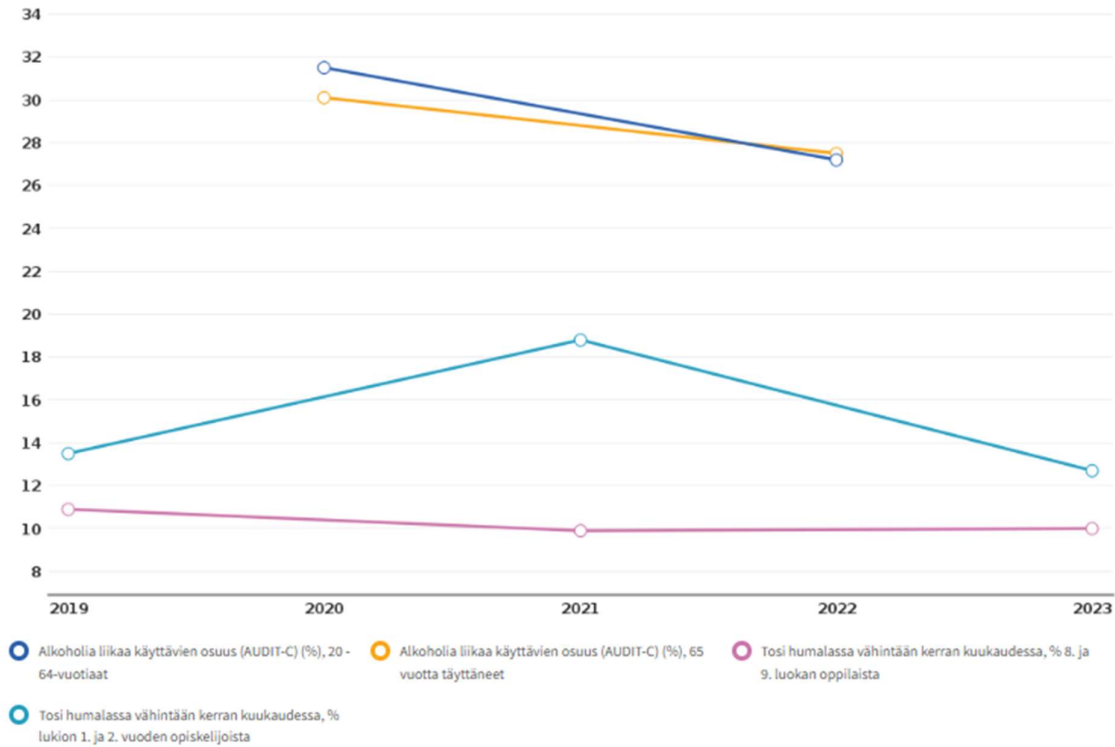
Nikotiini tuotteiden käyttö aikuiset Kainuu:

Alue: Kainuu Sukupuoli: Yhteensä

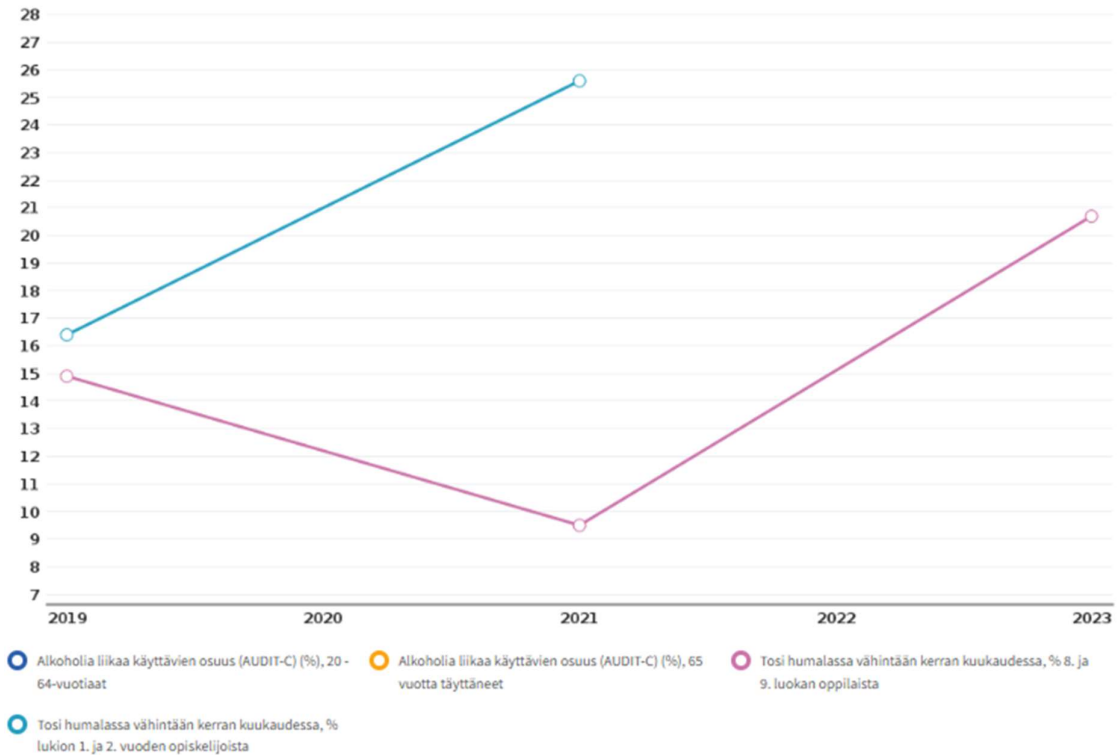
Alkoholin käyttö aikuiset ja nuoret Kainuu:

Alue: Kainuu Sukupuoli: Yhteensä

Alkoholin käyttö nuoret Kuhmo:

Alue: Kuhmo Sukupuoli: Yhteensä

2 Hyvinvointialueen hyvinvointikertomustyö

[Kainuun hyvinvointialueen Hyvinvointikertomus 2020 ja Hyvinvointisuunnitelma 2021–2024](#) valmistui vuoden 2023 aikana.

Sekä kertomustyön, että suunnitelmaosion työstämiseen osallistui kuntien hyvinvointiaktivaattorit ja -koordinaattorit. Lisäksi kunnilla oli mahdollisuus esittää kannanottonsa asiakirjaan ennen hyvinvointialueen päätöksentekoprosessia. Kuhmon kaupunginhallitus antoi lausuntonsa hyvinvointikertomukseen 28.3.2023 § 97. Kuhmon kaupungin hyvinvointijohtoryhmä osallistui hyvinvointisuunnitelman työstämiseen 29.8.2023 ja toi esille lisäys-/muutosesityksiä.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat:

- 1 Edistetään lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 2 Edistetään 11uorten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 3 Edistetään työikäisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 4 Edistetään ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta
- 5 Edistetään vaikuttavaa hyte-työtä

Hyvinvointisuunnitelma sisältää useita yhtymäkohtia Kuhmon kaupungin laajaan hyvinvointisuunnitelmaan.

Lisäksi Kainuun lasten ja 11uorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 tukee vahvasti Kuhmon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja hyvinvointitoimenpiteitä.

Kuva: Kainuun Liiton kuvapankki

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VUODELLE 2025

3 Strategian painopisteet ja linjaukset

Kuhmon kaupungin vuoden 2025 strategisen linjauksia päivitettiin syksyllä 2024. Kuhmon kaupungin strategiset tavoitteet ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteet

- Kestävä kaupunki
  - Luotettava tekniikka
  - Liikenneturvallisuus
  - Esteettömyys
  - Varautuminen
- Täyttä elämää keskustassa ja kylissä – hyvinvoinvat kuhmolaiset
  - Metsä ja kulttuuri
  - Yhteisöllisyys
  - Ravitseminen
  - Ystävyys
  - Vanhemmuus
  - Lakien ja järjestyksen kunnioitus
  - Kanssakäymisen taidot
  - Harrastukset
  - Osallistuminen
  - Kotiseutu- ja paikallistietous
  - Työttömyys
- Inhimillinen kehitys on mahdollista kaikille
  - Digiosaaminen
- Monipuolinen kannattava ja kansainvälinen elinkeinorakenne
- Tunnettu ja verkostoitunut kaupunki
- Ihmislähtöinen organisaatio ja vetovoimainen työyhteisö
  - Palvelut
  - Osallistaminen

Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset

Kuhmo - turvallinen kaupunki asua ja elää

Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset

Ehkäisevä päihdetyö

Jokaiselle hyvinvointisuunnitelman painopisteelle on asetettu alatavoitteita sekä vuosikohtaisia toimenpidesuunnitelmia, joille on määritelty vastuutahot ja resurssit sekä mittarit ja indikaattorit. Seurantataulukko osoittaa toimenpiteiden edistymisen valtuustokauden aikana.

4 Hyvinvoinnin toimenpideraportti 2024 ja -suunnitelma 2025

Hyvinvointisuunnitelman vuosiraportissa arvioidaan linjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista sekä asetetaan uusia tavoitteita ja toimenpiteitä. Vuoden 2024 suunnitelmaa on työstetty rinnakkain talousarviovalmistelun kanssa.

Vuoden 2024 hyvinvointitekoja mm.

- Nuorten, muualla opiskelevien Kuhmossa kesätoissa olleiden tapaaminen
- Asiakastoimikunta perustettiin ateriapalvelujen toiminnan kehittämiseksi ja asiakkaiden osallistamiseksi
- Väkivallan ehkäisevän työn menetelmien kartoittaminen ja hyödyntäminen sekä koulukiusaamisen ehkäiseminen – selvitystä valmistelevaan perustettiin työryhmä
- Suomen kielen alkeiden opetusta toteutettiin maahanmuuttajille
- Työllisyyden edistämisen palveluissa tulkkipalvelut toteutuivat
- Kirjastolle remontoitiin tila pelihuoneelle sekä vapaalle oleskelulle
- Kate-mielenterveysohjelma Kainuuseen -hankkeen koulutukset
- Huomaa hyvä -tutoreiden koulutus aloitettiin varhaiskasvatuksessa
- Monitoimireitin kunnostustoimenpiteet ja viitoitukset Heponkankaalle ja Jämäkseen valmistui
- Kuuden kunnan viisaan liikkumisen suunnitelma -hankkeen toimenpiteet
- Vuoropäiväkoti Kuusenkuiskeen liikunnallistaminen ja luonnonmukaistaminen sekä päiväkodin osallistuminen valtakunnalliseen villiinnyttämistutkimukseen, jossa tutkitaan luonnonmukaistamisen vaikutuksia hyvinvointiin
- Harraste-esittelyt oppitunneilla ala- ja yläkoululaisille sekä Taiteiden Taikayö - tapahtumassa
- Vaikuta! -teemapäivä yläkoululaisille
- Lasten raati -toiminnan käynnistämisen valmistelu
- 7. luoka Mielihetki -keskustelutoiminta käynnistyi
- Kiusaamisen vastaiset ja ehkäisevän päihdetyön vierailijaoppitunnit oppilaitoksissa
- Kuuden kunnan viisaan liikkumisen suunnitelma valmistui hanketyönä
- Seutukuntaneuvottelu Kainuun hyvinvointialueen kanssa (Kuhmon kaupunki ja Sotkamon kunta)
- Kuhmon raati -keskustelutilaisuus lisääntyneen ilkivallan ja häiriökäyttäytymisen tiimoilta vuoden lopussa
- Liikkumisohjelma valmistui
- Liikuntapaikkaselvitys valmistui

Vaikuta! -kuulemistilaisuus järjestettiin yläkoululaisille hyvinvointiteemaan pohjautuen.

Vuoropäiväkoti Kuusenkuiskeen piha-alue liikunnallistettiin ja luonnonmukaistettiin.

Esimerkkejä vuoden 2025 hyvinvointi- ja turvallisuus- sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelman toimenpiteistä

- Lasten parlamentti - toiminta käynnistyy
- EPT-yhteistyönrkin kokoontuminen keväällä, tavoitteena suunnitella konkreettisia toimenpiteitä oikean ept-tiedon jakamiseksi
- Kainuu-Koillismaan työllisyysalueen toiminta käynnistyy
- Kulttuurikasvatussuunnitelman päivitys
- Tehostetun nuorisotyön suunnitelman laadinta
- Liikkumisen edistämisen hankkeet käynnistyvät
- Varhaiskasvatuksen eVaka- asiakastieto- ja toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto
- Vaikuttavampaa työkyky johtamista -hanke Kuhmon kaupungin esihenkilöille

Hyvinvointi- ja EPT-
suunnitelmat
2021 - 2025

RAPORTTI VUODELTA 2024 JA SUUNNITELMA VUODELLE 2025

KUHMO

Kuule kuinka puut puhuvat

Kunnille on koottu vähimmäistietosisältö, joka ei ole vielä velvoittava eikä niiden käyttöä seurata tai valvota. Järjestämislain 29 § mukainen asetus hyvinvointikertomusten vähimmäistiedoista on sosiaali- ja terveysministeriön käsittelyssä. Esitys hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi on annettu 14.6.2023 sosiaali- ja terveysministeriölle, mutta se saattaa muuttua ministeriön asetusprosessin myötä. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin.

Ehdotus auttaa kuntia ja alueita valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Indikaattoritiedot, joita voidaan hyödyntää kuntien toimenpiteiden arvioinnin mittareina löytyvät [Ehdotus kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi](#) nettisivulta.

Kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällön indikaattorit on lisätty Hytetu- ja Ept-suunnitelmien taulukoihin sarakkeeseen arviointimittarit niiden toimenpiteiden kohdalle, joiden oletetaan vaikuttavan kyseiseen indikaattoriin. Kunnan vähimmäistietoindikaattoreita on yhteensä 56 (aiemmin 62). Vuoden 2023 vähimmäistietosisällön indikaattorit näkyvät taulukossa mustalla fontilla, **uudet indikaattorit violetilla fontilla** ja kaupungin omat arviointimittarit harmaalla.

5 TEAviisarin TOP 10 kehityskohdetta Kuhmon kaupunki 20.6.2024

- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen -> toteutus käynnistynyt 2023
- Ikäryhmittäiset tavoitteet ja toimenpiteet terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi ikääntyneiden osalta
- Lapsiparlamentti -> toteutuksen suunnittelu käynnistynyt 2024
- Kuntalaisfoorumit, lasten kyselytunti
- Kuntalaisten osallistaminen hankintatyöhön
- Paikallinen turvallisuussuunnitelma
  - valiokuntakäsittely
  - hallitus- ja valtuustokäsittely
  - hyvinvointijohtoryhmän osalta
- Päätösten ennakoarviointi lautakuntapäätösten valmistelussa
- Palveluiden suunnittelu – mahdollisuus vaikuttaa päätösten valmisteluun verkossa

Taulukkoon on kuvattu vuosien 2022–2024 toteumat väreittäin: vihreällä toteutunut, keltaisella käynnistynyt, punaisella aloittamatta.

5.1 Täyttä elämää Kuhmossa - hyvinvoivat kuhmolaiset

Tavoite	Toimenpiteet	Resurssit ja vastuutahot	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	TOT 2024	TAVOITE 2025
5.1.1 Metsä ja kulttuuri on vahva osa kuhmolaisten hyvinvointia	Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttaminen	Työryhmä, jossa edustettuina varhaiskasvatus, koulut, musiikkiopisto, kulttuuritoimijat	<ul style="list-style-type: none"> - Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 	Hyväksytty HyvSiiva 9.6.2022 § 75	<p>Suunnitelman tavoitteiden käytäntöön vieminen vuonna 2023.</p> <p>Musiikkiopisto on toteuttanut suunnitelman mukaisia toimenpiteitä.</p>	Suunnitelman juurruttaminen käytäntöön.	<p>Kirjasto tarjoaa erilaisia tapahtumia erikaisille kävijöille. Kokoelmatyön avulla tuetaan ajantasaisen, asiakkaiden tarpeita ja kiinnostuksia vastaavan aineistokokoelman ylläpitoa.</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelman päivitys</p>
	Reitistöjen rakentaminen ja kunnostaminen	kunnallistekniikka, Metsähallitus luontopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> - Esteettömien ja laadukkaiden reittien määrä - Lähireittien käyttöaste - Enintään 1 km päässä 	<p>Unskin Uran peruskorjaus</p> <p>Mammankaivon Frisbeegolfradan valaistus</p> <p>Siirrettävät kävijäseurantami</p>	<p>Esteettömyyskartoitus</p> <p>Pajakkajoen reitille</p> <p>Hietaperän venesataman kunnostus</p>	Pyöräreitti -hankkeessa valmistui Hepokankaan reitti ja Jämäksen opastukset	Kuhmon erityiskalastuskohde -hanke toteutuu

		Edunvalvonta suhteessa metsähallituksen resursseihin	lähivirkistysalueesta asuvat	ttarit 5 kpl käytössä Maastopyöräilyreitistön kehittäminen	Kämärän lintutornin kunnostus Pyöreittäihankkeen myötä uusi monitoimireitti välille Unskin ura – Kalevalan kangas Esteettömän reitin edelleen kehittäminen Honkalinnan läheisyydessä Suvannon laavun esteettömyyttä kehitetty edelleen Vesistömatkailuhanke valmistunut	Mahdollinen Leader-rahoitusten hakeminen maasto- ja vesireittien sekä vene- ja välinevuokraus palvelujen kehittämiseksi Kuhmon erityiskalastuskohteet -hankkeen valmistelu yhteistyön sekä virkistys- ja matkailukäytön kehittämiseksi	
	Musiikkiopiston vapaana oleville oppilaspaikoille ilmoitaudutaan. Kuhmolaiset vauvat saavat lahjakortin muskariin. Instrumenttiopintojen yksilöllistäminen on mahdollista.	Musiikkiopisto on valtionosuutta saava oppilaitos. Toiminnan mahdollistaa kaupungin tuki, lukukausimaksujen tuotot sekä palvelun myynnistä saatavat korvaukset. Hankkeet mahdollistavat	- Musiikkiopiston oppilaspaikat ovat täynnä - Ryhmäopetukseen tulee paljon oppilaita - Oppilaskonserttien yleisömäärä on runsas. Yleisömäärää seurataan	Varhaisiän musiikkikasvatus on toteutunut ja jatkuu edelleen Ryhmäopetukseen osallistuvien määrä vaihtelee, osa ryhmistä on täynnä mutta osaan ryhmistä on tilaa.	Päättötodistuksen saavien oppilaiden määrää on tärkeää kasvattaa Sotkamolaiset kesämuusikot osallistuivat Kuhmon toimintoihin, keikkoja toteutettiin myös Sotkamossa	Musiikkiopiston opintopolku suoritetaan loppuun saakka Kesämuusikot ovat Kuhmon ja Sotkamon yhteistä kulttuuritoimintaa Päiväkotimuskari on vakiintunutta toimintaa	Vahvistetaan sitoutumista musiikkiopiston opintoihin Elämänkaarimuskari käynnistetään kokeiluna

	<p>Maksuton varhaisiän musiikkikasvatus päiväkodeissa (mahdollistaa myös varhaiskasvatushenkilöstön osaamisen kehittämisen) Musiikkiopiston tuottamat kerhot-> musiikkiopiston ja perusopetuksen yhteistyön vahvistaminen, Suomen harrastamisen malli (hanke) Elämänkaarimuskari- idea</p>	<p>kokeilut ja kehittämisen.</p>	<p>- Musiikkiopiston opintopolulla edetään päättötodistuksiin asti - Kuhmolaiset ja sotkamolaiset nuoret hakeutuvat Kuhmon kesämuusikoiksi - Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v.</p>	<p>Kuhmon kesämuusikot on toteutettu</p>	<p>Kuhmon musiikkiopisto 30 v. - dokumentti - Ääneni äärelle -sävellysprojekti - Pikkukesämuusikot - Nuorisosinfoniaorkesteri Itämyrskyn konserttikiertue Vauvamuskarin lahjakorttia ei ole lahjoitettu kaupungin puolesta, mutta sen on voinut ostaa lahjaksi Päiväkotimuskari toteutunut ja toiminta on laajentunut Elämänkaarimuskari ollut kokeiluna Harrastamisen Suomen mallissa kerhotoiminta toteutuu Sotkamossa Musiikkiopiston vanhempainyhdi</p>	<p>Tanssi on juurtunut osa musiikkiopiston opetustarjontaa Kansainvälistymistä jatkettiin Elämänkaarimuskarin kokeilua jatketaan mahdollisuuksien mukaan</p>	
--	---	----------------------------------	--	--	--	--	--

					stykset toimivat sekä Kuhmossa että Sotkamossa		
	Lasten luontoyhteyden säilyttäminen ja edistäminen	Varhaiskasvatus, Kunnallistekniikka, Tilapalvelut, Hyvinvointityö, Liikuntapalvelut	- Move! -tulokset		Kuusenkuiskeen piha-alueen suunnittelu ja valtion avustuksen haku	Kuusenkuiskeen piha-alueen luonnonmukaistaminen ja liikunnan edistäminen toteutettiin. Satumetsän päiväkodin piha-alueen saneeraus toteutui. Valtakunnalliseen villiinnyttämis-tutkimukseen osallistuttiin. Luke ja Tampereen yliopisto tutkivat miten luonnonmukaistaminen vaikuttaa lasten hyvinvointiin.	
5.1.2 Yhteisölliset tapahtumat hyvinvoinnin ja osallisuuden luojana	Harrastemessut	jokaiselta palvelualueelta nimetty vastuuhenkilö, toteutus yhteistyönä, kansalaisopisto, yhdistykset, seurakunta	- Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista. - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. luokan oppilaista	Harrastemessut Taiteiden taikayön yhteydessä	Harrastemessut koulupäivän aikana, n. 780 osallistujaa	Harraste-esittelyt perusopetuksen oppitunneilla sekä Taiteiden taikayössä	

			<ul style="list-style-type: none"> - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit - Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut 				
	Rekrymessut	yhteistyössä kaupungin eri yksöiden, Kuhmon Yrittäjät ry:n ja oppilaitosten kanssa	<ul style="list-style-type: none"> - Messut toteutetaan vuosittain, palautekyselyt sekä kohderyhmille että esittäjätahoille - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista 	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> Toteutui Taitotehtaan ja perusopetuksen tiloissa KAMK ja KAO oppilaitosten tapahtumiin osallistuttiin 	Rekrymessut	<ul style="list-style-type: none"> Rekrymessut nuorille Rekrymessut aikuisille
	Terveys- ja liikuntatapahtumat eri ikäryhmät huomioiden: - liikuntapalvelut - Kainuun Liikunta - Vanhustenviikko	kaupungin tilat, henkilöstö: Kainuun Liikunta, KAMK-opiskelijat, liikuntapalvelut, sivistyspalvelut, yhdistykset, kuntalaiset	<ul style="list-style-type: none"> - Mittarit tulokortissa - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk. oppilaista - Liikuntatoimen palvelut 	Toteutui	<ul style="list-style-type: none"> Kaikki ikäryhmät huomioitiin tapahtumatarjonnassa Tapahtumat yhteistyössä Kainuun Liikunnan kanssa yht. 6 kpl, joista suurimmat Kainuun rastiviikko ja Lost in Kainuu 	Valtakunnallisiin teemaviikkoihin pohjautuvan vuosikellon luominen	Valtakunnallisiin teemaviikkoihin pohjautuvan vuosikellon luominen

					<p>Yhdistysten yhteistyötapahtumat 10 kpl</p> <p>Uimahallin tapahtumat eri ikäryhmille 7 kpl</p> <p>Kesän perukkaliikuntakerros 6 kylää</p> <p>Muut liikuntatapahtumat 3 kpl</p> <p>Vanhusten ja vammaisten viikon tapahtumat</p>		
	Oppilaitosten juhlat ja yhteiset tapahtumat	Oppilaitosten henkilöstö ja lapset ja nuoret, yhteistyössä yksikkörajat ylittäen	<p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi 4., 5., 8. ja 9. lk. oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- 8. ja 9 lk oppilaista</p> <p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <p>- Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit/v.</p>	<p>Wanhon tanssien päivänäytöksen yleisönä lapsia ja nuoria sekä aikuisia eri yksiköistä, penkkariajelu koskettaa myös useita yksiköitä.</p> <p>Lukion juhlissa esiintyi nuoria ja aikuisia myös muista yksiköistä.</p> <p>MUP-oppilaiden vuosittainen kevätkonsertti</p>	<p>Wanhon tanssien päivänäytöksen yleisönä lapsia ja nuoria sekä aikuisia eri yksiköistä, penkkariajelu koskettaa myös useita yksiköitä.</p> <p>Lukion juhlissa esiintyi nuoria ja aikuisia myös muista yksiköistä.</p> <p>MUP-oppilaiden vuosittainen kevätkonsertti</p>	<p>Vakiintuneena toimintana: Wanhon tanssit toteutettiin yhteistyössä musiikkiopiston liveorkesterin kanssa,</p> <p>MUP-juhluvuoden konsertti yhdessä musiikkiopiston kanssa,</p> <p>MOMO-juhla kaikille Kuhmon</p>	

			- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Perusopetuksen ja lukion joulukantaatti Itsenäisyyspäivän juhllaisuudet oppilaitosten yhteistyönä Koulujen joulujuhlat	Perusopetuksen ja lukion joulukantaatti Itsenäisyyspäivän juhllaisuudet oppilaitosten yhteistyönä Koulujen joulujuhlat Suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden avajaistilaisuus Perusopetuksen 50 v. juhla 7.–9. lk olympialaiset	ja Sotkamon eskarilaisille	
	Kirjaston ja kulttuuritoimen järjestämät matalan kynnyksen tapahtumat vuosikellon mukaan	Kirjaston, kulttuurin ja nuorisotoimen työntekijät, kolmas sektori	- Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - 8. ja 9. lk oppilaista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä	Kirjastokäyntejä n. 50 000 (kävijälaskurissa myös lukiolaiset, jotka opiskelevat kirjaston luokissa) Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364: 7 lukupiiriä, 3 kirjanjulkistamista, runoilta, Ilonauluryhmän esiintyminen, 8	Kirjaston säännölliset tapahtumat toteutuivat. Novellikoukku ja lukupiiri kuukausittain, satutuokioita kirjastolla ja päiväkodeissa, uutena syksyllä vauvalorutuokiot. Tiloja annettiin käyttöön muille toimijoille, esim. Yhdistyksille.	Vuosikellon suunnitelmia toteutetaan Kirjasto järjestää matalan kynnyksen kulttuuritapahtumia eri ikäryhmille. Satutuokioita ja vauvalorutuokioita järjestetään säännöllisesti. Novellikoukku-tilaisuus, lautapeli-illat ja lukupiiri ovat	Novellikoukku ja lukupiiri kokoontuvat kirjastolla säännöllisesti. Vauvalorutuokioita ja satutuokioita järjestetään kirjastolla kuukausittain lukuvuoden aikana.

			viimeisen kahden viikon aikana - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	lautapeli-iltaa, 8 satutuokiota (osa kaverikoiran kanssa) Oulu 2026-tilaisuus. Vuoden kokonaislainaus 10/22: 100158.	Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23). Mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset. Kokonaislainaus 9/23: n. 88000 Ystävänpäivä-tapahtuma kirjastolla Livepeli-tapahtuma kirjastolla	vakiintunut osa kirjaston tapahtumatarjontaa lukuvuoden aikana. Kokonaislainaus 10/2024 n. 94300 Kirjastokäyntejä on 10/2024 n. 105 000 kpl	
	Kuhmon Talvi -ja Römppäviikko, Kainuun kirjamesut, Taiteiden yö, Suomi Soi tapahtumat, uudenvuoden vastaanotto	Kirjaston ja kulttuurin työntekijät, Kainuun liitto	- Tapahtumat toteutuneet, kävijämäärät, kävijäpalautte - 8. ja 9. lk oppilaista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Tapahtumien kävijämäärät: Viri Viri Tik Tak –esitys 30, Kuhmon Talvi (6 tapahtumaa) 521 Spoon River Antologia –esitys 320 Suomi Soi –konsertit (6 kpl) 439 Taiteiden yö n. 1700 käyntikertaa Lisäksi useita kulttuuritapahtumia, joissa kaupunki mukana yhteistyötahona	Kulttuuritapahtumat järjestettiin vuosikellon mukaan. Kainuun kirjamesut toteutettiin marraskuussa 2023. Taiken Hama-rahoituksella toteutettiin Kuusamon kylällä neljä luonnonmateriaali-taidekursseja, vetäjinä kainuulaisia eri alojen taiteilijoita.	Musiikkiopisto oli mukana toteuttamassamm. Taiteiden yön ja Römppäviikon sisältöä Taidekurssit toteutuivat. Kaupunginkirjasto osallistui Taiteiden Taikayöhön poistokirjamyynnin ja tarinatuokioiden muodossa. Kaupunginkirjasto tarjoaa tiloja	Kirjasto järjestää tapahtumia vuosikellon mukaisesti, ja tarjoaa tiloja yhdistysten ym. toimijoiden käyttöön. Kulttuuritoimi on mukana erilaisten kulttuuritapahtumien toteutuksessa. Taiteiden yö, Römppäviikko ja Suomi Soi, sekä uudenvuoden vastaanotto ovat osa vuoden

				tarjoamalla tiloja, työpanosta ym.	Kylätapahtumia tuettu avustuksin ja tapahtumatuottajan työpanoksella. Tapahtumien sisällöntuotanto tapahtunut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa	yhdistysten käyttöön Kulttuuritoimi myöntää avustuksia kulttuuritoiminnan kehittämiseen tähtäävien tapahtumien järjestämiseksi.	kulttuuritarjontaa . Kulttuuritoimi tukee kulttuuritoimijoita avustuksin. Yhdistyksiä kannustetaan kehittämään toimintaa kestävän kehityksen sopimusmalliin tarttumalla.
5.1.3 Vanhemmuuden tukeminen	Perhekoulu, vanhempien koulu	Sovittava Kainuun hyvinvointialueen	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Tyytyväinen elämäänsä - 8.-9 lk. oppilaista - Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Kuhmossa ei ole toteutunut omana ryhmänä	Vanhempainkoulun tarve tullut esille koulukiusaamisen ja perheväkivallan työryhmässä sekä ehkäisevän päihdetyön työskentelyssä Vanhempainkoulu ei ole toteutunut Kuhmossa Tarve tuotu esille hyvinvointialueen seutukuntaneuvottelussa	Pyritään vaikuttamaan tarpeen esille tuomiseen maakunnallisissa hyvinvointisuunnitelmissa

			- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista				
Matalan kynnyksen kohtaamispaikat	Yhteistyö Kuhmon seurakunnan ja järjestöjen kanssa	- Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - 8. ja 9. lk oppilaista - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Nuorten aikuisten kahvilaisuus kaupunginjohtajan ja kirkkoherran kutsumana MLL-perhekerhot Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364	Kulttuuriolohuone käynnistyi hanketoimintana ja jatkuu yhdistys vetoisesti kestävän kehityksen sopimuksella Kirjastolla järjestetään säännöllisesti tapahtumia (mm. Novellikoukku, lukupiiri, kirjallisuusillat) ja tarjotaan tiloja muiden toimijoiden järjestämille tapahtumille (mm. peli-illat)	Kulttuuriolohuone toiminta ei jatkunut Olohuonetoiminnan uudelleen käynnistämisen suunnittelyöpaja yhdessä yhdistysten kanssa Kirjastolle remontoitiin tila pelihuoneelle sekä vapaalle oleskelulle	Olohuonetoiminta käynnistyy uudelleen	
Lasten- ja nuorten hyvinvointi otetaan valtuustokauden teemaksi vanhempainilloissa ja valitaan yhdessä eri tahojen kanssa toimenpiteet	sivistyspalvelut, hyvinvointiaktivaattori, ateriapalvelut, sote, nuorisovaltuusto, oppilaskunnat, valtakunnalliset	- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - Ei syö koululounasta päivittäin 8. ja 9. luokan oppilaista	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Laajat terveystarkastukset 5. ja 8. lk 5. lk vanhempainilloissa terveydenhoitaja	Vanhempainilloissa käsitelty kouluterveyskyselyn tuloksia		

	<p>lasten- ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi.</p> <p>Asiantuntijaluennot vanhemmille mm.</p> <ul style="list-style-type: none"> - päihteet - digikasvatus - syrjäytymisen ehkäisy - aikuissosiaalityön palveluiden esittely - mistä apua kriisin kohdatessa - ravitsemus ja suun terveydenhuolto - vanhempien tuen merkitys lasten ja nuorten tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle <p>Kodinhoitajapalvelut (Hyvinvointialueelle ehdotuksena)</p>	<p>asiantuntijatahot, vanhemmat, kriisityö, poliisi,</p> <p>yhdistykset, hankkeet: esim. Mieli-hanke ja Mukana elämässä -hanke,</p> <p>Kainuun hyvinvointialue</p>	<p>- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi - Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Oppilaistoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten 	<p>Laajat terveystarkastukset 5. ja 8. lk</p> <p>5. lk vanhempainilloissa sa terveydenhoitaja , liikunnanohjaaja, fysioterapeutti (Move-tulosten läpikäynti)</p> <p>8. lk vanhempainilloissa sa asiantuntija (kouluterveyskyselyt)</p> <p>9. lk. vanhempainilloissa sa oppilashuollollinen tuki</p>	<p>liikunnanohjaaja, fysioterapeutti (Move-tulosten läpikäynti)</p> <p>8. lk vanhempainilloissa saiantuntija (kouluterveyskyselyt)</p> <p>9. lk. vanhempainilloissa sa oppilashuollollinen tuki</p> <p>Poliisi osallistui vanhempainiltoihin</p> <p>Kodinhoitajapalvelun tarve tuotu esille mm. kyselytutkimuksissa ja hyvinvointialueen kuntayhteistyöpaamisissa</p>		
--	---	--	--	---	---	--	--

			fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut				
	Neuvokas perhemenetelmän aktiivinen käyttöönotto varhaiskasvatukseen monialaisessa yhteistyössä. Menetelmä tukee varhaiskasvatukseen työtä perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi.	Hellä-hanke tukee toimijoita menetelmän käyttöönotossa.	- Asiakaskyselyt perheille sekä menetelmän vaikuttavuuden arviointi varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen vuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä. - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Perusopetus ja esiopetus Kainuun yhteisessä TOKI-hankkeessa, joka on päättynyt, TOKI=tuki, oppiminen, kehittäminen, inkluusio (Liitteessä kuva mallista) Hellä-hanke päättyy Lapsen tuen malli Kainuussa-hanke varhaiskasvatuksessa, päättyy 12/23. Neuvokas perhemenetelmää käytetään varhaiskasvatuksessa lasten	Lapsen tuen malli hankkeen aikana työstetty <i>Lapsen tuen käsikirja</i> toimii varhaiskasvatuksen toimijoiden työkaluna. Neuvokas perhemenetelmää esiteltä huoltajien illoissa.	

			<p>mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Nuorisotoimen palvelut 		<p>elintapaohjauksessa.</p>		
	<p>Varhaisen tuen tiimi lapsen ja/tai perheen tuen tarpeen kartoittamiseen ja toteuttamiseen.</p>		<p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskustelu-vaikeuksia vanhempien kanssa - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - 8.-9. lk oppilaista - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä 	<p>Moniammatillinen Varhaisen tuen tiimi - toimintamalli otettiin käyttöön</p>	<p>Varhaisen tuen tiimimallia käytetään pohjana varhaiskasvatuksen verkostotyössä. Tiimimallin käytänteet kuvattu Lapsen tuen käsikirjassa.</p>	<p>Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönoton selvitetiin sivistystoimessa -> ei oteta käyttöön. Varhaisen tuen tiimimalli käytössä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen verkostotyössä.</p>	

			<p>viimeisen kahden viikon aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - - Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lapset 1-6-vuotiaista - Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Ahtaasti asuvat lasiasuntokunnat - - Syrjäytymisriskissä olevat 18-24 -vuotiaat - Nuorisotoimen palvelut 					
5.1.4 Syrjäytymisen ehkäiseminen – Jokaisella on vähintään yksi ystävä	Tunne ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen	Perusopetus, nuorisopalvelut, oppilashuoltoryhmät	<p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskustelu- vaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Perusopetus ja esiopetus osallistui Kainuun yhteisessä TOKI-hankkeessa, TOKI= tuki, oppiminen, kehittäminen, inklusio			

			<ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Nuorisotoimen palvelut 		henkilöstölle ja taitojen harjoittelu koulun arjessa		
	Kielivähemmistöjen huomioiminen	Kaupungin info ja koko henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> - Palveluissa huomioitu, viestinnässä huomioitu. Peruspalvelut netissä vähintään kolmella kielellä vuoden 2022 loppuun mennessä. - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaita, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaista 		<ul style="list-style-type: none"> Ei ole toteutunut viestinnässä Perusopetuksessa lapsen oman kielen tuki osalle ulkomaalaistaustaisista oppilaita Työllisyyspalveluissa toteutuu tulkkipalvelut Kuhmon kaupunginkirjasto on toteuttamassa Tervetuloa kirjastoon - kohdennettuja kirjastopalveluita työllisyyspalveluiden asiakkaille - hanketta. 	<ul style="list-style-type: none"> Musiikkiopistossa opiskeli ukrainalaisia oppilaita Työllisyyspalveluissa toteutuu tulkkipalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Työllisyyspalveluissa toteutuu tulkkipalvelut

	Omaishoitajille tarjottavat ennaltaehkäisevät palvelut	kansalaisopisto, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut	- Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit		Maksuttomia uintikertoja uimahallissa läpi vuoden Omaishoitajien ja läheishoivaajien vertaiskahvila yhdistystoimintana Ohjattu saliliikunta ei toteutunut	Hyvinvointialueen ja kuntien palvelutarjonta ja -polku kuvaukset luotiin HVA:n Kestävän kasvun Kainuu II -hankkeessa	
	Miekkarin ja kuraattorin kahvit nuorille	sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue	- Palautekyselyt, keskustelut oppilaskuntien ja lukion opiskelijakunnan hallituksessa - Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista	Toteutunut lukiolaisille	Toteutunut perusopetuksessa ja lukiossa nuorisotyövetoisti miekkarin ja kuraattorin yhteistyöllä.	Toiminta jatkui vakiintuneena käytäntönä 7. luokkalaisten Mielihetki -kohtaamiset käynnistyivät miekkarin, kuraattorin ja koulunuorisotyön tekijän toimesta	Mielihetki -kohtaamiset jatkuvat

			<p>mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. luokan oppilaista - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Ahtaasti asuvat lasiasuntokunnat <p>Syrjäytymisriskissä olevat 18-24 -vuotiaat</p>				
	<p>Moniammatillinen yhteistyö ja asiantuntijakuulemiset</p> <ul style="list-style-type: none"> - hyvinvointijohtoryhmä - ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston työryhmä - yhdyspintatyö Kainuun hyvinvointialueella - aikuissosiaalityön sisällöt mm. paikalliset toimintatilastot ja palvelut 	<p>työryhmien jäsenet, asiantuntijat mm. kouluterveyshoitajat, miekkari, kuraattori, Kainuun hyvinvointialueen ammattilaiset, oppilashuoltoryhmä</p>	<p>- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua 	<p>Toteutunut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hytejory ja EPT ryhmien jäsenet päivitetty ja moniammatillisuus laajentunut 	<p>Hytejory ja EPT-ryhmä kokoontuivat säännöllisesti</p> <p>Laajennettu oppilashuoltoryhmä kokoontui</p> <p>Hyvän mielen kunta -hankkeen pilottikuntatoiminta päättyi</p> <p>KAMK:n hallinnoima KATE – Kainuun mielenterveysohjelma sai rahoituksen</p> <p>Poliisin ennaltaestävä työ tiiviiksi</p>	<p>Nuorten kuuleminen kouluterveyskyselyn tuloksiin liittyen toteutettiin Vaikuta! -päivän yhteydessä</p> <p>Valtuustoaloitteen koulukiusaamisen ja perheväkivallan ennaltaehkäisemiseksi pohjalta perustettiin moniammatillinen työryhmä.</p> <p>Kainuun hyvinvointialueen seutukuntaneuv</p>	

			<p>- THL:n sairastavuusindeksi</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Tyytyväinen elämäänsä</p> <p>- Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa</p> <p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi</p> <p>- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p> <p>- Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <p>- Enintään kahden kilometrin etäisyydellä alasteesta asuvat 7–12-vuotiaista</p> <p>-</p> <p>Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat</p> <p>- Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaista</p>		<p>osaksi hyvinvointityötä</p> <p>- oppilaitoskäynnit toteutuivat</p> <p>Hyvinvoiva kouluyhteisöksi kirja. Aiheeseen koulutettu henkilöstöä.</p>	<p>ottelut yhdessä Kuhmon kaupungin ja Sotkamon kunnan kanssa</p> <p>TerveKunta - verkoston johtoryhmätyöskentely</p>	
--	--	--	---	--	--	---	--

			<p>- Työkyvyttömyysindeksi</p> <p>- Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa</p> <p>- Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein</p> <p>- Nuorisotoimen palvelut</p> <p>- Liikuntatoimen palvelut</p>				
	Kirjasto tarjoaa maksuttomia kokoontumis- ja harrastetiloja kuntalaisille.	Ei vaadi erillisiä resursseja	<p>- Kirjastokäynnit</p> <p>- Kirjojen kokonaislainaus</p> <p>- Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä</p> <p>- 8. ja 9. lk oppilaista</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p>	<p>Kirjastokäyntejä n. 50 000 (kävijälaskurissa myös lukiolaiset, jotka opiskelevat kirjaston luokissa)</p> <p>Kirjastolla järjestettyjä tapahtumia 29 kpl, osallistujia yht. 364</p>	<p>Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23), mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset.</p> <p>Kokonaislainaus 9/23: n. 88000.</p> <p>Kirjastolla järjestettiin säännöllisesti tapahtumia (mm. Novellikoukku,</p>	<p>iWall-peliseinä otettiin käyttöön.</p> <p>Kirjastoon valmisteltiin nuorten oleskelunurkka, jonne siirrettiin nuorten aikuisten kirja- ja sarjakuva-aineistoa.</p>	Kirjasto järjestää matalan kynnyksen tapahtumia.

			<ul style="list-style-type: none"> - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 	<p>Vuoden kokonaislainaus 10/22: 100158</p>	<p>lukupiiri, kirjallisuusillat) ja tarjottiin tiloja muiden toimijoiden järjestämille tapahtumille (mm. peli-illat)</p> <p>- Kirjastolla toteutettu työttömille työnhakijoille kohdistettu lukemisedistämis-hanke. Heitä osallistettiin myös palvelujen suunnitteluun. Hanke jatkuu vuoden loppuun.</p>		
	<p>Kirjaston käytönopetus ja lukemisen edistäminen kaikilla luokka-asteilla ja esiopetuksessa.</p>	<p>Kirjaston työntekijät, koulujen opettajat</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä 		<p>Kirjastokäyntejä n. 49600 (10/23), mukana kirjaston tiloissa opiskelevat lukiolaiset.</p> <p>Kokonaislainaus 9/23: n. 88000.</p> <p>Lukiolaiset opiskelevat kirjastolla päivittäin</p> <p>Kirjavinkkausta ja kirjastonkäytönopetusta</p>	<p>Aikuisten lukemisen edistämistyön kehittäminen</p> <p>Tervetuloa kirjastoon - hankkeessa aloitettua hakeutuvaa vinkkaustyötä jatkettiin.</p> <p>Kirjastolla järjestetään koululaisten kirjavinkkauksia ja</p>	<p>Lukiolaiset opiskelevat kirjastolla päivittäin</p> <p>Kirjavinkkausta ja kirjastonkäytönopetusta eri luokka-asteille säännöllisesti.</p> <p>Perusopetuksen kirjastovierailut kaikilla luokka-asteilla</p>

					<p>järjestettiin eri luokka-asteille säännöllisesti.</p> <p>Perusopetuksen kirjastovierailut kaikilla luokka-asteilla</p>	<p>kirjastonkäytön opastuksia.</p>	
	<p>Tunne- ja kaveritaitojen opettaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.</p>	<p>Varhaiskasvatukseen työntekijät, koulutukset henkilöstölle.</p>	<p>- Hyvinvoinnin vuosikello, vaikuttavuuden arviointi toimintasuunnitelmiin arvioinnin yhteydessä.</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p>	<p>Hyvinvoiva koulu yhteisö-käsikirja. Aiheeseen koulutettu henkilöstöä</p>		

			- Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista				
	Huomaa hyvä - vahvuusperustaisen menetelmän käyttö kasvatuksen ja opetuksen tukena.	Varhaiskasvatukseen työntekijät, koulutukset henkilöstölle.	- Työyhteisö arviointi, asiakaskyselyt perheille, toimintasuunnitelmi en arviointi vuosittain. - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista	Huomaa hyvä - menetelmän koulutukset alkaneet varhaiskasvatuksessa	Huomaa hyvä - menetelmä otettiin käyttöön Perusopetuksessa Huomaa hyvä -koulutukset alkaneet 1.-2. lk sekä erityisopetuksessa. Huomaa hyvä-tutoreiden kouluttaminen varhaiskasvatuksessa.	Perusopetuksen Huomaa hyvä -koulutukset jatkuvat 3.-6. lk Huomaa hyvä-tutoreiden koulutus aloitettiin varhaiskasvatuksessa.	Vahvuusperustaisuuteen liittyvää koulutusta perusopetuksen henkilöstölle Huomaa hyvä-tutoreiden koulutus varhaiskasvatuksessa jatkuu.
	Kotouttamisen vastuutahot määriteltä ja kotouttamisen työkalut käytössä	Kunta, työllisyyden kuntakokeilu, Taitotehdas, sote, järjestöt, seurakunta	- 4. 5. 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä	Kainuun yhteinen kotouttamisohjelma päivitetty ja hyväksytty Kvalt 20.12.2021 § 105	Kotouttamistiimi on käynnistänyt toimintansa.	Kotouttamispalvelut kuntoon Ystävyskahvila/ osallisuuskahvila -pilotointisarja käynnistyi	Ystävyysskahvila/ osallisuuskahvila -pilotointisarja jatkuu

			<ul style="list-style-type: none"> - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat 7–12-vuotiaista - Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen 			yhteistyössä ELY:n kanssa	
	Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen	Kaikki	<ul style="list-style-type: none"> - 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 		<p>Hyvän mielen kunta - tarkistuslistan käyttöönotto hyvinvointityön tarkastelussa</p> <p>KATE – Kainuun mielenterveysohjelman hyödyntäminen kaupungin toiminnoissa</p> <p>Kuhmon työviere ry käynnisti</p>	<p>Mielen hyvinvoinnin tarkistuslistan monipuolinen hyödyntäminen</p> <p>KATE – Kainuun mielenterveysohjelman elämykseen ja hankkeen tarjoamiin esihenkilökoulutuksiin osallistuttiin</p>	<p>KATE- hankkeen toimenpiteisiin osallistutaan ja ohjelmatyötä edistetään</p> <p>Mielen hyvinvoinnin tarkistuslista otetaan käyttöön laajan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman työstössä</p>

			<p>- Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua</p> <p>- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Tuntee itsensä yksinäiseksi</p> <p>-Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa</p> <p>- Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <p>- Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64 vuotiaat</p> <p>- Nuorisotoimen palvelut</p> <p>- Liikuntatoimen palvelut</p>		<p>vanhustyöstöön suunnatun kaveripalvelun</p> <p>Aiesopimus yhteistyöstä Kainuun kriisikeskuksen kanssa ennaltaehkäisevän kriisiavun ja tuen järjestämisestä Kuhmossa Hyvä Päivä -ryhmätoiminta</p> <p>Ystävätoiminnan kurssi yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston, srk/diakonian ja eläkeliiton kanssa</p> <p>Sotaveteraanijärjestön säännöllinen kerhotoiminta</p>	<p>Kriisikeskustoimintaa jatkettiin sopimus uusimalla</p> <p>Tarkistuslistan laajempi käyttöönotto seuraavan laajan hyvinvointisuunnitelman yhteydessä</p> <p>Ystävätoimintaa koulutettujen vapaaehtoiset toimivat yksinäisten tukena: toteutui Työvire ry:n toimintana</p> <p>Kestävän kasvun Kainuu II -hankkeen toimenpiteitä jalkautui yläkoululle esim. Mielihetki</p>	
	Yhdenvertaisuus ja tasa-arvotyö	Kaikki	<p>- Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämiseksi</p>		<p>Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen käynnistyi</p>	<p>Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman laatiminen kuntatasolla kesken</p> <p>Yhdenvertaisuus koulutusta</p>	<p>Soveltavan liikunnan suunnitelma osaksi Kuhmon Liikumisohjelmää</p>

						<p>järjestettiin henkilöstölle Oulu 2026 -hankkeen kautta</p> <p>Musiikkiopistolla suunnitelma laadittu</p>	
<p>5.1.5 Palvelujen saavutettavuus</p>	<p>Yhdyspintayhteistyö hyvinvointialueen kanssa</p> <ul style="list-style-type: none"> - liikuntaneuvonnan palveluketjut - kouluterveydenhuolto - koulupsykologi - miekkari - neuvola - terapiapalvelut - lastensuojelu, vammaispalvelu, kehitysvammahuolto, - aikuissosiaalityö, mielenterveys- ja päihdetyö 	<p>Kainuun hyvinvointialue, sivistyspalvelut, työllisyysneuvonta, nuorisopalvelut</p>	<p>- 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi - Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tyytyväinen elämäänsä - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten 	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p> <p>Erityisryhmien liikunnanohjaus kehitysvammahuolto ja mielenterveyspalvelut</p>	<p>Kainuun hyvinvointialueen yhdyspintatyön teema-alatyöryhmät työskentelivät tiiviisti sote-uudistuksen tiimoilta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaikissa alatyöryhmissä kaupungin edustus <p>Palvelut tukenasi -hanke etsi ratkaisuja kotona asumista tukevien palvelujen kehittämiseksi ikäihmisille Kainuussa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuhmossa toimi oma pilottiryhmä, jonka kokoamisessa Vanhus- ja vammaisneuvosto aktiivisena toimijana 	<p>Yhdyspintatyöskentely ja palveluketjujen toimivuutta edistettiin kuntalaisten näkökulmasta</p> <p>Liikuntaneuvonnan palveluketju toimii ja asiakaskirjaamis käytännöt ratkaistaan Kainuun HVA liikuntaneuvonta ja Kestävän kehityksen hanke II yhteistyössä</p> <p>Aloitettiin yhteistyö Pohjois-Suomen liikuntaneuvonta verkostossa</p> <p>Palvelut tukenasi -hankkeen vaikutukset osoittivat Finger-toimintamallin</p>	<p>Liikuntaneuvonnan palveluketju toimii ja asiakaskirjaamis käytännöt ratkaistaan yhteistyössä HVA:n ja Kainuun kuntien kanssa</p> <p>Alueellinen Voimaa vanhuuteen -ohjelma käynnistyy</p> <p>Työikäisten Kuka minua liikuttaisi? -liikuntaneuvonta hanke toteutuu</p> <p>Soveltavan liikunnan kehittämishanke käynnistyy</p> <p>Luontolähetteen pilotointi vaihtoehtona</p>

			<p>fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitokasot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokasot 65 v. täyttäneillä - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä alasteesta asuvat 7–12-vuotiaista - Enintään 500 m etäisyydellä päivittäistavarakaupasta asuvat 75 v. täyttäneistä - Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa ja laitoksissa asuvat yksinäiset asunnottomat - Sairastavuusindeksi 		<p>Kuhmon poikkisektoraalinen perhekeskustiimi kokoontui säännöllisesti</p> <p>Kainuun hyvinvointiryhmä kokoontui säännöllisesti. Ryhmässä mukana hyvinvointiaktivaattori</p> <p>Liikuntaneuvonnan käynnistämisestä Kuhmossa päätettiin valiokunnissa - toiminta käynnistynyt hiljalleen samalla palveluketjua kehittäen</p> <p>Erytisryhmien liikunnanohjaus kehitysvammahuolto ja mielenterveyspalvelut</p> <p>Nuorisopalvelut mukana Kainuun alueen Kaunuun</p>	<p>toimivuuden, mutta toiminta ei jatkunut</p> <p>Haettiin alueelliseen Voimaa vanhuuteen - ohjelmaan</p> <p>Työikäisten Kuka minua liikuttaisi? - liikuntaneuvonta hanke käynnistyi</p> <p>Soveltavan liikunnan kehittämishankkeen haku</p>	<p>liikuntaneuvonnalle (STM&Luke)</p> <p>Taiteen perusopetuksen ammatillaiset mukaan opiskelijahuollon moniammatillisen ryhmään</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - Laajaan terveystarkastuksen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa - Nuorisotoimen palvelut - Liikuntatoimen palvelut 		Discordissa nuorille		
	Avoim ja laaja palveluista tiedottaminen - kaikki	viestintätiimi, palveluyksiköt	<ul style="list-style-type: none"> - Some-kanavien ja nettisivun seurantatilastot 		Matkailu- ja viestintäkoordinaattori palkattiin	<p>Viestintätiimi kokoontuu säännöllisesti ja tuottaa sisältöä</p> <p>Viestintäsuunnitelma hyväksyttiin ja käyttöön otettiin</p> <p>TikTok-koulutukset järjestettiin</p>	
	Työllisyyden kuntakokeilun työllisyysohjaajat jalkautuva asiakastyö; tarvittaessa kotikäynnit asiakkaan kotiin (sos..toimen ja päihdetyön edustajien kanssa)	Työllisyysohjaajien HTV-resurssi	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaasta työvoimasta - Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaat 		Palvelua saaneet asiakkaat ja heidän tilanteensa kehittyminen työllistymissuunnitelmineen on kirjattu työllisyyden kuntakokeilun käyttämään valtakunnalliseen URA-järjestelmään	On aktiivisesti valmistauduttu TEPA 2024 -uudistukseen	<p>TE-palvelut ovat siirtyneet kuntaan</p> <p>Asiakkaita palvellaan Työmarkkinatori - järjestelmässä</p> <p>TE - hallinnosta on siirtynyt kaupungille HTV-resurssia</p>

					HTV-resurssia lisätty asiakasmäärien kasvaessa		
	Kirjastoautosta monitoimiauto	Kirjaston ja kulttuurin työntekijät, Kuhmon kyläyhdistykset, Kuhmon apteekki, taitelijat Kirjastoautolle saatava valtion budjettiin määräraha	- Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana jatkuu. Viedään kulttuuritoimintaa kirjastoauton asiakkaille perukkaan. - Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Palvelua saaneiden asiakkaiden määrä. - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana käynnistyi	Lääkkeiden toimittaminen kirjastoauton mukana on jatkunut, kysyntä vähäistä Viedään kulttuuria kirjastoauton mukana perukoihin Kirjastoauton kokonaislainaus tammi-lokakuulta 18 833 kpl		
	Kirjaston omatoimiaukiolo lisää kirjaston palvelujen saavutettavuutta arki-iltaisina ja viikonloppuisin.	Kirjaston henkilökunta	- Kirjastokäynnit - Kirjojen kokonaislainaus - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Omatoimiaikojen kävijämäärä on kasvanut tasaisesti. Omatoimesta tullut paljon hyvää palautetta. - Kirjautumisia huhtikuulta marraskuulle 2090	Omatoimen kirjautumisia tammi-syyskuulta 3720. Käyttöaste lisääntynyt selvästi edellisestä vuodesta. Hyvää asiakaspalautetta on tullut.	Omatoimen kirjautumisia 1-10/2024 5559 kpl	

	Pohjoisen eKirjasto käynnistetty 1.1.2022	Kirjaston talousarviossa varattu määräraha	- E-kirjojen, E-äänikirjojen ja Vidlan vuosittainen lainausmäärä - Kirjojen kokonaislainaus	E-palvelujen saatavuus on parantunut varsinkin äänikirjojen osalta	Valmistaudutaan kuntien yhteisen eKirjaston mahdolliseen pilotointiin	Kuntien yhteisen eKirjaston liittymissopimusten valmistelu	Kuntien eKirjaston käyttöönotto
	Kuhmon liikuntapalvelusuunnitelman laatiminen - hyvinvointiaktivaattori - kunnossapitopäällikkö	liikuntapalvelujen henkilöstö, yhdistykset: liikuntaseurat, kansanterveys-, eläkeläis- ja nuorisojärjestöt, kyläyhdistykset, seurakunta, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto, liikuntapalveluyritykset, KAMK opinnäytetyö	- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä alasteesta asuvat - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 v. täyttäneillä - Liikuntapaikat ja liikuntapuistot Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Liikunnan edistäminen kunnassa TEA-pistemäärä	Päätettiin vetovoimaisuuden johtoryhmässä yhdistää liikuntasuunnittelu hyvinvointi- ja taloussuunnitteluun	Liikuntapalvelusuunnitelman laatiminen käynnistyi liikuntapaikka- ja leikkikenttäkartoituksella. Osallistaminen käynnistynyt. KAMK:n Liikuntadata hyvinvoinnin tueksi Kainuussa -hanke ei saanut rahoitusta	Liikkumishjelma valmisteltiin päätösastolle. Liikuntatoimijat osallistettiin suunnittelu-työhön. Osallistuttiin Kainuun maakunnallisen liikkumishjelman valmisteluun	Liikkumishjelman täydentäminen soveltavan liikunnan osalta ja ohjelman jalkauttaminen

			- Liikuntatoimen palvelut - Kevyen liikenteen väyliä m/as.				
	Liikuntapaikkarakentaminen - esteetön uimahalli - Saarikosken lähiliikuntapaikka Investointisuunnitelman osalta on tehtävä karsintaa ja priorisointia.	Investointivaraukset, kuntarahoitus, AVI:n liikuntapaikkarahoitus	- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Liikuntapaikat ja liikuntapuistot Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat - Liikuntatoimen palvelut - Enintään 1 km päässä lähivirkistysalueesta asuvat	Uimahalli-investointi ilmoitettu PSAV:n rahoitussuunnitelmaan, EVA sijainnista hyväksytty valtuustossa Kiinteistöstrategiatyöryhmän työskentely käynnistyi	Uimahalli-investoinnin suunnitelmatyö edennyt hitaasti Liikuntapaikkojen ja leikkikenttien tarvekartoitus käynnistynyt Kiinteistöstrategian päätöksentekokäynnisty	Liikuntapaikkaseivitystyö valmisteltiin päätöksentekoon Kiinteistöstrategian päätösten toimeenpano käynnistyi	Kiinteistöstrategiatyöryhmän työskentely jatkuu
	Joukkoliikenteen saavuttaminen	Joukkoliikennepalvelut	- Enintään 1 km etäisyydellä säännöllisen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat		Ikäihmisten viisaan asiointiliikkumisen ohjelma - hanke	Ikäihmisten viisaan asiointiliikkumisen ohjelma - hanke päättyi ja	

					yhteistyössä Traficom kanssa - Liikkumiskysely kuntalaisille	raportti toimenpide- ehdotuksineen julkaistiin	
5.1.6 Ravitseminen hyvinvoinnin tukena	Ruokakasvatus yläkoulu ja ikäntynyt väestö Maksuton välipala kaikille -kokeilu Asiakasyhteistyö ja -kuuleminen	Ateriapalvelut, Perusopetus, Lukio, Oppilaskunnat, Nuorisovaltuusto, Vanhus- ja vammaisneuvosto Kainuun hyvinvointialue	- Lihavuuden yleisyys 2-16- vuotiailla - Ei syö koululounasta päivittäin 8. ja 9. luokan oppilaista - Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä - Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikäntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi	Kouluruokakysely y tehty Tuupalan ruokalassa nostettu enemmän esille kasvisruokavaihtoehtoa ja on tarjolla ensimmäisenä linjastossa Lämmin kasvis ollut tarjolla 1 x vko. Nostetaan 2 X vko / 2-3 / lista viikolle tarjolle. Kasvikset maistuvat varsinkin pienempien lasten keskuudessa. Ruokapalvelut tavannut oppilaskuntien hallitukset ja tarkoitus jatkaa tapaamisia vuosittain	Vanhempien kutsuminen kouluruokailuun Ruokakasvatus- ta on toteutettu yhtenäiskoulun kanssa. Oppilaskunnan ja ruokapalvelujen välinen yhteistyö jatkonut. Ruokapalvelu- vastaava osallistunut päivänavauksiin. Ateria- ja puhtauspalvelu- jen kilpailutus ulkoisille toimijoille ja kunnille -> HVA päättös palvelun tuottajasta SOL Maksuton välipalakokeilu perusopetuksessa marras- joulukuussa	Ikäntyneiden terveysneuvonta ravitsemustottumusten kehittämiseksi esim. tiedottamisella Maksuttoman välipala kokeilun arvioinnin seurauksena varataan määräraha talousarvioon 2025 Ateria- ja puhtauspalvelu- jen uusi toimintamalli käynnistyi. Toimintaa on kehitetty aktiivisesti. Vireko osallistui Vaikuta! - päivään Asiakastoimikunta perustettiin toiminnan kehittämiseksi ja asiakkaiden	Maksuton välipala tarjotaan oppilaille Virekon kanssa yhteistyö säilyy aktiivisena ja toimintaa kehitetään edelleen asiakkaita kuullen, palvelusopimusta ja valtakunnallisia kouluruoka suosituksia noudattaen

						osallistamiseksi: Vireko, SOL, Varhaiskasvatus , Perusopetus ja Palveluvastaava Loka-joulukuun aikana kerättiin varhaiskasvatuk sen ja perusopetuksen lounas asiakkailta palaute sähköisellä "hymynaama- koneella" Liikuntaneuvonta sisältää myös elintapaohjausta	
--	--	--	--	--	--	--	--

5.2 Kuhmo – turvallinen kaupunki asua ja elää

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	TOT 2024	TAVOITE 2025
5.2.1 Digiosaaminen n luo turvallisuutta	Digitaaliset palvelut kuntalaisten haltuun digitaitoja opettelemalla	kirjaston henkilökunnan opastus digipalveluiden käytössä, kansalaisopisto	- Kirjastokäynnit - Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä - Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Kansalaisopiston digiopetus Tarinatuvalla ikäihmisille kohdennettuja digineuvontakursseja Kirjaston digipalveluopast	Kuhmon digipolku suunnitelman käyttöönotto varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Kuhmon digipolku suunnitelman päivittäminen.

					<p>us osana asiakaspalvelua</p> <p>Vapaaehtoistoimijoiden alkeis- ja jatkodigineuvontakurssit ikääntyneille yhteistyössä ev.lut. seurakunnan ja kansalaisopiston kanssa</p> <p>Nuorten digineuvonta nuorisopalvelujen ja työllisyydenhoidon palvelujen toimesta</p> <p>Kuhmon digipolku suunnitelma - hanke varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puolella</p> <p>Digineuvola-/neuvontapisteseivitys</p>	<p>Kirjaston asiakaspalvelussa tarjotaan tietoa eKirjastopalveluista</p> <p>LC Kuhmo/Helenat järjesti kirjastolla ikäihmisille suunnattua digineuvontaa</p>	
5.2.2 Tekniikka lisää luotettavuutta	Etäluettavat lämpö- ja vesimittarit	Kuhmon VesiEnergia oy Kuhmon lämpö	- Asennettujen mittareiden määrä	<p>Vesimittarit 518/2049</p> <p>Lämpömittarit 133/700</p>	<p>Vesimittarit 900/2049</p> <p>Lämpömittarit 300/700</p>	<p>Vesimittarit 1450/2049</p> <p>Lämpömittarit 550/700</p>	<p>Vesimittarit 1700/2049</p> <p>Lämpömittarit 650/700</p>

	Jäteveden puhdistamon saneeraus Kaupungin järjestämä vedenjakelupiste ja kemsan tyhjennys Kuhmon Lämpö Oy:n uusi lämpövoimala			Jätevedenpuhdistamon rakennuksen saneeraus käynnistetty	Jätevedenpuhdistamon rakennuksen saneeraus valmis Kaupungin järjestämä vedenjakelupiste toteutettu Kuhmon Lämpö lämpövoimalainv estointi	Jätevedenpuhdistamon koneistosaneeraus on käynnistynyt Karavaanareille kemsan tyhjennys järjestettiin kesäkaudella Kalevala Campingillä	Jätevedenpuhdistamon koneistosaneeraukset
	Verkkokauppa ja Chat-palvelu	asiakaspalvelutiimi	- Tuotepalvelu laajenee, asiakkaat oppivat käyttämään aktiivisesti palvelua		Verkkokaupan käyttöönotosta on viestitty Verkkokauppatuotevalikoimaa laajennetaan Chat palvelun yhteydenotot: Aloitettuja 356 kpl Ohjautunut sähköpostiin 195 kpl Liittyneitä 161 kpl		
5.2.3 Kohtelemme toisia hyvin ja osaamme kanssakäymisen taidon.	Ankkuritoiminta	poliisi, koulukuraattori, sosiaalityöntekijä, erityisnuorisotyö	- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025	Ankkuritoiminnan käynnistämistä päätettiin ja yhteistyösopimus poliisin kanssa allekirjoitettiin. Toiminta	Ankkuritiimin toimintaa hyödynnetään ja kehitetään Kuhmon raati - keskustelutilaisuus järjestettiin esiintyneen	Nuorisopalveluilla tehostetun nuorisotyön suunnitelman laadinta

<p>Noudatamme lakia ja hyviä tapoja.</p>			<ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Poliisiin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset - Poliisiin tietoon tulleet omaisuusrikokset 		<p>käynnistyi 1.10.2023.</p>	<p>ilkevien ja hyvien tapojen vastaisen toiminnan seurauksena</p>	
	<p>Lähisuhdeväkivallan ehkäisy</p>	<p>sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue, Hellä-hanke</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kainuulainen toimintamalli on syntynyt ja sitä käytetään - 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa - Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä 	<p>Kainuun hyvinvointialueen teemaryhmä perustettiin ja Kuhmon kaupungin edustaja nimettiin työryhmän jäseneksi Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p>	<p>Hellä hanke päättyi. Materiaaleja hyödynnetty käytännön työssä.</p>	<p>Lähisuhdeväkivallatietouden lisääminen ammattilaisille ja kuntalaisille</p> <p>Väkivallan ehkäisevän työn menetelmien kartoittaminen ja hyödyntäminen sekä koulukiusaamisen ehkäiseminen – selvitystä valmistelevaan perustettiin työryhmä</p>	<p>Lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyn, uhrien ja tekijöiden tietoutta lisätään tiedotustyöllä mm. HVA:n palveluja ja aineistoa hyödyntäen</p>

			<p>väkivaltaa vuoden aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 				
	<p>Pidetään yhdessä ympäristö viihtyisänä ja turvallisena.</p> <p>Puututaan järjestelmällisesti ilkivaltaan, väkivaltaan ja rikoksiin</p>	<p>kuntalaiset, kaupungin työntekijät, Kainuun hyvinvointialueen työntekijät, turvallisuusammattilaiset, yrittäjät</p>	<p>- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset</p> <p>- Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset</p> <p>- 4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana 	<p>Ilkivaltaa kohdistunut kaupungin eri kiinteistöihin pitkin vuotta. Tarvitaan toimenpiteitä ja toimintamalleja ennaltaehkäisevään työhön.</p> <p>Ennalta estävä yhteistyö poliisin kanssa käynnistyi</p> <p>Kuntalaisia kuultiin ja osallistettiin mm. kaavoituksiin liittyen</p>	<p>Poliisin oppilaitoskäynnit</p> <p>Ankkuritoiminta käynnistyi</p> <p>Yläkoulun valvontakameroiden ansiosta ilkivaltatapauksien on päästy puuttumaan aikaisempaa paremmin</p> <p>Vartijat aktiivisina puhuttajina valvontatyön aikana</p> <p>Osallistava budjetointi 7–29 -vuotiaille.</p> <p>Esitysten johtopäätökset hyväksytyt</p>	<p>Kasvatukselliset herkkyykskaudet ovat jo alle kouluikäisillä lapsilla -> Vanhempien/ perheiden osallistaminen ja kannustaminen esimerkilliseen toimintaan</p> <p>Ankkuritoiminnan keinot mm. sovittelussa</p> <p>Osallistettiin kuntalaiset yhteiseen keskusteluun lisääntyneen ilkivallan ja epäasiallisen käytöksen seurauksena Kuhmon raati - keskustelutilaisuudessa</p>	<p>Työ ilkivallan kitkemiseksi ja epäasialliseen käytökseen puuttumiseksi jatkuu</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat - Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein - Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua 8. ja 9. lk oppilaat sekä lukio 1. ja 2. vuoden opiskelijat 		elinvoimavaliokunnassa.	<p>Vartijanäkyvyyden lisääminen koulupäivän aikana</p> <p>Motoristit koulukiusaamista vastaan jalkautui Tuupalan yläkoululle koulun aloituksen aikaan</p> <p>Kiusaamisesta kipu. -oppitunti Tuupalan yhtenäiskoululla</p>	
5.2.4 Liikenneturvallisuuden kehittyminen	Ikääntyneiden ajotaidot - ajosyyni	Liikenneturvallisuus asiantuntijat, liikenneturvallisuus työryhmä, kuljetussuunnittelija, eri toimialojen työntekijät, kaupungin tilat ja alueet	<ul style="list-style-type: none"> - Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset - Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt 	Ei ole toteutunut Tapahtuman alustavasta toteutustavasta keskusteltu	Ikääntyneiden ennakoivan ajon kurssi toteutui vanhus- ja vammaisneuvoston päätöksellä. Osallistujia 23. Ajosyyniin osallistui kurssin jälkeen reilu puolet osallistujista.	Ikääntyneiden ennakoivan ajon kurseille osallistui 19 teoriaoppilasta ja 11 tietoajon ajajaa.	
	Mopoilukulttuurin kehittyminen turvalliseksi	hanke, liikenneturvallisuus työryhmä,	- Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuus	Hanke toteutunut	Moporatsiat	300 km Roomaan Fiksun mopoilun	

		kuljetussuunnittelija	en vaarantamiset ja liikennerikkomukset - Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt		Mopo-oppitunnit yläkoulu	ohjelmassa koulutus Yläkoulun mopokerhot toteutuivat	
	Katujen kunnostus ja liikenneturvallisuuden parantaminen	TA- ja investointimäärärahat, kunnallistekniikka, liikenneturvallisuustyöryhmä	- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 v. täyttäneillä - Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt - Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat - Kevyen liikenteen väyliä m/as.	Rajakadun remontin yhteydessä rakennettu uutta pyörätietä 500 m Tivontie peruskorjattu Kantolan alueelle turvallisuutta lisätty liikennemerkein	Kevyen liikenteen väylien uudisrakentamisen katujen kunnostusten yhteydessä. Uutta väylää 370 m. Alikulun rakentaminen Peuranpolulle Hyryntien kiertoliittymän parantaminen Hyryntien siirto Nopeusrajoitus ja liikennemerkkisiirot Heijastinpuu Katujen saneeraukset toteutuivat investointisuunnin	Suojateiden tehovalaistuskohdet toteutettiin ELY:n toimesta Kainuuntielle ja Peuranpolulle Suunnitellut katusaneeraukset toteutuivat pois lukien Kontionkatu Uusia pyöräkatoksia hankittiin 2 kpl Tuupalan koulun oppilaiden saattoliikenteen ohjeistusta kehitetään ja toistetaan Liikenneturvallisuus suunnitelma yhteistyössä Kainuun kuntien kanssa. Sisälsi kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistä	Pajukujan saaneeraukseen liittyvien liikennejärjestelyjen tarkastelu etenkin raskaan liikenteen/läpiajoliikenteen osalta Rantaraitin kevyen liikenteen väylän uudisrakentamisen välille kirkon ranta - Maakunnan ranta Liikenneturvallisuus suunnitelman toimenpiteiden käynnistyminen

					<p>telman mukaisesti</p> <p>Hyryntien suojatien koulun kohdalla koetaan turvattomaksi</p> <p>Koululaisten saattoliikenteessä vielä parannettavaa -> koulukuljetusalueella ylimääräistä liikennettä</p> <p>Siirrettävien nopeusvalvontakameroiden hankkiminen</p> <p>Opettajien ja nuorisotyön tiedotteet "Vinkkejä liikenneturvallisuustyöhön" 1-6. lk suunnattu liikennekasvatuskirja lahjoituksena kaikille 1. lk oppilaille</p>	<p>kartoittavan osion. Hanke Kuuden kunnan viisaan liikkumisen suunnitelmasta toteutui</p>	
5.2.5 Esteettömät palvelut	Saavutettavuus digitaalisessa viestinnässä - viestintätiimi	viestintätiimi, koulutukset	- Viestintätiimi koulutettu (saavutettavuus direktiivi, selkokieli) - Julkaisut ovat	Julkaistujen saavutettavuuteen mm. somekuvissa ja laadittujen	Viestintätiimiläisten koulutukset tarvelähtöisesti Eduhouse	Viestintätiimin koulutukset toteutuivat	

			saavutettavia, asiakaspalaute	asiakirjojen saavutettavuuden kiinnitetty huomiota	koulutuspalvelun kautta		
	Palvelut fyysisesti saavutettavissa ja tilat turvallisia käyttäjille	tilapalvelut, kunnallistekniikka	- Uudisrakentamisessa ennakkovaikutusten arviointi - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneille - Kevyen liikenteen väyliä m/as.	Vanhus- ja vammaisneuvost on esteettömyyskävely	Vanhus- ja vammaisneuvost on esteettömyyskävely	Esteettömyys on haaste useissa eri palvelupisteissä Tuupalan kivikoulun uuden osan investointin	
5.2.6 Varautuminen	Kuntaorganisaatiossa jatkuva varautuminen	turvallisuus-asiakirjat, palvelualueiden vastuuhenkilöt, varautumisen johtoryhmä	- Primääristen pienhiukkasten päästöt - Melusta kärsivien ihmisten määrä - Turvallisuus-suunnitelman perusteella päätetyt toimenpiteet luottamushenkilöhdossa - Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat - Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa	Varautumisen johtoryhmä kokoontunut tarvittaessa ja linjannut kaupungin näkemyksiä Turvallisuusasia kirja päivitetty ajantasaisiksi Evakuointikeskuksen harjoitus toteutettu	Turvallisuusasia kirja päivitetty ajantasaisiksi mm. valmiussuunnitelma Pohjoinen23 valmiusharjoitus Talven energiakatkoksiin varauduttiin Väestösuojat tarkistettu käyttöönoton varalta Viranomaisyhteistyö tiivistä esim. rajavartiolaitoksen kanssa	Valmuisasiakirjojen jatkuva ajantasalla pitäminen Jatkuva yhteistyö varautumisen yhdyspinoilla myös normaalioloissa mm. harjoituksiin osallistuttiin	

			kolmen vuoden välein				
	Kyläyhdistysten verkoston saavutettavuus mahdollisissa kriisitilanteissa	varautumisen johtoryhmä	- Kyläyhdistysten turvallisuusasiakirjat varautumisen johtoryhmän käytettävissä	Kyläyhdistysten turvallisuussuunnitelmia päivitetty	Kyläyhdistysten turvallisuussuunnitelmien päivittäminen jatkuu	Mahdollisuuksista tarvitaan enemmän lisätietoja -> tiedottamisen ja keskinäisen keskustelun lisääminen -> varautumisen kyläradiot osana hanketyötä Kylien turvallisuuskurssit	
	Ilmastonmuutoksen vaikutusten huomioiminen mm. uudisrakentamisessa ja kaavoituksessa.	Kaavoitusprosessit, maankäyttöinsinööri, kestävän kehityksen hanke	- Huomioitu ja vaikutukset arvioitu	Toteutunut ennakkovaikutusten arvioinnin yhteydessä	Ennakkovaikutusten arviointia jatketaan laajalaisissa päätöksissä	Johtavien viranhaltijoiden ja mahdollisesti päättäjien EVA-koulutus Ilmasto Kainuu -hanke	
	Yhteistyö Kainuun pelastuslaitoksen kanssa	Oppilaitosten vuosittain pidettävät auditoivat palotarkastukset ja alkusammutusharjoitukset	- Tarkastusten ja harjoitusten toteutuminen		Alkusammutuskoulutukset ja turvallisuuskävelyt toteutuneet Pelastussuunnitelmiin päivittäminen	Pelastussuunnitelmiin päivitystyö jatkuu Oppilaitosten kouluttaminen mm. alkusammutukseen	Pelastussuunnitelmiin päivitystyö jatkuu

	Energia- ja kriisin vaikutusten huomiointi ja ratkaisuvaihtoehdot mm. energianeuvontaa kuntalaisille, uusiutuvan energian ratkaisuvaihtoehdot, hanketoiminta	Varautumisen johtoryhmä, kaupunkiympäristön palvelualue, Kuhmon Lämpöenergia, Kuhmon Lämpö	- Toiminta on käynnistynyt ja toteutunut - Kuntalaisten turvallisuus on taattu		Varautuminen talveen 2023 Vihreän siirtymän JTF-hanke tulevaisuuden energiaratkaisujen näkökulmasta	Biokaasulaitos - investoinnin selvittämisen valmistelu käynnistynyt Joka kodin lämmitysratkaisut - tilaisuus kustannustehokkuuden ja vähäpäästöisyyden näkökulmista toteutui	
5.2.7 Ympäristöt erveys	Pienhiukkaspäästöjen vaikutukset terveydelle: hengitysteihin sekä sydän- ja verisuonielimistöön	Ympäristötoimi, Energiatuotanto, teollisuus, liikenne, jätteet, maatalous	- Primääristen pienhiukkasten päästöt			Kainuun laajuinen hanke, miten uusiutuvalla energialla voi tuottaa energiapalveluja kuntalaisille – hybridiratkaisujen mahdollisuudet. Hanke käynnistynyt.	
	Meluhaittojen ennaltaehkäisy	Ympäristötoimi	- Melusta kärsivien ihmisten määrä kunnittain			Tietoisuuden lisääminen Työsuojelu	

5.3 Kuhmolaiset - aktiiviset kansalaiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit/ Indikaattorit	TOT 2022	TOT 2023	TOT 2024	TAVOITE 2025
5.3.1 Aktiivinen kansalainen – Jokaisella on vähintään yksi harrastus	Omatoimikirjasto lisää kirjaston aukioloaikoja iltaisin ja viikonloppuisin.	Kirjasto	- Kävijämäärät omatoimiaikoina.	Omatoimiaikojen kävijämäärä on kasvanut tasaisesti. Omatoimesta tullut paljon hyvää palautetta. Kirjautumisia huhtikuulta marraskuulle 2090	Omatoimeen kirjautumisia tammi-syyskuussa 3720. Käyttöaste kasvanut selvästi edellisestä vuodesta.	Omatoimen kirjastutumisia tammi-lokakuulta 5559 kpl. Kävijämäärä on kasvanut selkeästi vuodesta 2023	Omatoimikirjaston toimivuutta kehitetään.
	Kulttuuri kuuluu kaikille Kaikukortti	Kaikukorttitoiminna- sta tietoa täältä: https://sote.kainuu.fi/kaikukortti Kaikukortin jakajat: https://sote.kainuu.fi/kaikukortin-jakajat-kainuussa	- Kaiku-kortin käyttäjämäärän ja kulttuurikohteiden käytön seuranta - Indikaattori-välikköön mahdollisesti hyödynnettäväksi Pirkanmaan mallia Kulttuuri-indikaattorista: https://asiakas.kotisivukone.com/files/stesotesti.kotisivukone.com/kuvat/Siltanen-Kulttuurihyvinvointi-indikaattorit-08.2018.pdf - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 8. ja 9. lk oppilaista	Kaiku-kortin käytön jatkuvuuteen sitouduttu uudella sopimuksella Kulttuuri- ja liikuntakaveritoiminnassa yksi vapaaehtoinen toimija toiminut	Pajakkakinon liittymisestä Kaikukortin käyttökohteeksi vuoden 2023 loppupuolella on alustavasti sovittu, sopimukset pyritään tekemään loppuvuoden aikana. Kansalaisopiston terapia- ja hoivamusiikkikurssit	Pajakkakinon liittäminen Kaikukortti-kohteeksi - sopimukset pyritään tekemään vuosien 2024 ja 2025 taitteessa.	Pajakkakinon liittäminen Kaikukortti-kohteeksi

	Säännölliset harrastetoiminnot	<p>palvelualueiden ohjaus- ja opetushenkilöstö, yhdistykset, yhteisöt, yritykset, kuntalaiset</p>	<p>- Lihavuuden yleisyys 2-16-vuotiailla - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit</p>	<p>Yhdistysten yhteisen verkkopalveluoinnin käyttöönotto valmistelussa -> lisää tietoa palvelutarjonnasta.</p> <p>Tuupalassa IP-toiminnassa aloitettu kolme kerhoa, joista yksi on liikuntakerho</p>	<p>Kansalaisopiston lasten ja nuorten kursseja lisätty</p> <p>EU:n vammaiskortin käyttöönotto ja mainostaminen uimahalli ja Kuhmo-talo</p>	<p>Yhdistysten ja yhteisöjen Lähellä.fi - palvelun käyttöönotto-koulutus järjestettiin</p> <p>Vähän liikkuvien tukeminen ja kannustaminen -> maksuton Liikuntaneuvonta palvelu käynnissä kaikille ikäryhmille</p> <p>Haettiin mukaan Voimaa vanhuuteen aluehankkeeseen yhdessä Kainuun kuntien ja HVA:n kanssa</p> <p>0-18-v. kuhmolaisista keskimäärin 25 % opiskelee musiikkiopistossa</p>	<p>Toteutetaan liikunnan vertaisohjaajakoulutus</p>
--	--------------------------------	---	---	---	--	---	---

	Harrastamisen mahdollisuuksien luominen lapsille ja nuorille Harrastekortti, Lasten ja nuorten harrasteseteli	nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, sosiaalitoimi, oppilashuolto	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025 Harrastekortteja jaettiin syksyllä 2022 552 kpl	Harrastekortti mobiiliksi, mutta vaihtoehtona edelleen pahvikortti. Lasten ja nuorten harrastesetelituki Kuhmon kaupungin harrastepalveluihin Harrastamisen Suomen malli Kerhokalenteri seurakunnan, 4H:n, koulujen ja nuorisopalvelujen harrastuksista	Harrastevinkkaukset koulutsempparin ja liikuntaneuvojan tuella Lasten ja nuorten harrastesetelituen jatkaminen Harrastekortti käytettäväksi koko vuoden ajaksi	Harrastamisen tuen uudistaminen seteleiden ja harrastekortin osalta
	Liikuntapassit senioreille ja nuorille	vuosisuunnittelu, liikuntapalvelut	- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk	Seniorit 128 kpl Juniorit 3 kpl		Seniorit 159 kpl Juniorit 5 kpl	
	Järjestetään kuntalaisille kohtaamismahdollisuuksia: - Kestävän kehityksen hankekokonaisuus	kaupunginjohtaja, kehitysjohtaja, hyvinvointiaktivaattori, kestävän kehityksen hankkeen	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi	Uusien kuhmolaisten tapaaminen: maksuttomat tutustumisliput uimahallille,	Uusien kuhmolaisten tapaaminen: maksuttomat tutustumisliput uimahallille,	Uusien kuhmolaisten tapaamistapahtuma on vakiintunut vuosittaiseksi toiminnaksi	Nuorten aikuisten olohuone - toiminnasta järjestetään uusia kokeilukertoja.

	<p>- Kyläkahvitoiminta - Keskustelutilaisuudet yhdistyksille ja kyläyhteisöille - Avoimet ovet kaupungintalolla (hernekeittoa ja kakkukahvia) "tule sellaisena kuin olet" - Kuntalaiskyselyt - Yrittäjien aamukahvit - Uusien kuntalaisten tapaamiset - Ilmainen uimahallilippu uudelle kuntalaiselle</p>	<p>projektihenkilö, tapahtumatuottaja, eri palvelujen henkilöstö</p>	<p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa</p>	<p>syntyneille pikkukarhut Kuhmon Raati - keskustelutilaisuus uimahallin laajuudesta Hyvin sanottu - keskustelufestari, teemat: suurpedot ja elämä rajaseudulla Kaavakävely rastirallina, terveysaseman seudun asemakaavan muutos Työpajat kyläyhdistysten kanssa (kylä- ja turvallisuussuunnitelmat) Kyläkahvit Vaikuta! - tapahtuma kaupungintalolla, 7.-8. lk</p>	<p>syntyneille pikkukarhut Olohuone - toiminta nuorille aikuisille Kyläkahvit Kansanedustajien kansalaisjuhla Kaupungintalon avoimet ovet Vanhusten viikon monipuolinen tapahtumatarjonta</p>	<p>Olohuone – toiminnan vakiinnuttamisen tähtävä suunnittelutyö käynnistettiin uudelleen. Tapahtumatuotanto loi uusia osallisuutta lisääviä matalan kynnyksen tapahtumia suuntautuen eri ikäryhmille. Jonkun verran tavoitettiin uusia osallistujia, mutta osallistujamäärissä on havaittu pienenemistä.</p>	
	<p>Yhdistysten tukeminen</p>	<p>Liikuntapalvelut, Nuorisopalvelut, Kulttuuripalvelut, Maaseutupalvelut, Kiinteistöpalvelut</p>	<p>- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p>	<p>Käyttöaste: Liikuntasalit 5/22 (ilta- ja viikonloppu) 50 % Uimahalli 6/2022 44 %</p>	<p>Käyttöaste kaupungin liikuntasalit 9/2023 47 %</p>	<p>Avustustoiminnan kehittäminen Kestävän kehityksen sopimusten käyttöönottoon</p>	<p>Kestävän kehityksen sopimusten pilotointi</p>

		tilat, avustukset, yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot - Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 v. täyttäneillä 	<p>Liikunta-avustukset 29 846 €</p> <p>Yhdistysten yhteisiä tapaamisia/ tapahtumia 4 kpl</p> <p>Kainuun sotuyhdistyksen kanssa yhteistyö tiivistynyt</p>	<p>Liikunta-avustukset 29 198,40 €</p> <p>Nuorten osallistava budjetointi</p> <p>Kyläyhdistysten energiatuki</p> <p>Yhteistapaamisia (6) ja -tapahtumia (3) järjestettiin</p> <p>Yhdistyshankkeen valmistelu</p>	<p>Yhdistyshankera hoituksella lisättiin osallisuutta ja kehitettiin yhdistysten tukitoiminta</p>	
5.3.2 Osallistumisen kannattaminen	Resurssien yhteiskäyttö palveluissa mm. välineistö, henkilöstöresurssit	liikuntavälineistö, viestintävälineistö yli organisaatorajojen	- Yhteiskäyttö toteutuu		<p>Liikuntavälineitä kirjastosta lainattavissa</p> <p>Digivälineistöä urheiluseuratyöhön ja kunnan liikuntatyöhön Digisti Sporttia -hankkeelta</p>	<p>Yhteiskäyttö lisääntyy ja uusia toimintatapoja otetaan käyttöön</p>	Yhdenvertaisuus työpaja YLLI yhteisen edistämiseksi esim. liikkumisen edistämässä
	Oppilashuollollisten tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten	perusopetus, lukio, varhaiskasvatus, nuorisopalvelut,	- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan	Etsivä nuorisotyö ja koulunuorisotyön tekijä	Etsivän nuorisotyön, koulunuorisotyön tekijän,	Soveltavan liikunnan suunnitelma

	tuominen toiminnan piiriin	liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, Kainuun hyvinvointialue	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus	itelmään 2022–2025	Koulutsemppari alakoululla Liikunnanohjaajan työpanos alakoululla ja varhaiskasvatuksessa	koulutsempparin ja liikuntaneuvojan oppilastuki	
	Lasten, oppilaiden ja huoltajien osallistaminen Vanhempainillat Tapahtumat Harrastustoiminta Vaikuta!-teemapäivät	varhaiskasvatus, perusopetus, lukio, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, keskushallinto	- 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Vähintään tunnin päivässä liikkuvat - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus	Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025 Vaikuta! tapahtuma	Oppilaiden toiveisiin vastattu mm. koripallokoulu, yläkoulun pihan penkit, yläkoulun pihan koristeline ja höntsävuoro sekä maksuton välipalakokeilu Perheliikuntatapahtumat Kestävän kehityksen budjetointi lapset ja nuoret osallistaen	Laaja nuorten kuuleminen toteutettiin järjestämällä Vaikuta! -päivä Kestävän kehityksen budjetointi lapsia ja nuoria osallistamalla - budjetoinnin toimenpiteistä toteutuivat mm. harrasteisiin tutustuminen Kuhmossa ja sen ulkopuolella, päiväretket, jäählekoneen hankinta nuorisotilalle.	Minigolfradan, ulkotrampoliinipuiston ja ulkokuntosalin suunnittelu ja toteutus Maksuton muskari kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille Lasten parlamentti -toiminta käynnistyy

			<ul style="list-style-type: none"> - Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista - Oppilaitosten fyysiset työolot häirinneet opiskelua 			<p>Nuorisopalvelujen toiminnassa huomioidaan yhdenvertaisuus.</p> <p>Minigolfrakenteiden rakentaminen aloitettu, älylaitteiden latauspiste sijoitettiin Kide-lavalle, ulkoilmatrampoliinipuisto</p> <p>Lasten parlamentti -toimintaa valmisteltiin</p> <p>Musiikkiopiston kesätyöntekijöistä 87 % koki vahvaa osallisuutta työssään</p>	
	<p>Matalan kynnyksen kohtaamispaikat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tarinatupa - Lähiötupa - Kirjasto - Nuorisotila - Yläkerta - Kuhmon 4H-yhdistyksen liikkuva nuorisotyö 	<p>kiinteistöpalvelut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut, Terva-asunnot, seurakunta, Työvire ry, Kainuun hyvinvointialue, yhdistykset</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan käyttäjämerkitysten selvittäminen kyselyllä. - Käyttäjämäärien seuranta. - Toiminnan toimivien rakenteiden ja toimintamahdollisuuksien seuranta toiminnan kehittämisen tukena. 	<p>Avoimet ja maksuttomat liikuntatilaisuudet touko-kesäkuussa yht. 13 kertaa</p> <p>Kirjastolla järjestetty säännöllisesti matalan kynnyksen tapahtumia ja kokoontumisia</p>	<p>Avoimet ja maksuttomat liikuntatilaisuudet touko-kesäkuussa yht. 11 kertaa</p> <p>Kirjastolla järjestetty säännöllisesti matalan kynnyksen tapahtumia ja kokoontumisia</p>	<p>Yhdistystoiminnan kehittämishanke käynnistyi</p> <p>Torin esiintymislava Kide valmistui</p> <p>Lähiötupa on ollut toiminnassa. Selvitetään Lähiötuvan</p>	<p>Lähiötuvan toiminta jatkuu</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - Kustannustehokkuus esim. toiminnan terveysvaikutuksilla. - Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lakisääteisyys ja monialaisen yhteistyön ymmärrys saada tehokkaammin yhdessä aikaan hyvinvointia kaikille kuntalaisille. - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus 	Yhdistysten käytössä maksuttomia kokoontumistiloja	<p>Yhdistysten käytössä maksuttomia kokoontumistiloja</p> <p>4H-liikkuvan nuorisotyö</p> <p>MLL-perhekerhot</p> <p>Lähiötupa</p> <p>Yhdistystoiminnan kehittämishankkeen valmistelutyö</p>	<p>toiminnan jatkoa vuodelle 2025.</p> <p>Nuorten, muualla opiskelevien Kuhmossa kesätoissa olleiden tapaaminen järjestettiin illanvieton merkeissä</p>	
	Yhteistyötapaamiset yrittäjien kanssa	Elinvoimapalvelut	- Vähintään yksi hankintatapaaminen/vuosi, yrittäjien ilta ja muut vapaamuotoiset tapaamiset toteutettu onnistuneesti.	Yrittäjien aamukahvit	<p>Yrittäjien aamukahvit</p> <p>Yrittäjien ilta</p> <p>Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen OK</p>	<p>Yrittäjätapaamiset jatkuivat vakiintuneena toimintana</p> <p>OSKU-hanke käynnistyi</p>	

					-hanke oppimisympäristöjen tunnistaminen yrityksistä	OK-hankkeessa tunnistettujen oppimisympäristöjen ylläpitäminen	OK-hankkeessa tunnistettujen oppimisympäristöjen ylläpitäminen
	Mökkiläisrekisterin perustaminen	Mökkiläis-toimikunta, keskushallinto	- Rekisteri perustettu		Mökkiläisten saavuttaminen sähköisen uutiskirjeen avulla	Uutiskirjeen postituslistalle ilmoittautumis mahdollisuus jatkuu	
5.3.3 Kotiseutu- ja paikallistiedon kasvu sekä omien juurien arvostaminen	Yhteisölliset yhteiset luontoretket varhaiskasvatuksessa, kouluilla ja kuntalaisten vapaa-ajalla, kansalaisopiston luennot	OPS Sivistyspalvelut Liikuntapalvelut Vapaaehtoisjärjestöt	- Tapahtumat toteutuvat - 4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi - Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana - Erittäin heikko osallisuuden kokemus	Liikunta-palvelujen järjestämänä: Metsäliikuntaa yht. 4 kertaa, 30 osallistujaa Ruskareippailu	Lasten ja nuorten retki Harakkasaareen Ruskareippailu Oppiaineiden yhdistäminen luontoliikuntaan ja luontoretket Sotaveteraanijärjestön lähialueretkeily 2x/vuosi Kansalaisopiston luontoluennot	Kansalaisopistosaa maksuttomia luonto-/vaellusluentoja	
	Koululaisten säännölliset käynnit Tuupalan museossa ja Talvisotamuseossa.	Museon työntekijät	- Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa	Kouluryhmiä on käynyt museoissa säännöllisesti	Kouluryhmien osalta toteutunut	Kouluyhteistyö jatkuu vakiintuneena toimintana	Kouluyhteistyö on säännöllistä
	Yhteistyö paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa.	oppilaitokset	- Toteutuneet tapahtumat ja kävijämäärät		Kouluvierailuja järjestetty	Koululuokat vierailevat kirjaston kirjavinkkauksissa ja	Koululuokat vierailevat kirjaston kirjavinkkauksissa ja

						kirjastonkäytön opetuksessa	kirjastonkäytön opetuksessa
5.3.4 Pitkäaikaistyöttömyys vähenee	Tiivis yhteistyö ammattilaisten ja kuntalaisten kesken Työllisyyden edistämisen palvelut	Työllisyyden edistämisen palvelut, TE-toimisto, Nuorisopalvelut, oppilaitokset, yritykset, hankkeet Hyvinvointialue	- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet - Nuorisotyöttömät 18-24-vuotiaasta työvoimasta - Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaat - Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat - Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot - Itsearviointi elinvoiman edistämisestä	Työllisyydenhoidon kuntakokeilussa työttömien aktiivointiaste noussut, kaupungin passiiviyömarkkinatukimaksut laskeneet, Tahkohallin työllisyysprojektin työllistynyt pisimpään työttömänä olleita palkkatyöhön, Työvire työllistänyt työttömiä osaamista kehittävään työhön -> osaamistodistus	Valmistelua työllisyys- ja elinkeinopalvelujen siirtämiseksi kunnille v. 2025 Työhön valmentaja palkattu Työvireelle Green Care -toiminta alkoi Tahkohallilla (palkkatuki ja kuntouttava -työtoiminta)	Osaamisen kehittäminen OSKU-hanke: koulutustarjonnan suunnittelutyö käynnistynyt. Suomen kielen alkeiden opetusta maahanmuuttajille toteutettu. Kaupungin passiiviyömarkkinatukimaksut laskeneet kahdella ensimmäisellä vuosineljänneksellä Tahkohallin työllisyysprojekti on työllistänyt pitkäaikaistyöttömiä Työvire on työllistänyt työttömiä osaamista kehittävään palkkatyöhön	OSKU-hankkeen kautta järjestetään koulutuksia mm. yrityksille, yhdistyksille ja työnhakijoille Kaupungin KELA:lle maksamat työttömyysetuusmaksut pysyvät hallinnassa Työvireen toiminnan muotoiltu olosuhteita vastaavaksi
5.3.5 Osallistamisen osaamisen	Henkilöstön säännöllinen koulutus, Kuhmon raati -tilaisuudet,	Kuhmon kaupungin työntekijät	- Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla	Esihenkilöiden sparraus Siqni-henkilöstökysely	Kehittäjäkoulutuksen kolmas aalto	Siqni-kyselyn toimenpiteiden vaikuttavuus EVA-koulutus	Vaikuttavampaa työkykyjohtamista -hanke esihenkilöille

lisääminen kuntaorganisaatioissa	tapahtumien järjestäminen yhteistyössä.		- Ennakkovaikutusten käyttö kunnan toiminnassa	-> toimenpiteiden käynnistäminen	Esihenkilövalmennukset Mielen hyvinvoinnin pilottikunta - koulutus Siqni-henkilöstökysely -> toimenpiteiden käynnistäminen ja vaikuttavuus Tapahtumatuottajan työnkuvassa osallisuustyö	Kuhmon raati - tilaisuus toteutettiin Osallistajan oppaan käyttöönotto Kirjaston työntekijät kehittävät osaamistaan Kirjastopäiville, sekä eri koulutuksiin osallistumalla. KATE-hankkeen Hyvän mielen työpaikka koulutussarja esihenkilöille Työkykyjohtamisen teemasarja esihenkilöille	Kirjaston työntekijöiden osaamista vahvistetaan valmennuksin ja koulutuksin.
	Täyttä elämää Kuhmossa - Kestävä kehitys elämään arjen teoissa	Projektihenkilö ja hankerahoitus	- Hankkeen toteutuminen - Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa		Hanke päättyi Kestävän kehityksen yhteistyösopimukset Erätauko-koulutukset	Kestävän kehityksen sopimuksella toteutettiin digineuvonta Erätaukokoulutukset - osallisuusmalli osana EVA-työtä - prosessikuvaus	

5.4 Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelma 2021–2025

Ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelmassa on huomioitu Kuhmon kaupungin strategian ja laajaan hyvinvointisuunnitelman painopisteet.

Elinkaarimalli ehkäisevässä päihdetyössä	Toiminta * nykyiset hyvät käytännöt * uudet toimet	Vastuuhenkilö ja yhteistyö- kumppanit	Mittari/ Indikaattori	TOT 2022	TOT 2023	TOT 2024	TAVOITE 2025
5.4.1 Yleinen ehkäisevä päihdetyö	<p>Puheeksiotto - koulutus ammattilaisille</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön toiminta- suunnitelman julkaisu kaupungin nettisivuilla</p> <p>Ammattilaisten osallistuminen THL, AVI, EHYT ry koulutuksiin ja webinaareihin</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston pj.</p> <p>ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö</p>	<p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Huumejäämät kaupungin jätevedenpuhdist- amolla</p> <p>Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat</p>	<p>EPT- suunnitelma julkaistu</p> <p>Koulutus- kalenterit jaettu säännöllisesti laajalle ept- ryhmälle</p> <p>Hyvän mielen kunta -hankkeen koulutukset hyödynnetty esim. Mielen ensiapu - koulutus</p>	<p>Koulutus- kalenterit jaettu säännöllisesti laajalle ept- ryhmälle</p> <p>Hyvän mielen koulu -koulutus yläkoululle</p> <p>Hyvän mielen kunta – verkkokurssi kunnan hyvinvoinnin – ja terveyden edistämisen vastuuhenkilöille, päättäjille ja eri toimialoille</p>	<p>Päihdekuntoutuksen prosessit ja palvelupolut selkeästi myös kuntapuolen toimijoiden tietoisuuteen -> tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa</p> <p>Ilmiökahvila - keskustelutilaisuus järjestettiin yhteistyössä EHYT ry:n kanssa</p> <p>Pelaaminen ja päihteet puheeksi - koulutukseen yhdistyksille ei ilmoittautuneita</p>	<p>Päihdekuntoutus prosesseista ja palvelupoluista lisätään tietoa kuntatyöntekijöille</p> <p>Ilmiökahvilan konkreettiseksi toimenpiteeksi kirjattiin EPT-yhteistyönrkin kokoontuminen keväällä, tavoitteena suunnitella konkreettisia toimenpiteitä oikean ept-tiedon jakamiseksi. Hyvinvointiaktivaattori koolle kutsujana pyytää mukaan opiskelijahuollon ydintoimijat.</p>

<p>5.4.2 Neuvolatoiminta ja varhaiskasvatus</p>	<p>Kainuun sote: audit- ja häkämittaus</p> <p>Hellä-hankkeen toimintamallia kehitetään ja otetaan käyttöön: mm. Neuvokasperhemalli</p> <p>Varhaiskasvatuksen asiakaspalvelujen kehittäminen</p>	<p>Kainuun hyvinvointialue varhaiskasvatus</p>	<p>Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1-6-vuotiaista</p>	<p>Kirjattu Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p>	<p>Lasten ja nuorten harrasteseteli vähävaraisille perheille</p> <p>Harrastekortti eskarilaisille</p>	<p>Varhaiskasvatuksen Vesa-tietopalvelun käyttöönotto.</p> <p>Harrastekortteja jaettu eskarilaisille.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen eVaka-asiakastieto- ja toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto.</p>
<p>5.4.3 Kouluikäiset ja toisen asteen opiskelijat</p>	<p>Tukitoimintoihin ohjaaminen tarvittaessa: Väliinpuotoamisen ehkäisy</p> <p>Perusopetuksen ja soten yhteistyön kehittäminen Hellä-hankkeessa</p> <p>Tuupalan koulukeskusChallenge-koulukiusaamista tutkimuksessa mukana</p> <p>Vapaa-ajantoiminnan tukeminen: vähintään yksi harrastus</p>	<p>sivistyspalvelut, Kainuun hyvinvointialue, Kainuun ammattiopisto, nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut kolmas sektori</p>	<p>8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista</p> <p>- Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta,</p> <p>- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista</p> <p>- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana</p>	<p>Kainuun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2025</p> <p>Liikunnanohjauksen tukea lisätty koululiikuntaan Move-testien tulosten julkistusten jälkeen</p> <p>Liikunnanohjaajan puheenvuoro 5. lk vanhempainillassa</p> <p>Hyvän mielen kunta -hanke toteutunut -> Liikunta- ja kulttuurikaverit</p>	<p>Oppilashuoltotyöryhmä peruskokouksessa ja laajennettuna kokouksi säännöllisesti</p> <p>Lasten ja nuorten harrasteseteli</p> <p>Hellä hanke - päättyy</p> <p>Yläkoulun tapahtuma - ept/riippuvuuksien ehkäisy suunnittelun käynnistäminen</p> <p>OSKU -hanke</p>	<p>EPT-käytänteiden toteutuksesta kirjaus perusopetuksessa -> tarkistetaan ja tarvittaessa lisätään, että löytyy suunnitelmista</p> <p>OSKU -hanke käynnistyi</p> <p>Perusopetuksen tapahtuma - ept/riippuvuuksien ehkäisy toteutettiin Vaikuta! -päivän yhteydessä</p> <p>Harrastekortti ja nuorisopassi käytäntö jatkuu.</p>	<p>Harrasteseteli- ja nuorisopassi käytänteitä tarkistetaan</p> <p>Päihteetön nuoruus -kiertue 5. lk - lukio</p>

	<p>jokaisella lapsella, harrastekortti, Kaiku-kortti, uimahallin junioripassi ja perhelippu, harrastemessut</p> <p>Eri toimijoiden välinen yhteistyö tukitoimintojen järjestämiseksi</p>		<p>- Erittäin heikko osallisuuden kokemus</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti toteuttavat peruskoulut</p> <p>Lasten ja nuorten fyysisen toimintakyky (MOVE!-mittaus) 5. ja 8. lk</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>mintasuunniteltu, koulutus ei toteutunut vähäisen ilmoittautumisen vuoksi</p> <p>Uimahallin palvelutarjonnan markkinointia lisättiin</p> <p>Oppilashuoltotyöryhmä peruskokoonpanossa ja laajennettuna kokoontui säännöllisesti</p> <p>Koulunuorisotyötä toteutettu kaupungin omana toimintana 1 htv</p> <p>Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus TUVA (entinen VALMA)</p> <p>Lakimuutos 18-vuotiaaksi asti opintovelvollisuus</p>	<p>TaitoTehtaan edelleen kehittäminen, osaamisen kehittäminen ja työvoiman turvaaminen</p> <p>Harrastesetelin jatkokäytön arviointi</p>	<p>Harrastesetelikoikeilu jatkui.</p> <p>Hanna Tikander, vaikuttaja, Selvin päin -luento Tuupalan yläkoululla toteutui</p>	
--	--	--	---	---	---	--	--

<p>5.4.4 Nuoret</p>	<p>Päihdevalistuspäivä, tietoiskut koululla ja nuorisotilalla, some kampanjoissa mukana oleminen. Nuorisotyön oma päihdeohjelma työpajatoiminnassa.</p> <p>4H:n Tule luo -liikkuva nuorisotyö -hanke vuoden 2022 loppuun</p> <p>Eri toimijoiden yhteistyö nuorten kohtaamisessa</p> <p>Hyvä päivä -ryhmä</p> <p>Etsivän nuorisotyön toiminta</p>	<p>Nuorisopalvelut</p> <p>Sivistyspalvelut</p> <p>Kainuun hyvinvointialue</p> <p>Työllisyyden edistämisen palvelut</p>	<p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat</p> <p>Nuorisotyöttömät 18–24-vuotiaasta työvoimasta</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Huoltosuhde</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p>	<p>4H:n Tule luo -liikkuva nuorisotyö -hanke päättyi</p>	<p>Tule luo –liikkuva nuorisotyö</p> <p>Lasten ja nuorten harrasteseteli vähävaraisille, 29-vuotiaisiin saakka</p> <p>Työllisyyden kuntakokeilussa resurssilisäys nuorten asiakkaiden lakisääteisiin työllisyyspalveluihin</p> <p>Opinnollistamisella osaamista Kainuuseen -hanke -> henkilökohtainen ohjaaminen ja työpaikkojen etsintä</p> <p>Kuhmon nuorisotyön perussuunnitelma</p> <p>Kuhmon nuorisovaltuuston toiminta nuorisopalvelujen vetämänä</p>	<p>Ankkuritoiminta käynnissä</p> <p>Nuorisopalveluissa jalkauduttiin nuorten pariin koulun päättäreissä ja toteutettiin päihde-/peliviikolla toimintaa</p> <p>Kainuun työllisyyden kuntakokeilussa nuorten asiantuntijatyöryhmä kokoontunut säännöllisesti</p> <p>Hyvä päivä -ryhmätoiminta toteutunut</p> <p>K16 -avoimet ovet toteutunut säännöllisesti</p>	<p>Tehostetun nuorisotyön suunnitelman päivittäminen</p> <p>Kainuu-Koillismaa työllisyysalueen toiminta käynnistyy</p> <p>Hyvä päivä -ryhmätoiminta jatkuu</p> <p>Hevari -ryhmätoiminta käynnistyy</p> <p>Mahdollinen ELLU-hankkeen hakeminen</p> <p>Kaikukortin hyödyntäminen</p>
-------------------------	--	--	--	--	--	---	--

					<p>Kuhmon edustus Kainuun HVA nuorisovaltuustossa</p> <p>Etsivän nuorisotyön tuki TUVA-opiskelijoille</p> <p>Hyvä päivä -toiminnan toteutus</p>		
5.4.4 Työikäiset	<p>Työterveystarkastukset</p> <p>Työhyvinvointikyselyt</p> <p>Tyky-toiminta</p> <p>Ammattiyhdistystoiminta</p> <p>Kaupungin kulttuuri-, liikunta- ja kansalaisopistopalvelujen aktiivinen tarjoaminen kuntalaisille</p> <p>Yhdistystoiminnan tukeminen: avustukset, tilat, yhteistapaamiset</p> <p>Savuton Kuhmo -asiakirjan päivittäminen ja</p>	<p>Työnantajat</p> <p>Työterveyshuolto</p> <p>Hyvinvointialue</p> <p>Perusopetus</p> <p>Liikuntapalvelut</p>	<p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Huoltosuhde</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Siqni-kysely kaupungin henkilöstölle</p> <p>Kaupungilla maksuttomia liikuntasalivuoroja, ePassin lounasetu ja hyvinvointipalvelut (bonusraha koko henkilöstölle hyvinvointipalveluihin), yhteisöllistä toimintaa mm. pikkujoulut, jouluruokailu</p> <p>Ammattiyhdistysten tuki työntekijöille työhön liittyvissä kysymyksissä sekä virkistysmahdollisuuksia ja</p>	<p>Savuton Kuhmo -asiakirja ja Kuhmon kaupungin päihdeohjelma -asiakirja menossa ytyryhmän käsittelyyn ja siitä päätöksentekoon</p> <p>Liikunta-neuvonnan palveluketju osaksi liikuntapalvelujen työtä</p> <p>Siqni-kysely kaupungin henkilöstölle</p> <p>Työpaikkojen tyky-toiminta tukemassa monipuolisesti hyvinvointia</p>	<p>Kuhinaan taukoliikunta-videoita</p> <p>Maksuton ja avoin yksilöllinen liikuntaneuvonta sis. elintapaohjausta</p> <p>Kuntoutusmahdollisuuksista tiedotettiin ja kaupungin työntekijöille tarjottiin KIILA-kurssia</p> <p>Tahkohallin työllisyysprojektin toiminta päättyi vuoden lopussa. Neuvotellaan joidenkin Tahkohallin toimintojen</p>	<p>Kainuu-Koillismaan työllisyysalueen toiminta käynnistyy</p> <p>Mahdollinen ELLU-hankkeen hakeminen</p> <p>Kaiku-kortin hyödyntäminen</p> <p>Kuntouttavan työtoiminnan paikkojen säilyminen Kuhmossa</p> <p>Tahkohallilla toteutettujen toimintojen uudelleen muotoilu TEPA-uudistuksen jälkeisiin olosuhteisiin sopiviksi</p>

	<p>Kuhmon kaupungin päihdeohjelman päivittäminen</p> <p>Vanhempien tuki mm. vanhempien iltoja teemoittamalla (päihdeet, syrjäytymisen ehkäisy, aikuissosiaalityön palveluiden esittely, kriisin kohtaaminen</p>			<p>hyvinvointia tukevaa toimintaa tarjoamalla</p>	<p>Kuhinassa vinkkejä henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämiseksi</p>	<p>siirtämisestä Työvireelle.</p>	
<p>5.4.5 Työelämän ulkopuolella olevat</p>	<p>Kaikukortti, Museokortti, Liikunnan senioripassi, Perheliput uimahalli, Tuplatuote vesiliikuntaan, Työttömien hyvinvointietu liikuntaan, Varusmiesten, työttömien ja eläkeläisten hinta- ja edut, Kansalaisopiston opintosevel, Perhekahvilatoiminta, Työllisyyspalvelut: Työttömän tukitoimet työllistymiseen.</p>	<p>Kainuun hyvinvointialue</p> <p>Kulttuuripalvelut</p> <p>Liikuntapalvelut</p> <p>Kansalaisopisto</p> <p>Nuorisopalvelut</p> <p>MLL (Mannerheimin Lastensuojeluliitto)</p> <p>Työllisyyden edistämisen palvelualue</p> <p>Kuhmon Työvire ry</p> <p>Yhdistykset</p>	<p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet</p> <p>Vaikeasti työllistyvät 15–64-vuotiaista</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat</p> <p>Päihtyneiden säilönotot Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Perheliikuntatilaisuuksia järjestetty keväällä säännöllisesti: perheuinti ja -liikunta</p> <p>- Uimahallin erikoisliput käytössä</p> <p>- Työttömien hyvinvointietua tarjottiin kohderyhmälle. Toiminta vaatii vielä kehittämistä</p> <p>- Kaiku-kortin jatkuminen varmistettu</p> <p>- MLL:n perhekerhot kokoontuivat</p>	<p>Kuntouttavaan työtoimintaan aktiivinen osallistuminen, palveluketju on todettu toimivaksi</p> <p>Työelämä tutuksi - työharjoittelupaikkojen tarjoaminen korkeakouluopintoihin suuntaaville</p> <p>MLL perhekerhotoiminta</p> <p>Maksuttomat perheliikuntatapahtumat</p>	<p>Maksuton ja avoin yksilöllinen liikuntaneuvontas. elintapaohjaus</p> <p>Kuntoutusmahdollisuuksien aktiivinen tiedottaminen ja niihin kannustaminen kuntalaisille tarpeeksi varhaisessa vaiheessa</p> <p>IPS-kuntoutushanketoimintana</p>	<p>Kainuu-Koillismaan työllisyysalueen toiminta käynnistyy</p> <p>-Kaiku-kortin hyödyntäminen</p> <p>IPS-kuntoutus vakiintuu</p> <p>Korkkarit kattoon ryhmätoiminnan toteutus eri toimijoiden yhteistyönä</p> <p>Mahdollinen ELLU-hankkeen hakeminen; hankkeen kohderyhmänä mm. (osa)työkykyiset</p>

	<p>Aktivointisuunnitelma, Työllistymissuunnitelma, Puheeksi ottaminen, Varhainen puuttuminen, Palvelutarpeen arviointi. Terveystarkastukseen ohjaaminen. Tahkohallin -työllistämiprojekti</p> <p>Työkykykoordinaattorin palvelut. Moniammatillinen yhteistyö. Lähiötupa Tarinatupa</p>	<p>Seurakunta</p> <p>Terva-asunnot</p>		<p>säännöllisesti. Kaupunki ja EVL seurakunta MLL:n tukena tilojen järjestelyissä</p>	<p>Omaishoitajien vertaistukitapa- miset yhdistystoimintana</p> <p>Kansanterveys-, eläkeläis- ja urheiluyhdistysten aktiivinen harrastustoiminta</p> <p>Asumisneuvojan palvelut</p> <p>Jalkautuva asiakastyö sosiaalityön, päihdetyön ja kuntakokeilun työllisyys- ohjaajan kanssa pitkäaikais- työttömille</p>		<p>työelämän ulkopuolella olevat</p> <p>Kuhmon Työväery tarjoaa sosiaalisen kuntoutuksen, kuntouttavan työtoiminnan ja rikosseuraamusaitoksen valmentavan ja kuntouttavan työtoiminnan paikkoja</p>
<p>5.4.6 Pakkatoiminta</p>	<p>Yrittäjienhuolet mm. alaikäisten päihteiden käytöstä, näpistyksistä, havainnot alkoholi-, peli ja tupakkakulttuurista</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto</p> <p>veto- voimaisuuden palvelualue</p> <p>Kainuun hyvinvointialue</p> <p>yrittäjät</p>	<p>Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset</p>	<p>Ei ole toteutunut</p>	<p>Ei ole toteutunut</p>	<p>Ei ole toteutunut</p>	

<p>5.4.7 Yhteisöjen toiminta</p>	<p>Yhdistysten vakiintunut toiminta</p> <p>EVL-seurakunnan nuoriso- ja diakoniatyö</p> <p>Kuhmon kaupunki-konsernin palvelut</p>	<p>Yhdistykset</p> <p>EVL-seurakunta</p> <p>kaupunki</p>	<p>4., 5., 8., ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Tuntee itsensä yksinäiseksi</p> <p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p> <p>Nuorisotoimen palvelut</p> <p>Liikuntatoimen palvelut</p>	<p>Eri yhdistysten kohtaamis- mahdollisuuksia luotu mm. tapaamisilla, harraste-messuilla</p> <p>Lähiötuvan työntekijä palkkatuki-työllistettynä</p> <p>EVL diakonian keittoateria tarjottu kerran kuukaudessa ja hävikkiruokaa noin joka kolmas kuukausi</p> <p>Lähiötuvan raamattupiiri toteutuu kerran viikossa</p> <p>Diakonia-vastaanotto ajanvarauksella</p>	<p>Maksuttomia kokoontumispaikkoja</p> <p>Yhteisvastuukeräyksen paikallistuotto kohdentui Harraste-messuille</p> <p>Lähiötuvan avoimet ovet</p>	<p>Nuorten aikuisten kulttuuriolohuone-toiminnan jatkuminen</p> <p>Lähiötuvan toiminta jatkui. Eri alojen asiantuntijasisältöä kävijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi toteutettiin.</p> <p>EVL seurakunnan diakonia- ja nuorisotyö toteutuu yhteistoimintana kaupungin ja 4H:n kanssa yhteistyössä</p> <p>Nuorisotilojen käyttövuorot</p>	<p>Nuorten aikuisten olohuonetoiminta -kokeilu</p> <p>Lähiötuvan toiminta jatkuu</p> <p>EVL seurakunnan hävikkiruuan jakelu ja Arkiset ateriat -toiminta jatkuvat</p>
<p>5.4.8 EPT- ja peliviikko 45</p>	<p>Hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelut</p> <p>Kuhmon kaupungin ept-työ</p>	<p>Kaupunki</p> <p>Hyvinvointialue</p> <p>EVL-seurakunta</p> <p>Yhdistykset</p>	<p>Päihtyneiden säilönotot</p> <p>Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset</p>	<p>Nuorisopalveluilla peliviikko ja päihde-käyttämiseen puuttumista</p> <p>Mielenterveys- ja päihdeyksikössä on huomioitu viikko</p>	<p>EPT-viikon materiaali jaettu eri toimijoille sähköpostitse</p> <p>Kirjastolla pelitapahtuma peliviikolla</p> <p>Toimintayksiköissä suunniteltu</p>	<p>Ilmiökahvilan järjestäminen: monitoimija keskustelu Kuhmon päihdeilmiöistä ikäryhmittäin yhteistyössä EHYT ry:n kanssa</p>	<p>EPT viikon sisältöjä tuodaan esille kuntalaisille</p>

				tarjoamalla glögiä ja pipareita. Otettu puheeksi lääkkeiden käyttö	yksikkökohtaiset viikon tapahtumat Ammattilaisille suunnattu tapahtuma: puhujina kokemusasiantuntija ja mt/päihdeyksikön asiantuntija	Eri työyksiköt toteuttivat oman näköistänsä ja asiakasryhmälle sopivaa toimintaa	
5.4.9 Haittojen ehkäisy lähiyhteisöissä	Asukastapa- toiminta Seurakuntien toiminta	Kaupunki Terva-asunnot Hyvinvointialue Yhdistykset	4., 5., 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista - Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana Päihtyneiden säilöönnotot Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset Vammojen ja myrkytysten vuoksi	Lähiötuvan avoimet ovet - tapahtumalla pyrittiin saamaan toimintaan tutustujia ja välitettyä tietoa osallistumis mahdollisuuksista Lähiötuvan uutena yhteistyötahona on toiminut Tahkohalli Hävikkiruuan hyödyntäminen Lähiötuvan toiminnassa	Asumis- neuvonnan kehittämishanke Hävikkiruuan hyödyntäminen Lähiötuvan, evl srka ja Helluntai-seurakunnan toiminnassa Diakoniatyön keittoaterioita tarjottu sitä tarvitseville Kyläkahvit Korkkarit kattoon ryhmätoiminta säännöllistä aikuis- sosiaalityön ja evl srk yhteistyönä Miesten vertaisryhmän säännölliset	Asumis- neuvonnan kehittämishanke jatkuu Hävikkiruuan hyötykäyttö on toteutunut EVL srk tarjoaa Arkisen aterian 1x/kk ja hävikkiruokakassien jakelu on toteutunut Kyläkahvit eri kylillä kokoontuneet säännöllisesti	Avoimet ovet - tapahtuma järjestetään Lähiötuvalla

			sairaalassa hoidetut potilaat		kokoontumiset aikuis- sosiaalityön ja mielenterveys- palvelujen yhteistyönä		
			Vuokra- asuntojen osuus kunnan eri osissa				

OSA III KÄSITTELY TOIMIELIMISSÄ

Vuosiraportin 2024 ja vuoden 2025 suunnitelman käsittely

- Hyvinvointijohtoryhmä 1.10.2024
- Ehkäisevän päihdetyön ja Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto 23.10.2024
- Hyvinvointi- ja sivistysvaliokunta 21.11.2024
- Elinvoimavaliokunta 27.11.2024
- Nuorisovaltuusto
- Kaupunginhallitus
- Kaupunginvaltuusto 17.12.2024

6 Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiaktivaattori Riikka Kähkönen

Hyvinvointijohtoryhmä:

- Marjut Kyllönen puheenjohtaja, sivistystoimenjohtaja, lukion rehtori
- Petra Määttä, erityislastentarhanopettaja
- Miia Kettunen, HR-asiantuntija
- Juhana Juntunen, kaupunginjohtaja
- Juha Heinonen, työllisyysasiantuntija
- Minna Jokelainen, operatiivinen johtaja Kuhmon VesiEnergia
- Ritva Juntunen, nuorisopalveluvastaava
- Tero Uhlbäck, kunnossapitopäällikkö
- Elisa Kerola, rehtori musiikkiopisto
- Virpi Kinnunen, rehtori, perusopetus
- Aino Ainali, vs. kirjastotoimenjohtaja
- Merja Haverinen, Kainuun hyvinvointialue Kuhmon vastaanoton työyksikön päällikkö
- Helena Mutanen, Kainuun hyvinvointialue, Kuhmon aikuisten sosiaalityö
- Virpi Pikkarainen, Nuorisovaltuusto
- Maija Inget, Vanhus- ja vammaisneuvosto

Ehkäisevän päihdetyön ja nuorten ohjaus- ja palveluverkosto:

- Juha Heinonen puheenjohtaja, työllisyysasiantuntija
- Marika Huusko, etsivänuorisotyö
- Ritva Juntunen, nuorisopalveluvastaava, työllisyysohjaaja
- Marjut Kyllönen, rehtori perusopetus
- Teija Kyllönen, nuorisotyöntekijä
- Silja Piirainen, etsivänuorisotyö
- Anna Heikkinen, työllisyysohjaaja
- Tiia Rautiainen, Kainuun hyvinvointialue koulukuraattori
- Anu Haverinen, Kuhmon EVL seurakunta diakoniatyö
- Minna Pulkkinen, Kainuun hyvinvointialue mielenterveys- ja päihdeyksikkö
- Piia Myllylä, asumisneuvoja
- Katriina Sorjonen, 4H-yhdistys
- Ulla Toivanen-Närhi, Kainuun hyvinvointialue kuntouttava työtoiminta
- Linda Kinnunen, nuorisovaltuusto

7 Suunnitelman hyväksyminen toimielimissä

Kaupunginhallitus
Kaupunginvaltuusto

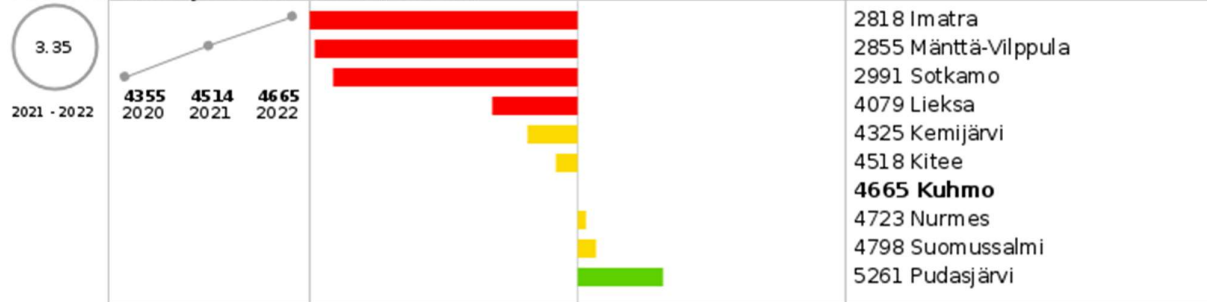
8 Liitteet

8.1 Liite otsikkoon 1

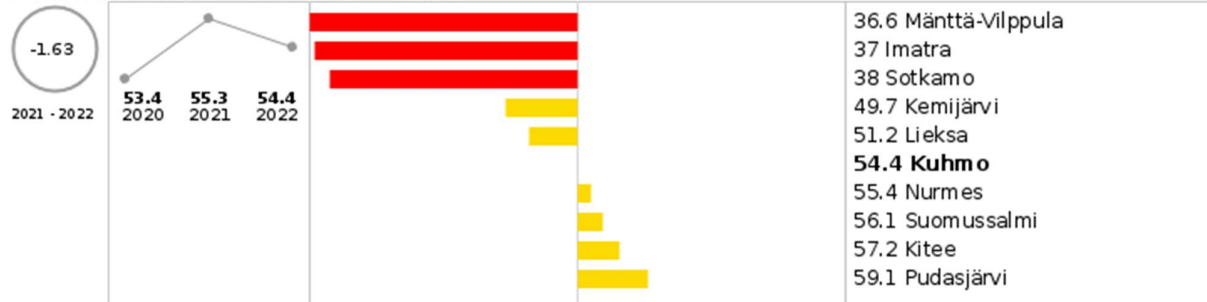
8.1.1 TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA

Talous Tulot

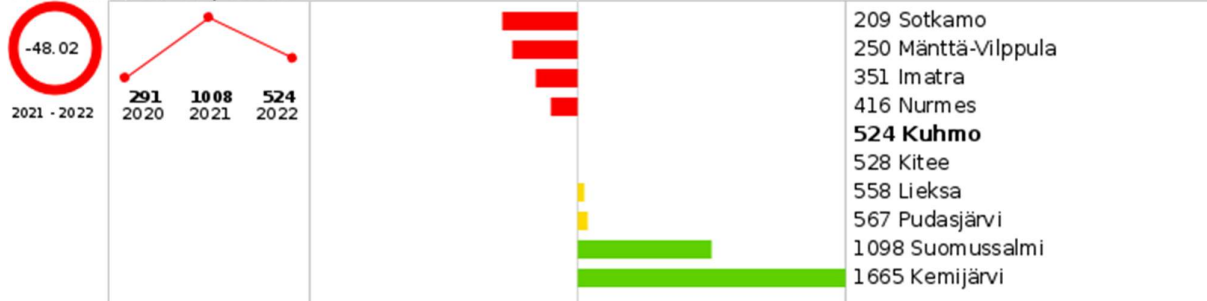
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

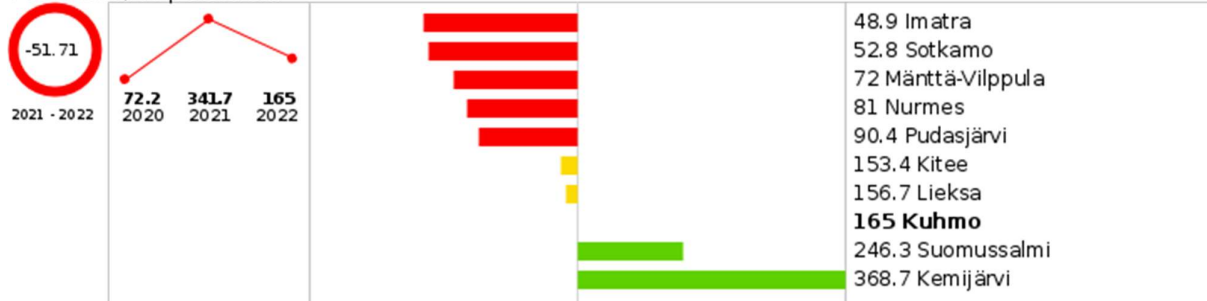
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

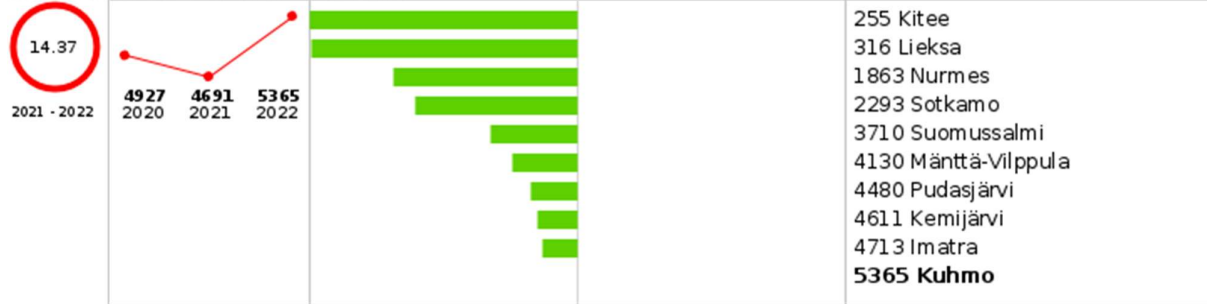
Vuosikate, euroa / asukas

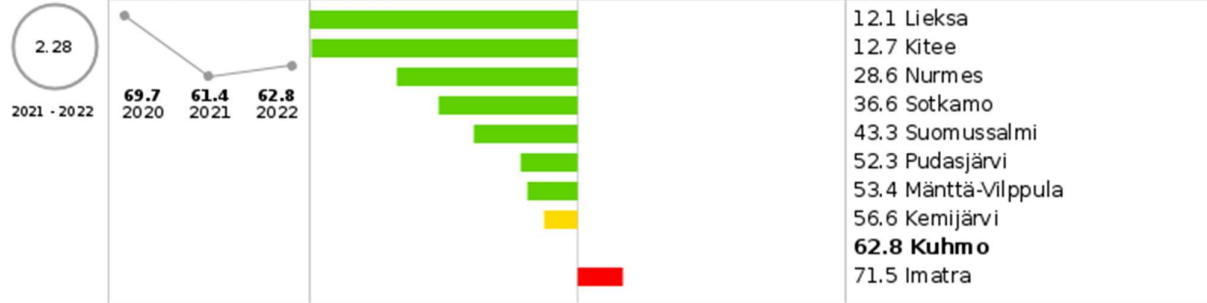
Vuosikate, % poistoista

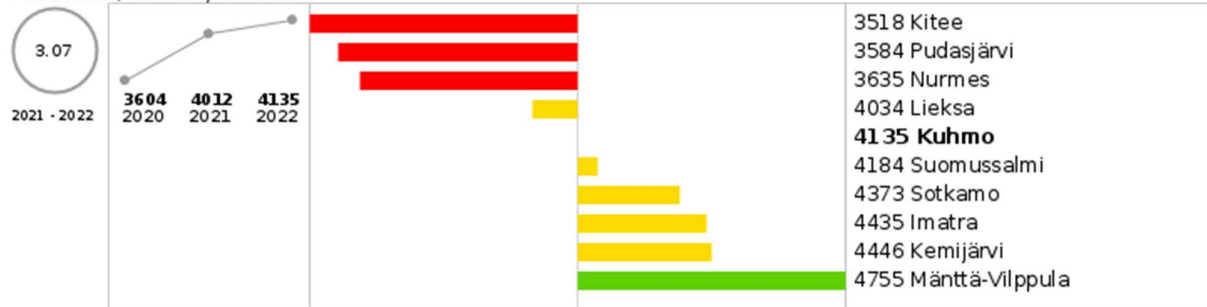
Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

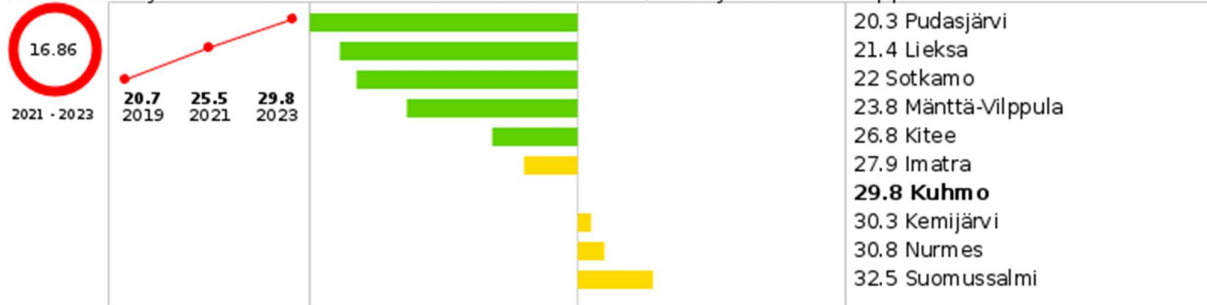

Verotulot, euroa / asukas

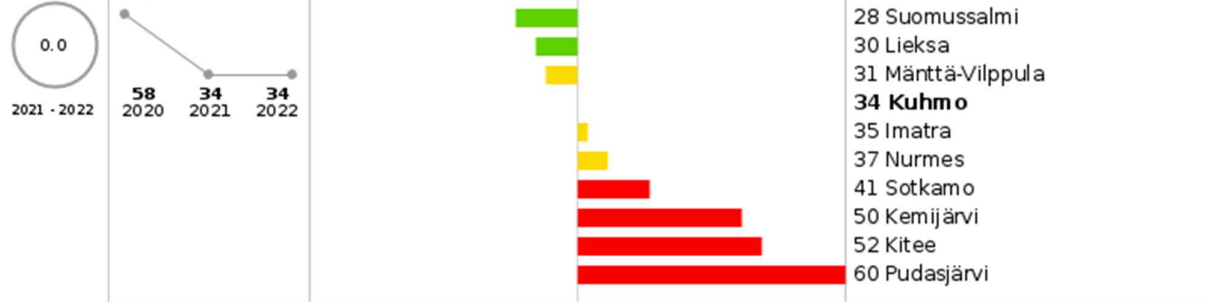

HYTE-kerroin

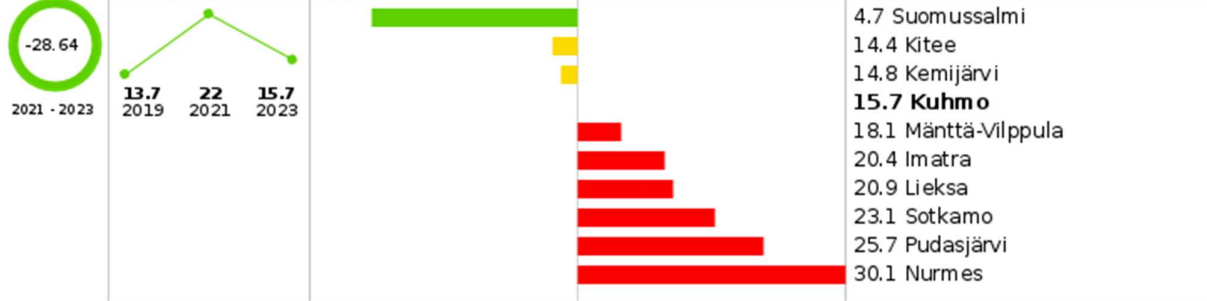
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

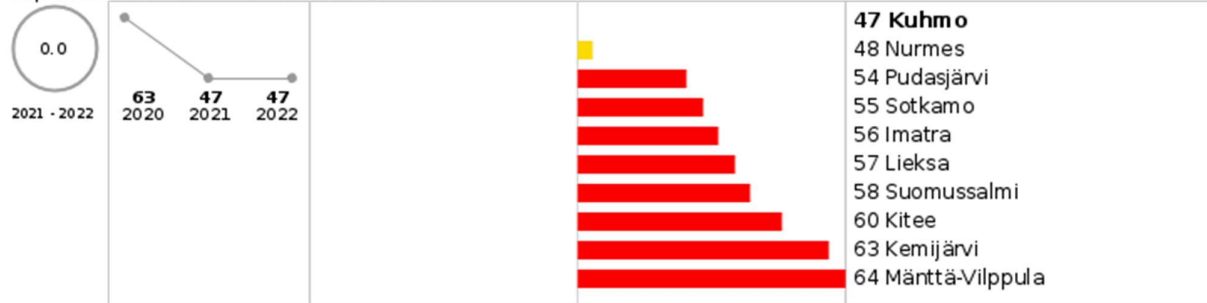
Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

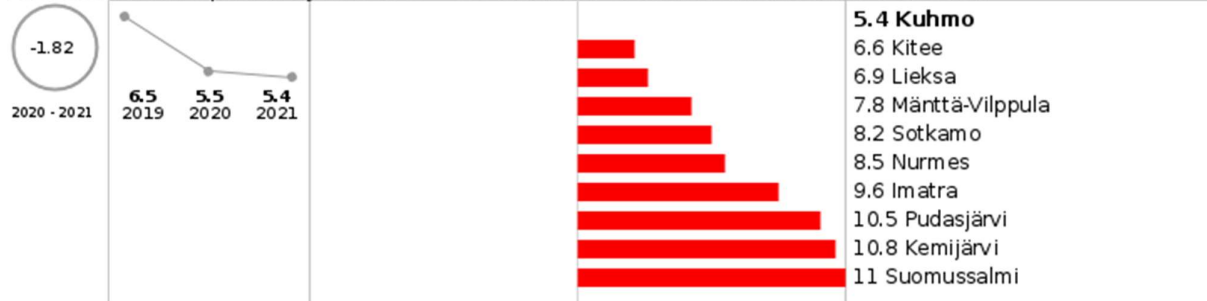
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

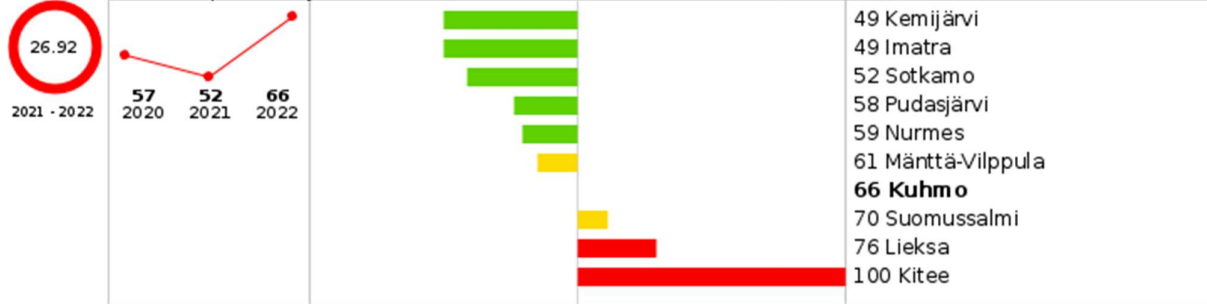

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

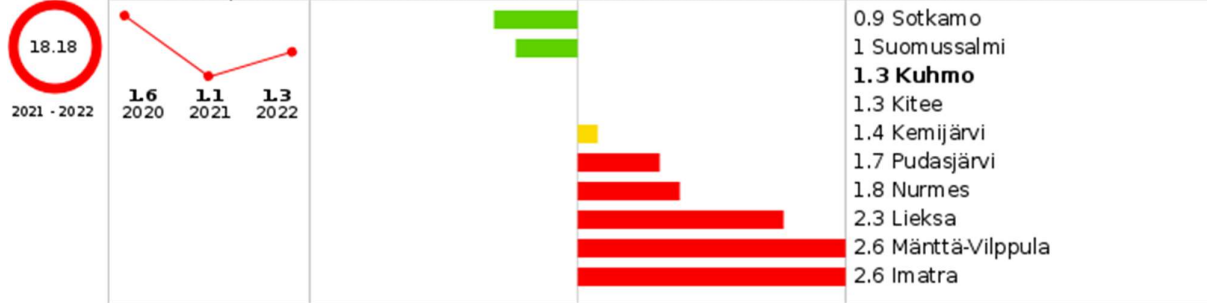

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

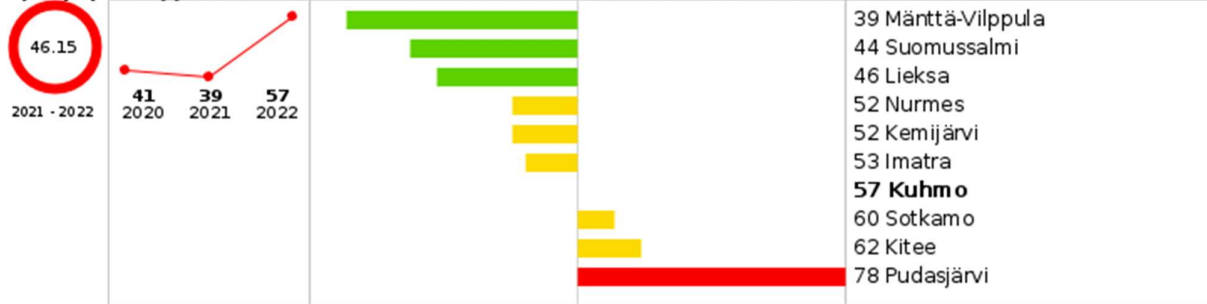
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

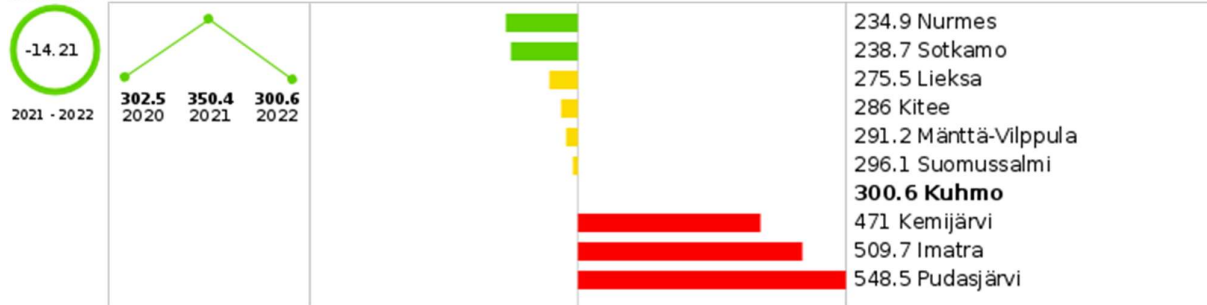
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

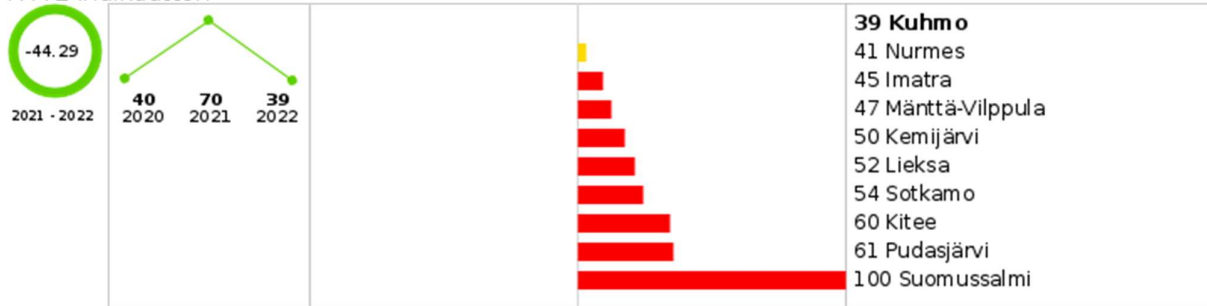
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

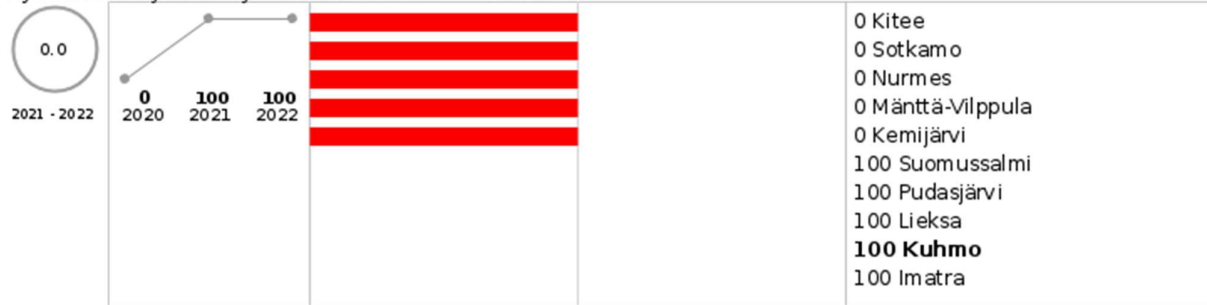
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

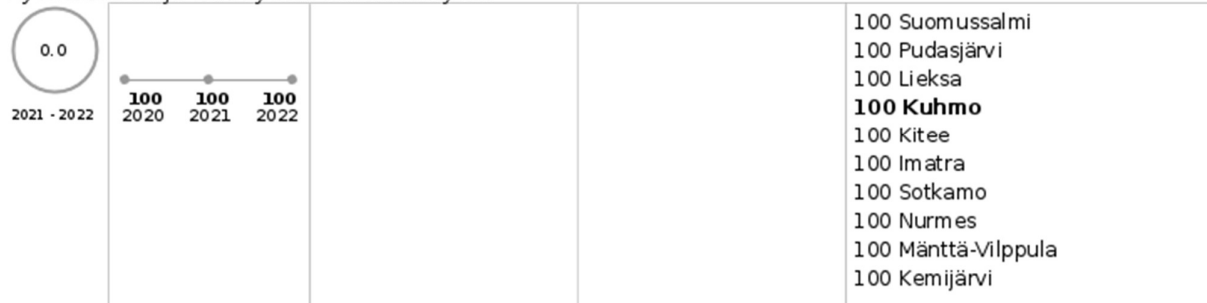
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

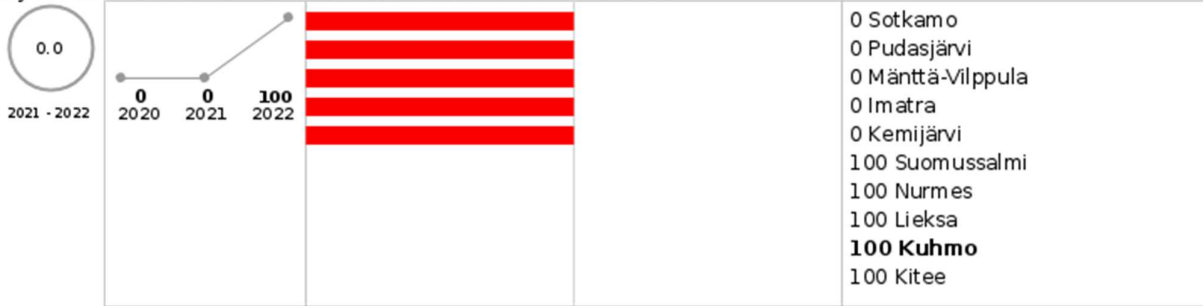
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

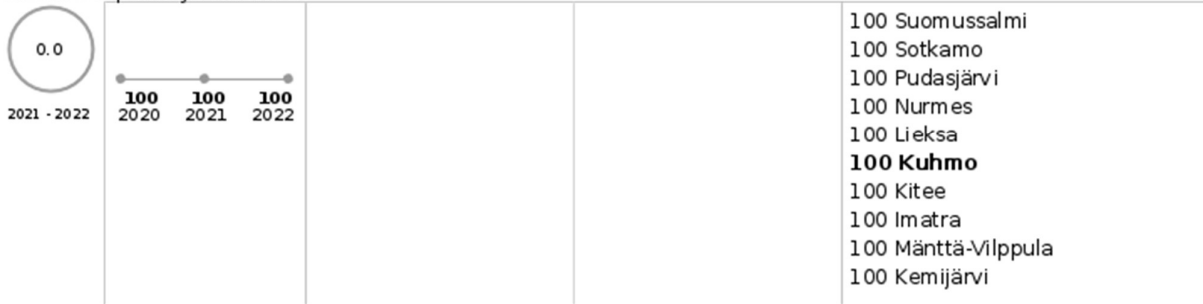
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

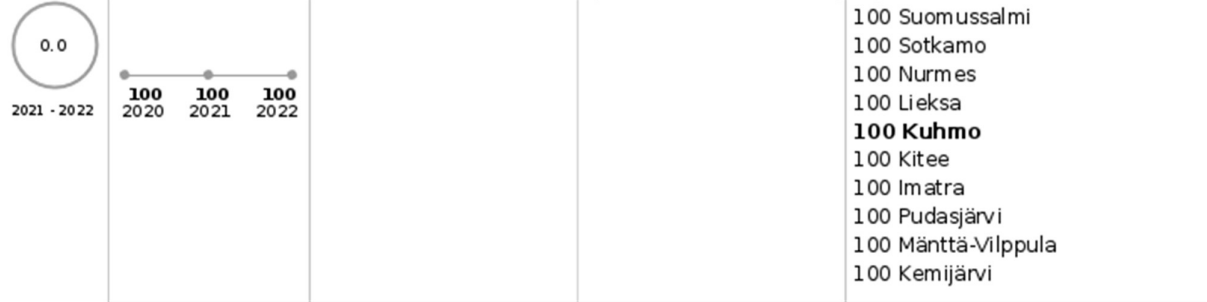
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

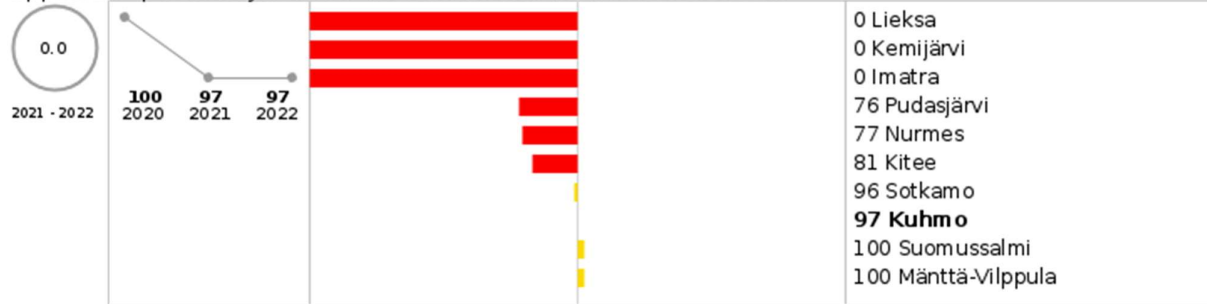
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

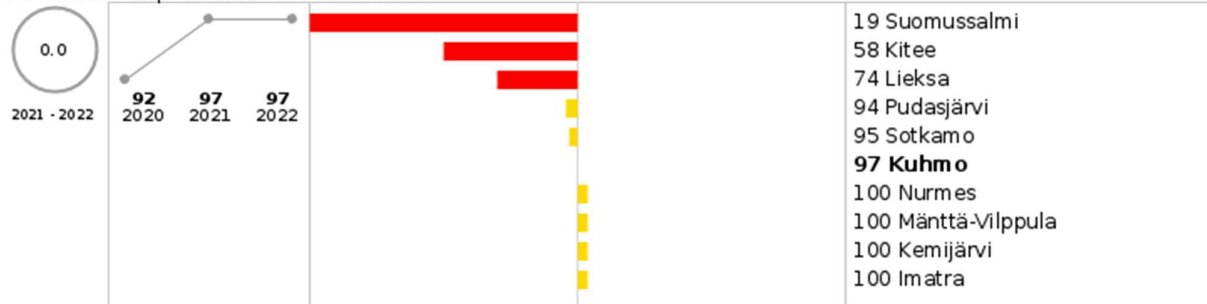
Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

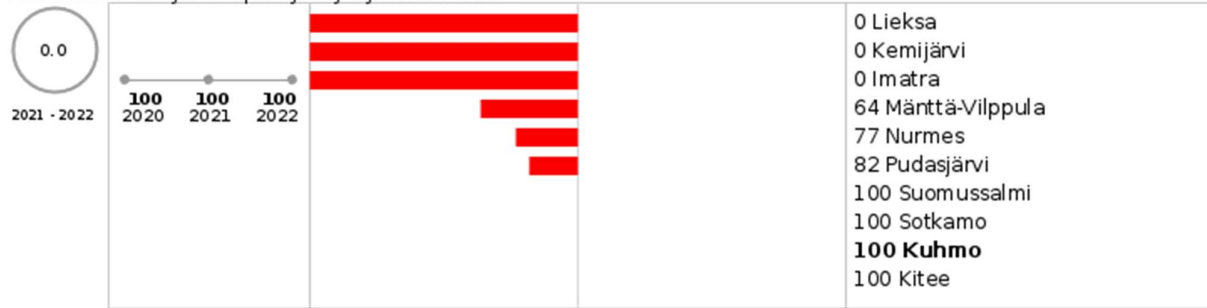
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

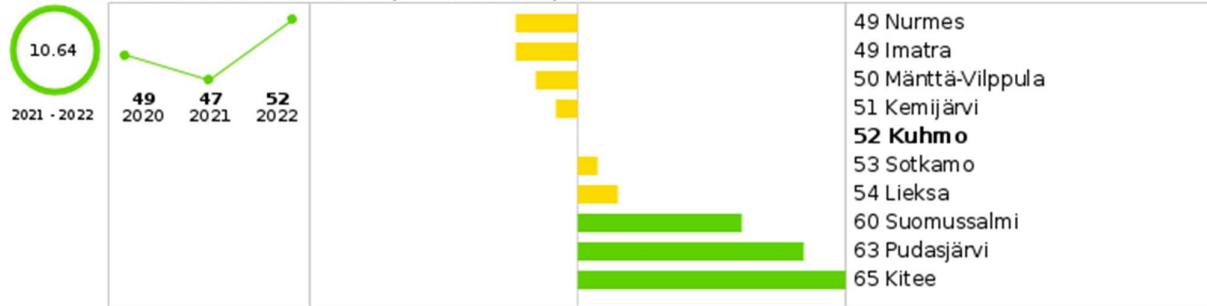
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

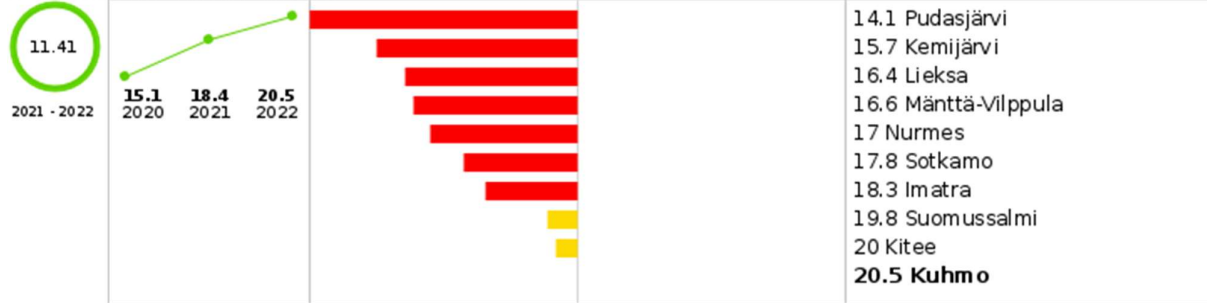
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

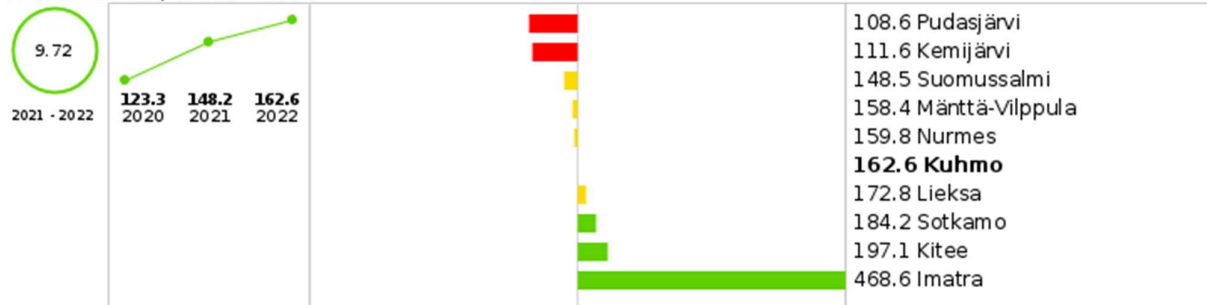
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

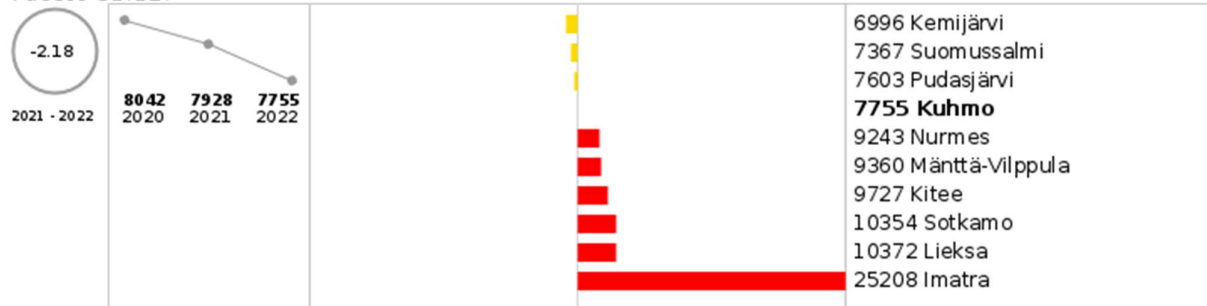

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

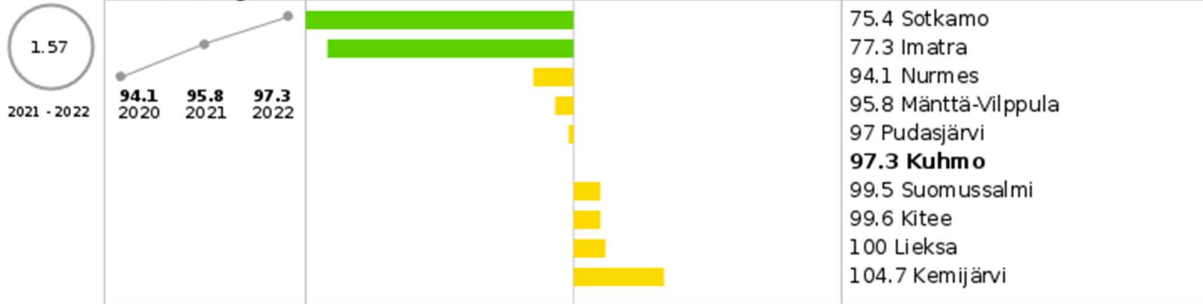

Elinvoima
Väestö

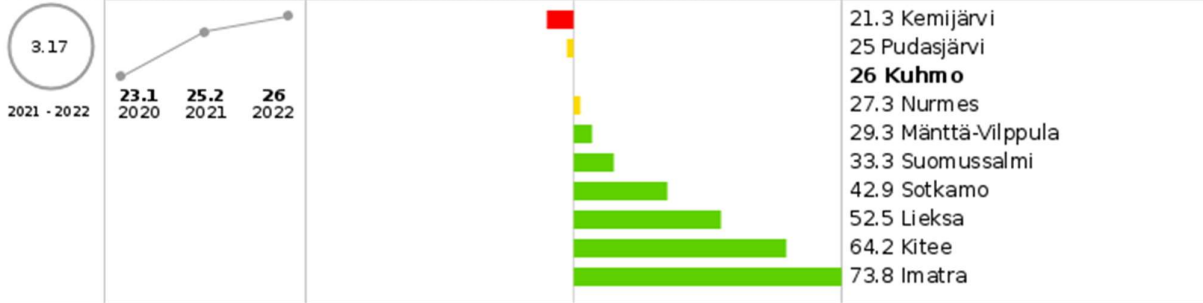
Väestö 31.12.

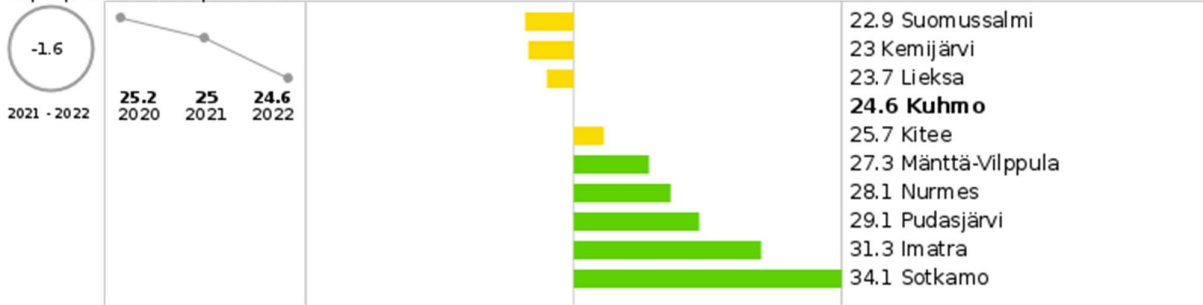
Huoltosuhte, demografinen

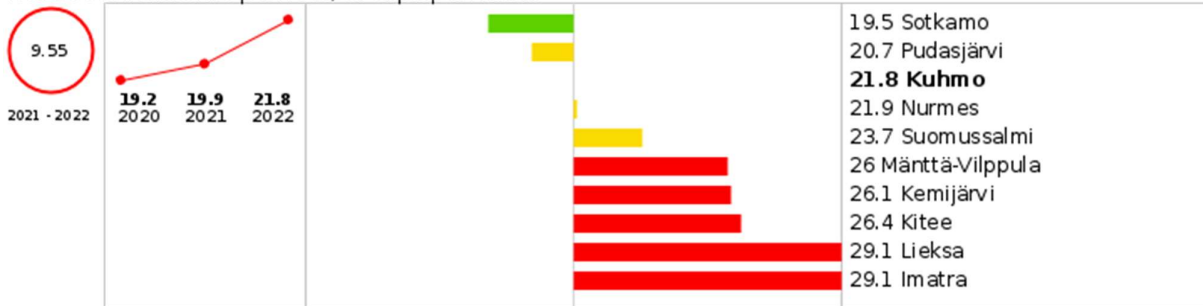
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

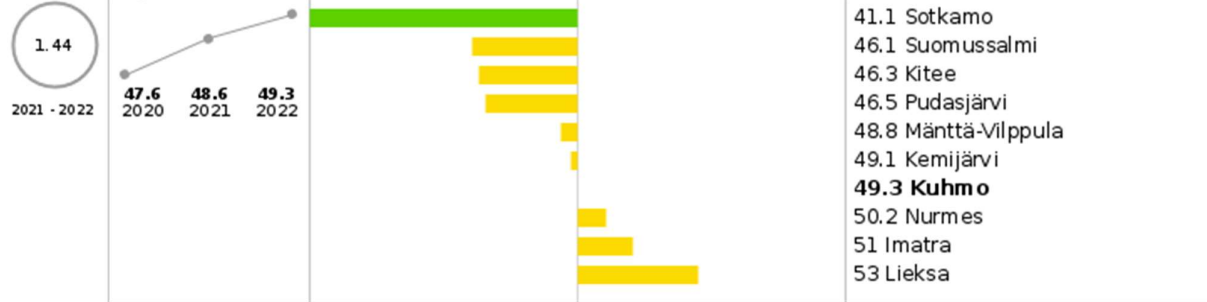

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

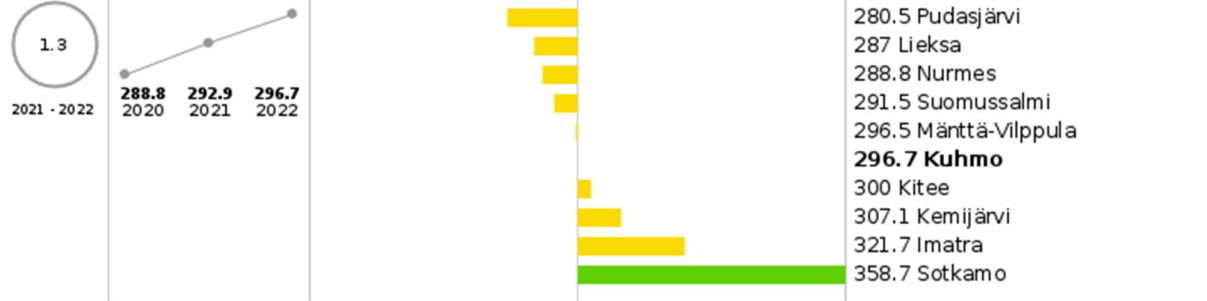

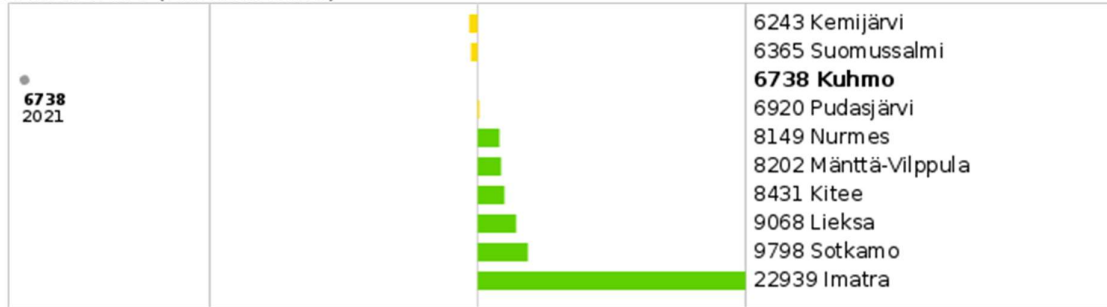
Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030 (laskettu 2021)

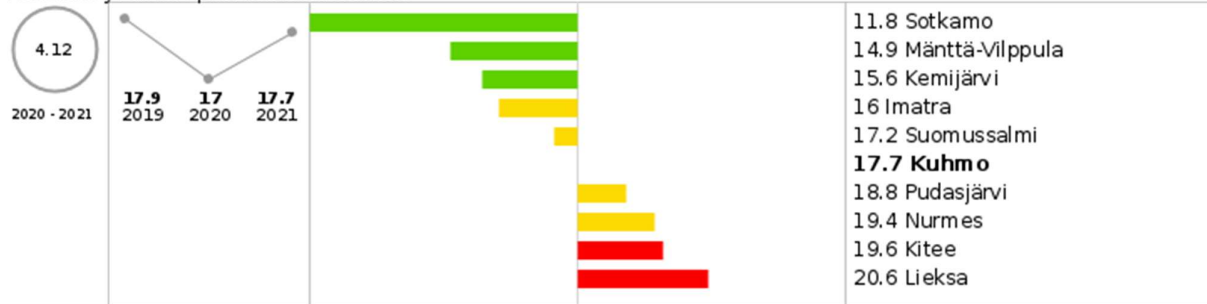

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

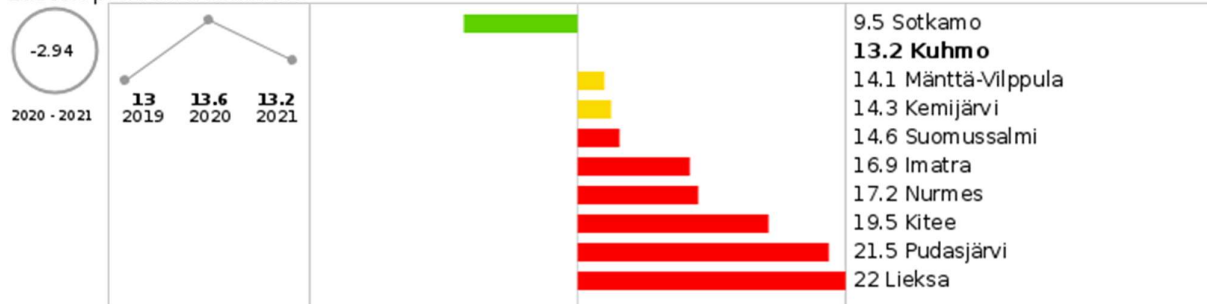

Elinvoima

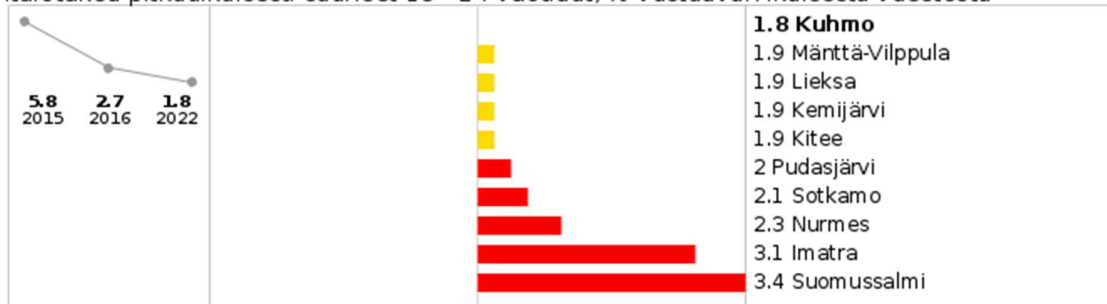
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

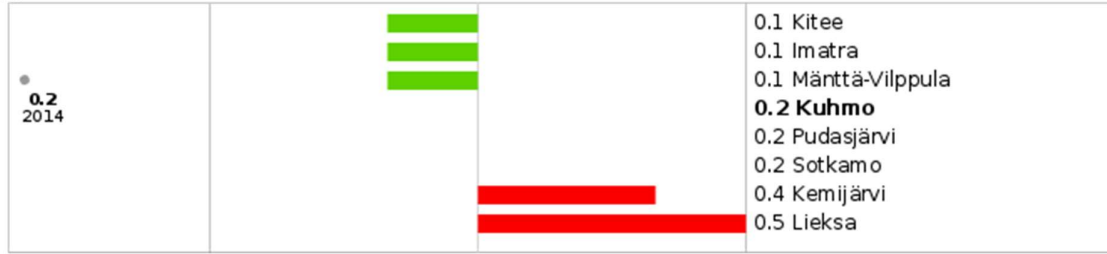
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

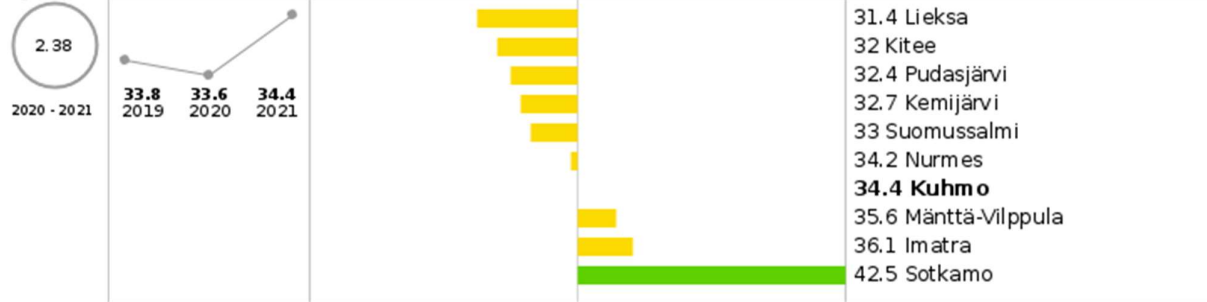
Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

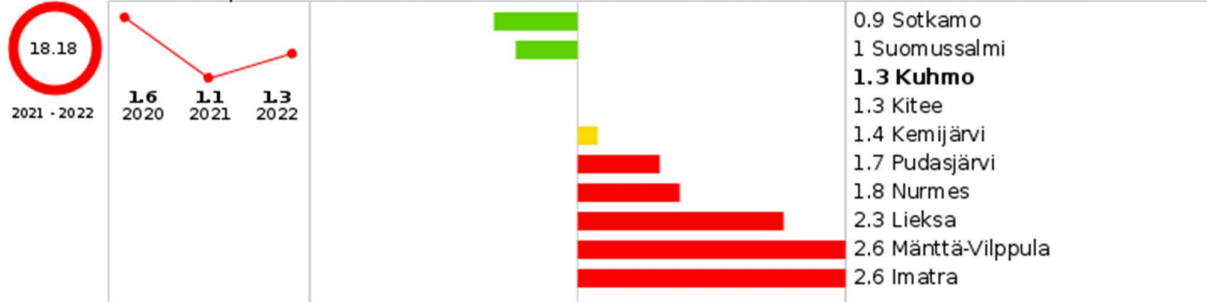
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

TALOUS, HYTE-KERROIN JA ELINVOIMA – Yhteenveto

Kuntataloudessa on havaittavissa heikkenemistä, kun vuosikate on kääntynyt laskuun ja lainakanta nousuun. Elinvoimamittareista voimakkaimpia negatiivisia trendejä on havaittavissa etenkin yhden vanhemman perheiden määrän kasvamisen ja kuntien välisen nettomuuton osalta.

Huolestuttavaa 8. ja 9. luokan oppilailla on

- Kokemus omasta terveydentilastaan. Keskinertaiseksi tai huonoksi terveydentilansa kokee kolmannes. Heikkenemistä on tapahtunut koronaa edeltävään aikaan 17 %.
- Ylipainon lisääntyminen korona-aikana, joskin ylipainon osuus on lähtenyt laskuun arjen normalisoiduttua.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus kuhmolaisista 17-24-vuotiaista on kasvanut vuodesta 2021 vuoteen 2022, jolloin yhä useampi on jäänyt ilman koulutuspaikkaa. Myös toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden työikäisten skaalattu indikaattoritieto on Kuhmon osalta heikentynyt, vaikka Kuhmossa muutos on ollut hyvin pieni vertailuvuosien välillä. Vastaava heikentynvä trendi on havaittavissa työkyvyttömyyseläkettä saavien työikäisten indikaattorivertailussa. Vertailu on tehty vastaavan ikäiseen väestöön verrattuna.

Ikääntyneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyneet tapaturmat ovat kehittyneet kuhmolaisten osalta suotuisaan suuntaan.

TEA-viisarin osoittamat hyvinvointirakenteet ovat Kuhmossa yleisesti ottaen hyvällä tasolla. Ainoastaan indikaattori, joka osoittaa onko kunnalla jokin pysyvä käytäntö, jolla kunta järjestää tai tukee taloudellisesti kunnassa järjestettävää kulttuuriluotsi- tai kulttuurikaveritoimintaa tai muuta vastaavaa vapaaehtoistoimintaa, on jäänyt arvoltaan nolllaksi.

Tulosindikaattoreiden osalta Kuhmo sijoittuu HYTE-kertoimessa hieman puolenvälin paremmalle puolelle. Prosessi-indikaattoreiden HYTE-kertoimella mitattuna olemme vertailukuntien paras keskiarvon ollessa 93 (paras arvo 100). Sekä tulos- että prosessi-indikaattorit ovat kehittyneet vertailujaksolla parempaan suuntaan. Näin ollen HYTE-kerroin Kuhmossa on ollut vuonna 2022 yhteensä 72. Euroissa tämä tarkoittaa 162,6 t.

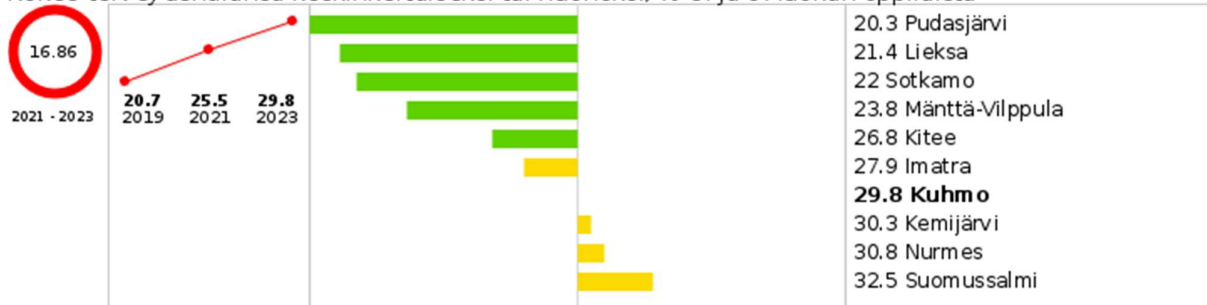
8.1.2 LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

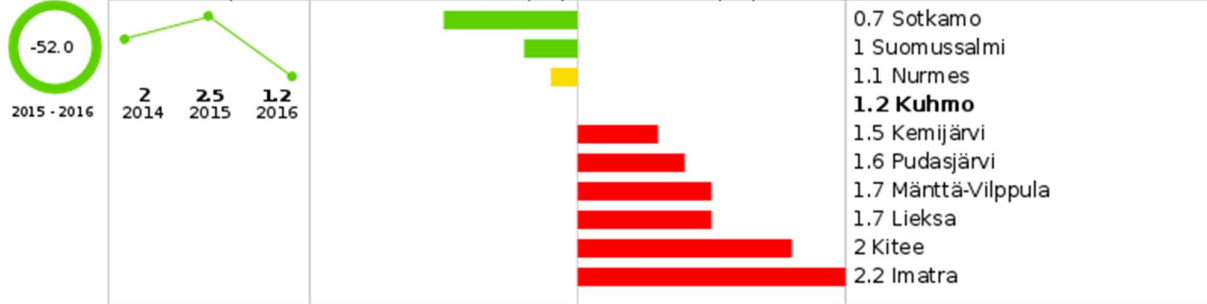
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokee terveydentilansa kesinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

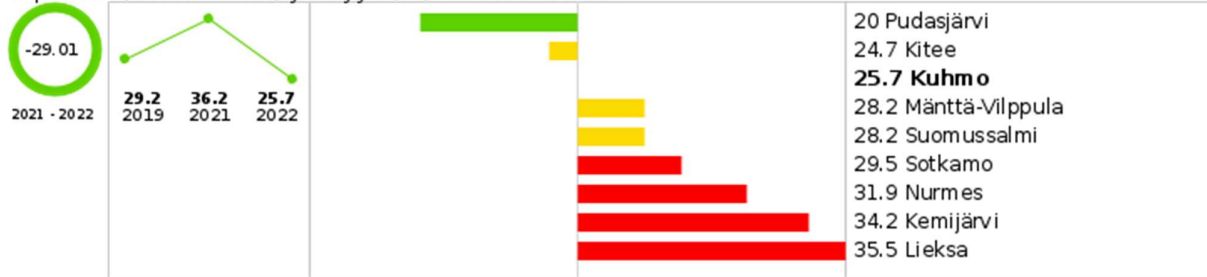
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

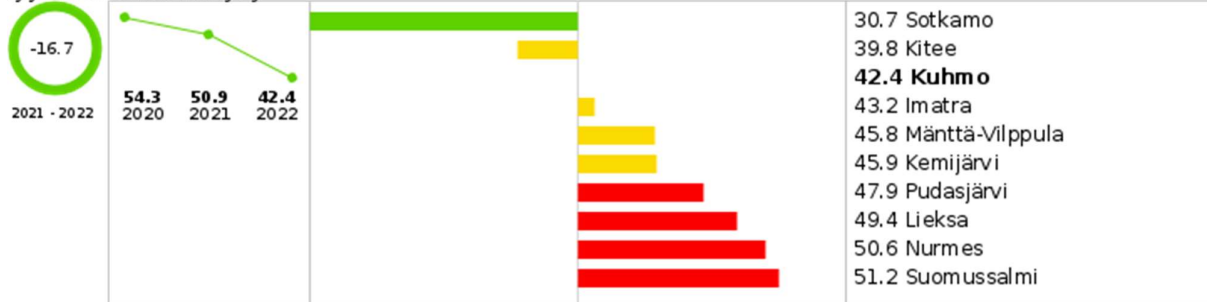
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 2 - 6-vuotiailla

Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 7 - 12-vuotiailla

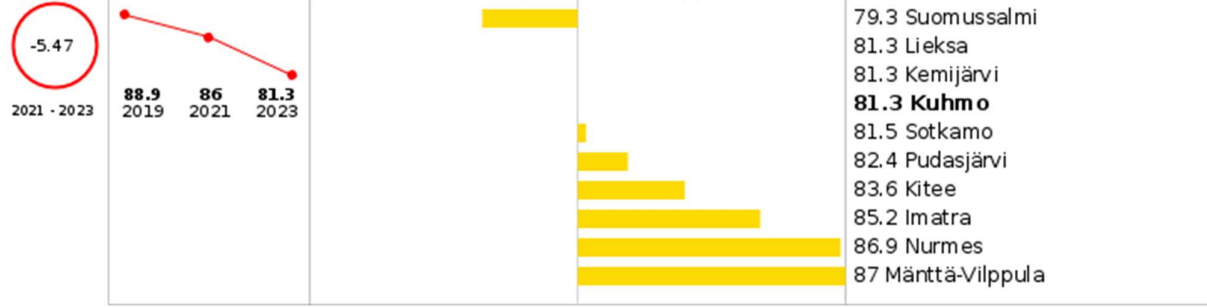
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 5. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

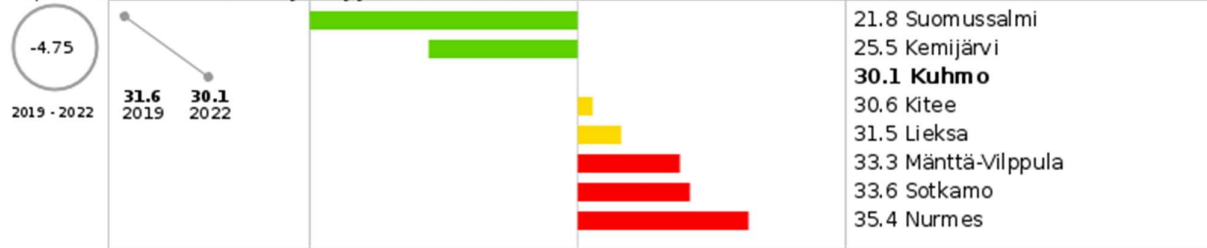
Kokee terveydentilansa keskimertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

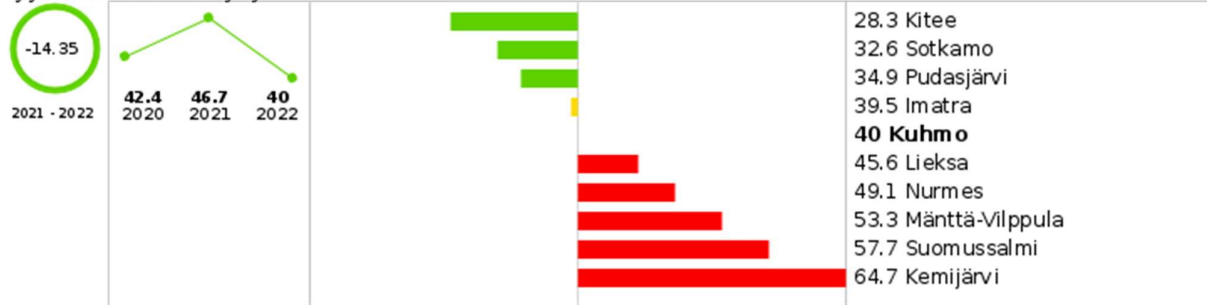
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

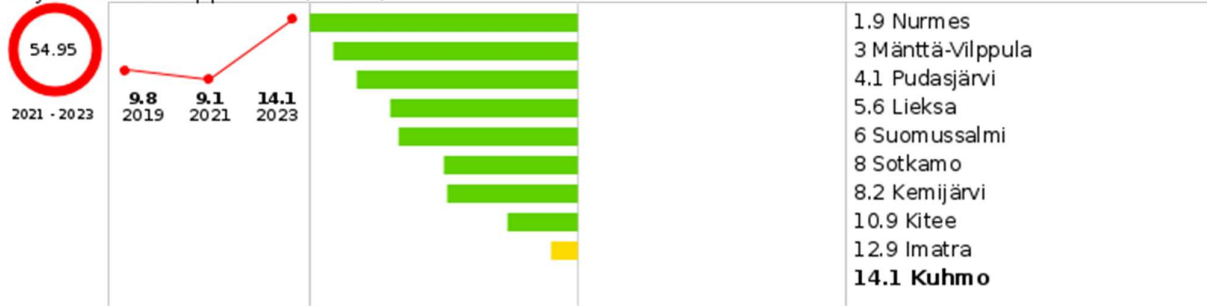
Ylipainon (ml. lihavuus) yleisyys (%) 13 - 16-vuotiailla

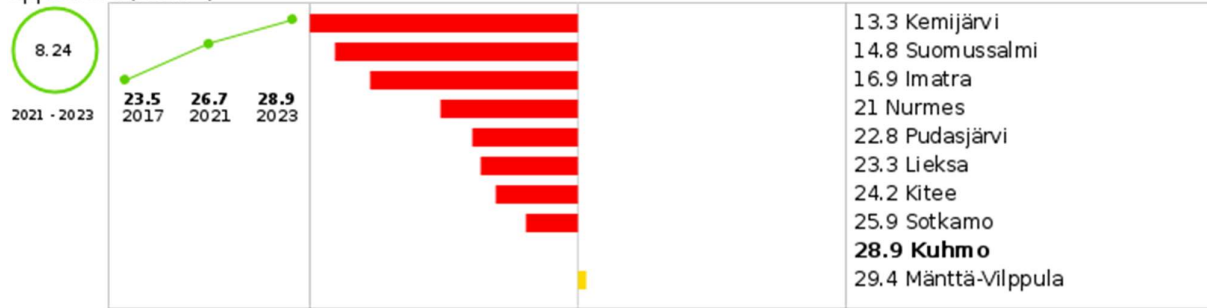
Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

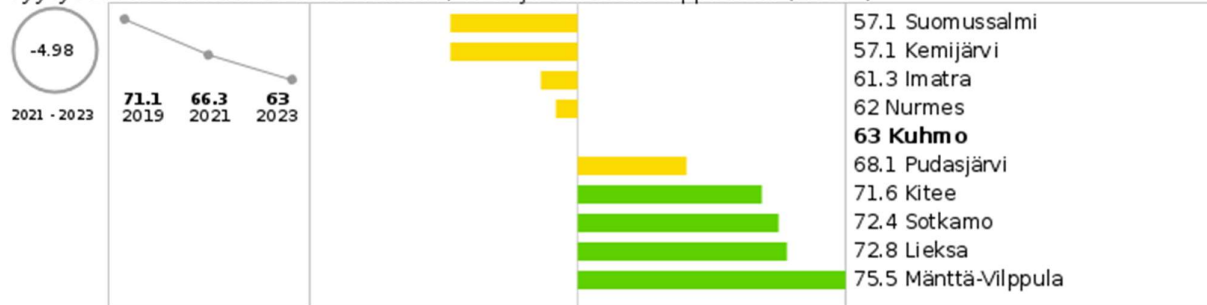
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

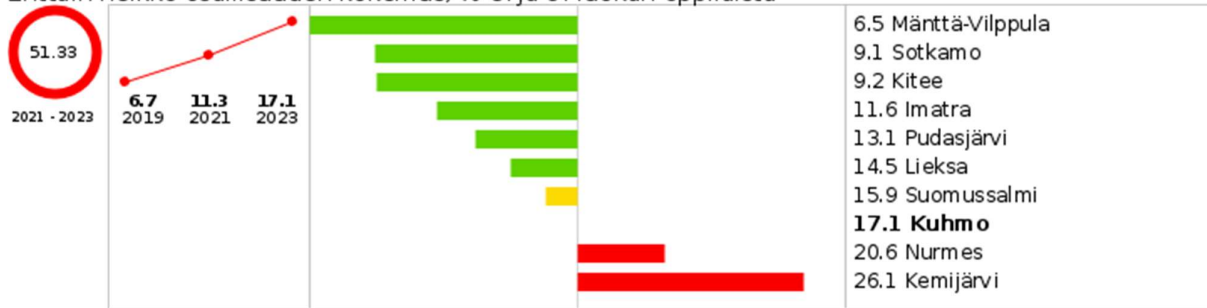
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

Erittäin heikko osallisuuden kokemus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

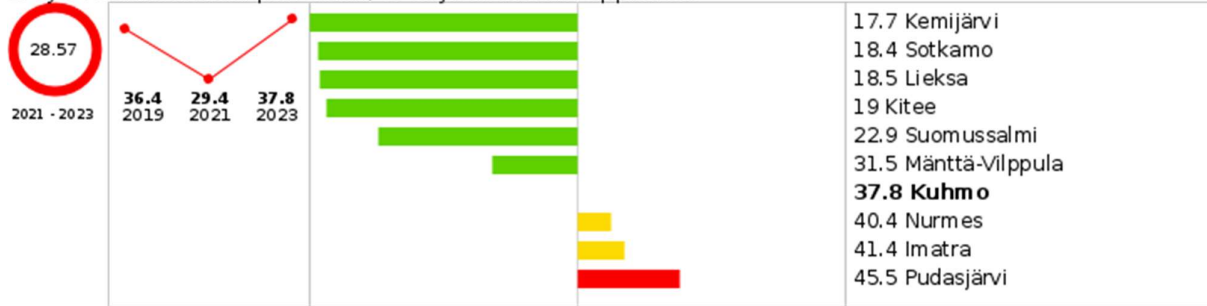

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

Opiskelu, työ ja toimeentulo

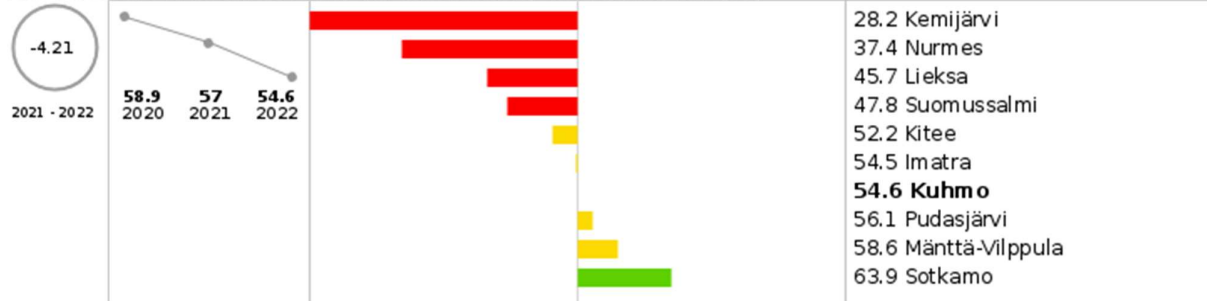
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Oppilaitoksen fyysiset työolot häirinneet opiskelua, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

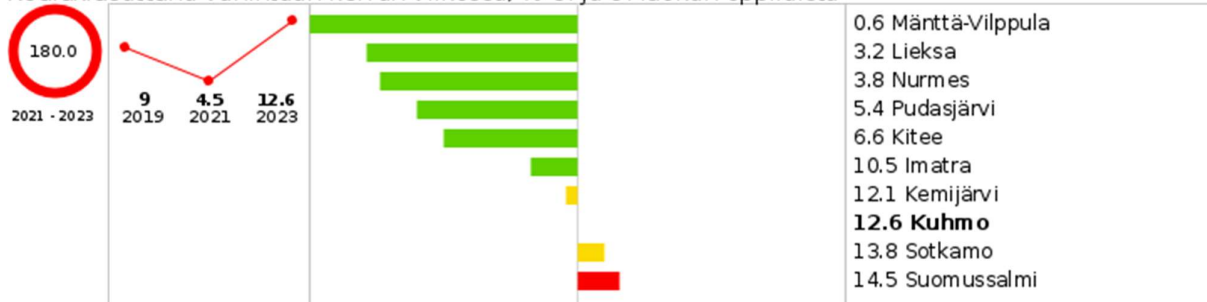

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2 km [%]

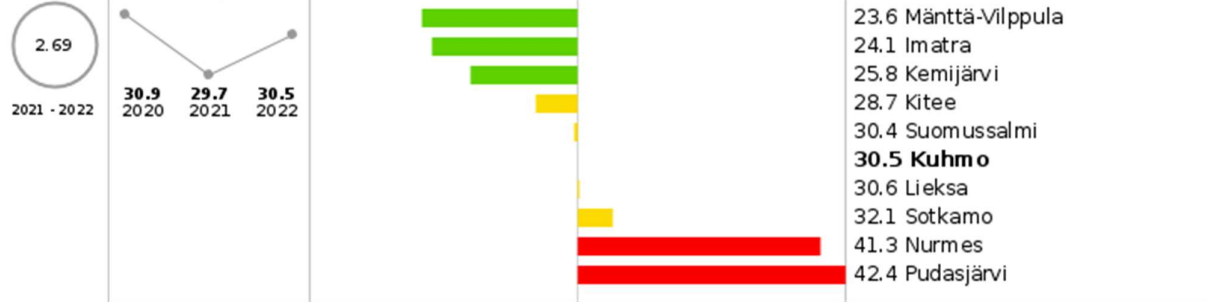
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

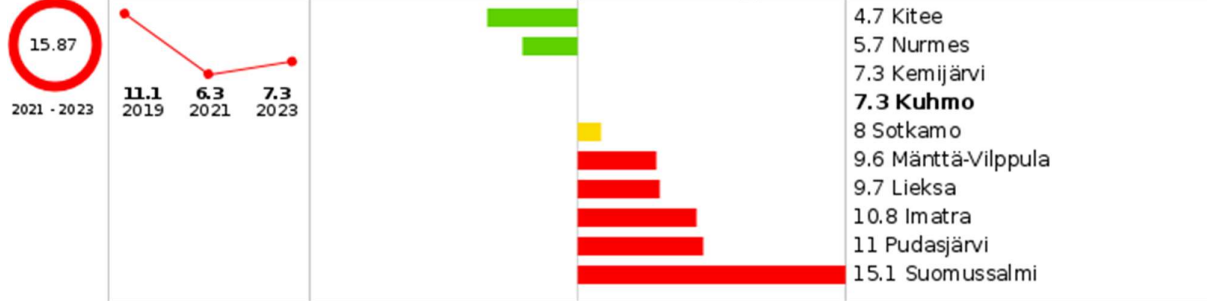

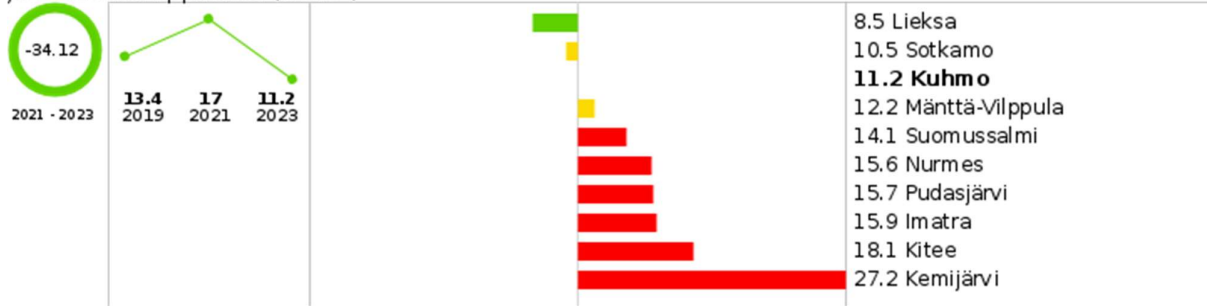
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

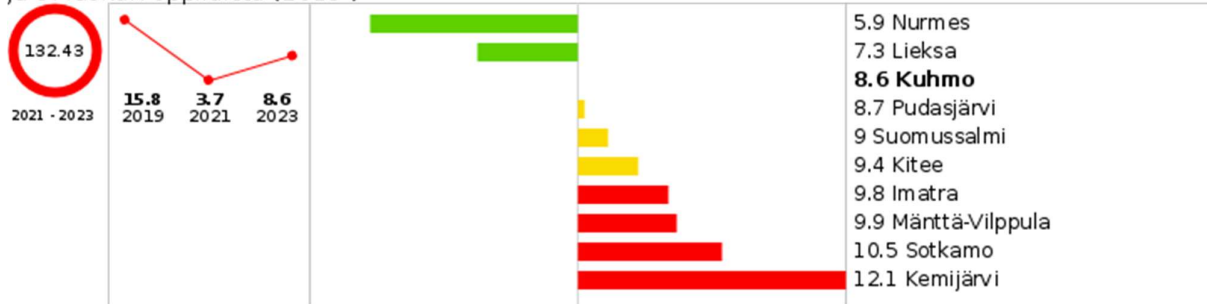
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

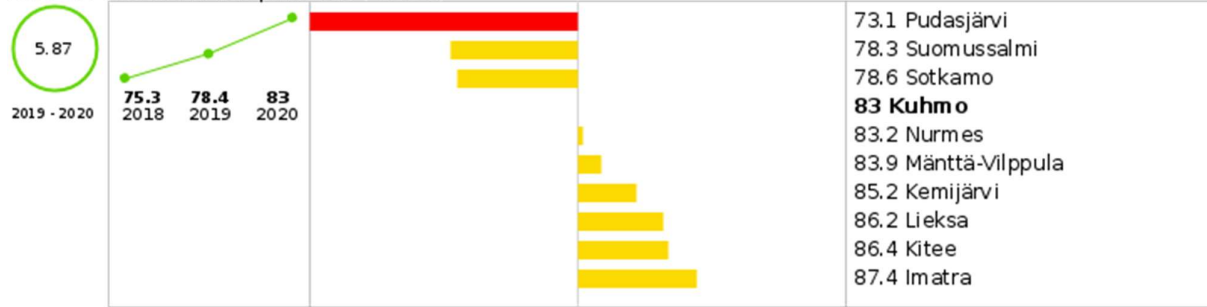

Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

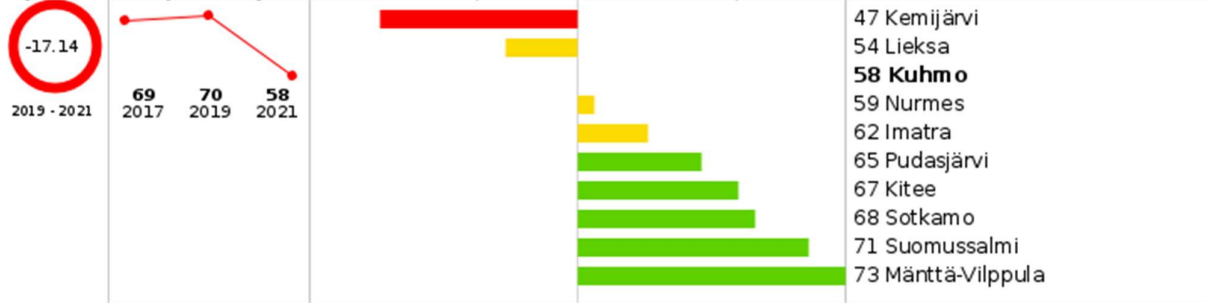
Palvelut Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut (-2020)

Koulu

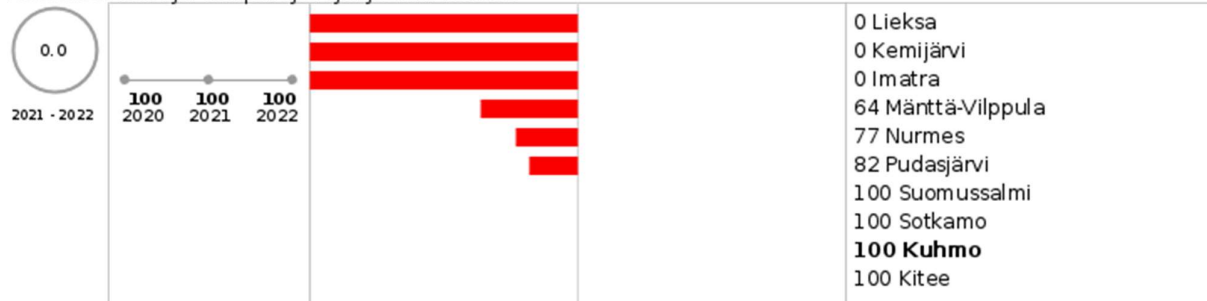
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kouluista

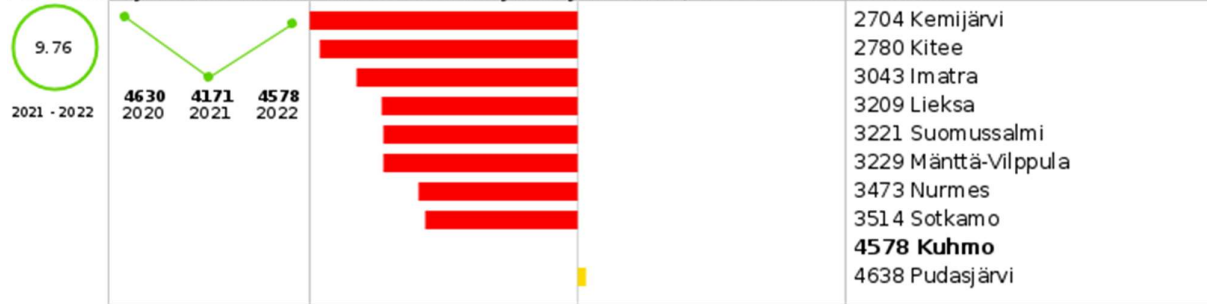

Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiaista

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET – Yhteenveto

Lastenneuvolakäynnit toteutuvat Kuhmossa hyvin verrokkikuntiin verrattuna.

Viimeisimmän indikaattoritiedon mukaan Kuhmossa varhaiskasvatuksen ulkopuolelle 3-5-vuotiaista jää ainoastaan 17 %. Varhaiskasvatukseen osallistumisessa on havaittavissa kasvava trendi. 78 % varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on osaviiikkoisia ja neljännes osapäiväisiä (taulukko liitteenä).

4. ja 5. lk oppilaat:

- 5. lk Move! -mittauksen viimeisin tulos aiheuttaa huolta lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn heikkenemisestä. Trendi on ollut heikkenevä 2020-luvun ajan.
- Kokemus elmään tyytyväisyydestä on ollut heikkenevä kolmen edellisen kouluterveyskyselyn mittausajanjaksolla. Trendi on huolestuttava.
- Vanhempien ja muiden huoltajien aikuisten fyysisen väkivallan kokemuksessa on tapahtunut parannusta aiempiin seurantavuosiin verrattuna. Yhä harvempi kuhmolainen 4. ja 5. luokkalainen kokee lähisuhdeväkivaltaa.

8. ja 9 lk oppilaat:

- Ennen korona-aikaa läheisen ystävän puuttuminen on ollut useammalla kuhmolaisella kuin korona-ajan jälkeen. Tilanteen kehittymistä tulee seurata, koska asiassa näyttäisi olevan vuosittaista vaihtelua.
- Yläkoululaisilla on huolestuttava trendi terveydentilansa kokemuksesta. Kolmannes oppilaista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi ja heikkenemistä tässä on havaittavissa vuosi vuodelta enemmän.
- Heikkenevä trendi on havaittavissa myös elämäänsä tyytyväisyydestä kysyttäessä. Vuosi vuodelta oppilailta on tullut heikompi vastaustulos myös tältä osin.
- Oppilaat kokevat myös heikkoa osallisuuden tunnetta. Koronaa edeltävään aikaan verrattuna osallisuuden heikko kokemus on kasvanut yli 10 %.
- Vahvaa mielenterveyttä on kokenut kyselyhetkellä lähes kolmannes yläkoulun oppilaista, jonka myötä tämän indikaattorin trendi on positiivinen.
- Viimeisimmän kouluterveyskyselyn tuloksissa tapahtunut selkeä nousu huolta herättävästä riippuvuuskäyttäytymisestä päihteiden, tupakkatuotteiden ja rahapelaamisen osalta.

- Lähes 40 % ei syö koululounasta päivittäin. Tulos on vastaavalla tasolla kuin ennen koronaa. Korona-aikana syömättömien osuus kävi 30 %, mutta tilanne on jälleen kääntynyt huonompaan suuntaan.
- 35 % kokee, että fyysiset työolot häiritsevät opiskelua. Sijoitumme vertailukuntiin nähden tällä indikaattoritiedolla heikoiten ja trendi on ollut heikkenevä vuodesta 2017 alkaen.
- Koulukiusattuna olevien määrä on kääntynyt nousuun edellisestä kouluterveyskyselystä. Lähes 12 % on ollut kiusattuna vähintään kerran viikossa, kun aiemmin vastaava luku oli 4,5.
- Edellisen kouluterveyskyselyn aikaan kuuhmolaisista koki lähisuhdeväkivaltaa vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten taholta ainoastaan vajaa 4 %. Nyt tilanne on kääntynyt nousuun ja lähes 9 % on ilmoittanut kokeneensa viimeisen vuoden aikana fyysistä väkivaltaa läheisiltään.

Peruskoulun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen pistemäärä on laskenut edellisen vertailujakson aikana 70:stä 58:aan. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin terveydenedistämistä toteutuu kunnassa (maksimipisteet 100).

8.1.3 NUORET JA NUORET AIKUISET

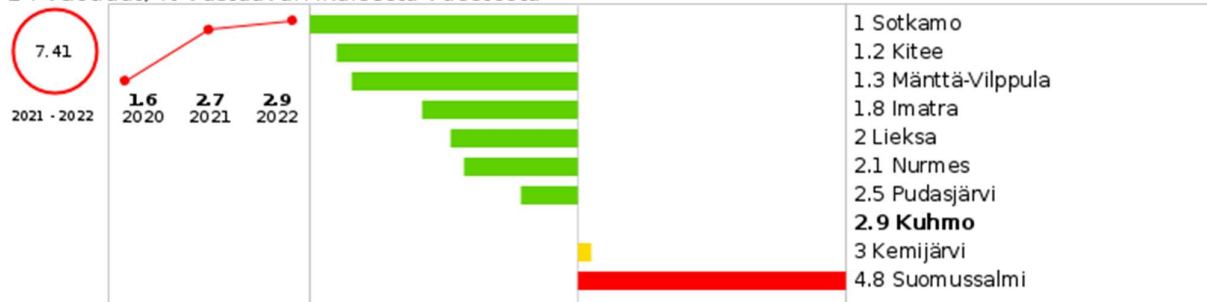
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

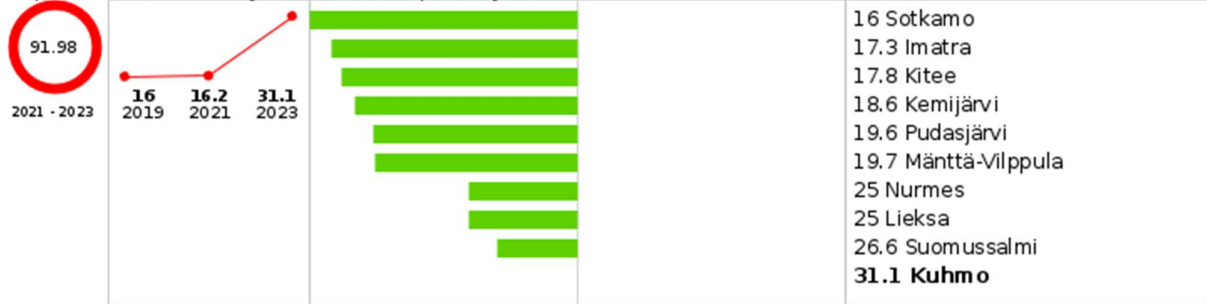
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

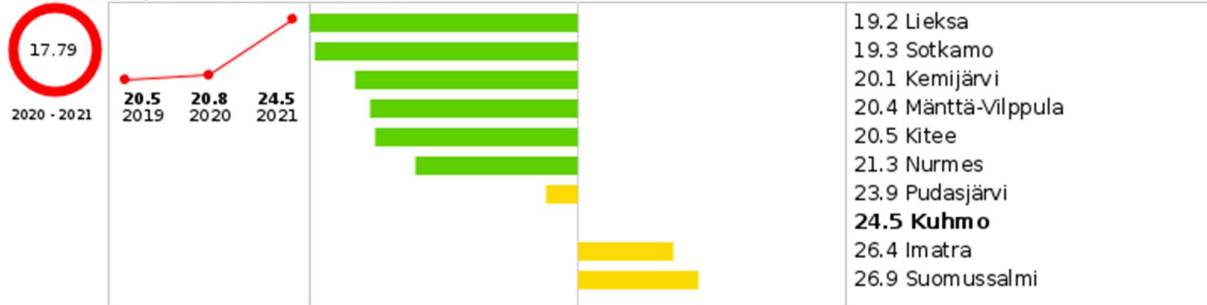
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

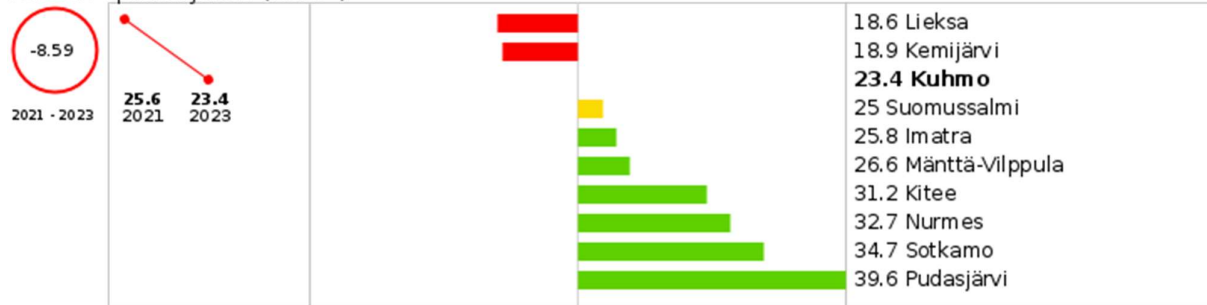
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

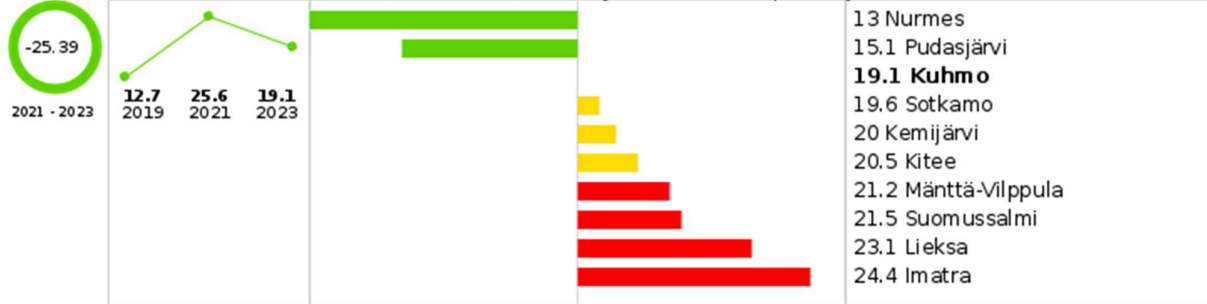
Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kokenut vahvaa positiivista mielensterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

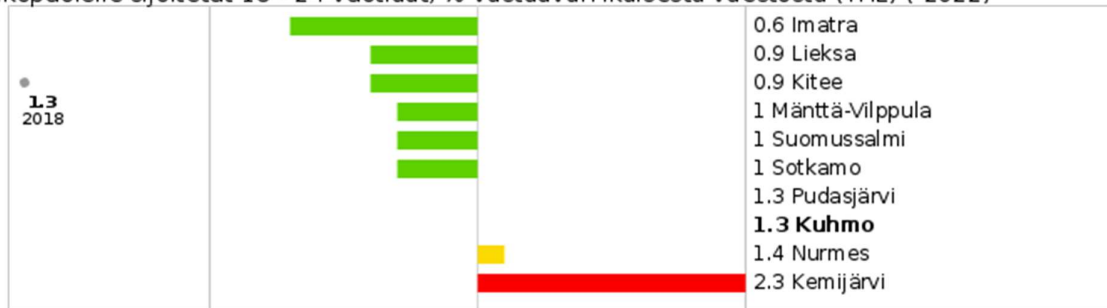

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

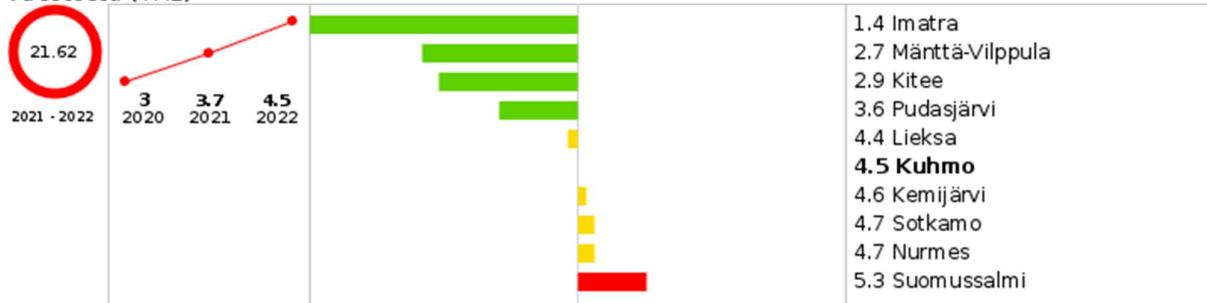
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (-2022)

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

NUORET JA NUORET AIKUISET – Yhteenveto

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat:

- Huolta herättävää on läheisen ystävän puuttuminen. Trendi on lähtenyt heikkenemään korona-ajan jälkeen ja tällä hetkellä 15 % opiskelijoista on ilman läheistä ystävää.
- Huolta herättävää on myös suuri muutos lukioikäisten painon muutoksessa. Yli kolmannes on tällä hetkellä ylipainoisia. Muutos koronaa edeltävään aikaan on merkittävä.
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus on vähentynyt 25 %:sta 20 %:iin, mutta edelleen on tavoiteltavaa ennen korona-aikaa tavoiteltavaan tasoon.
- Elämäänsä tyytyväisyyden kokemuksen trendi on ollut laskeva koko 2020-luvun alkuvuosien ajan. Muutos koronaa edeltävään tasoon on yli 10 %.
- Myös vahvaa mielensterveyttä kokeneiden osuus on hieman laskenut, joten mielenhyvinvoinnin indikaattoreiden muutoskehitystä tulee tarkastella tulevina vuosina.

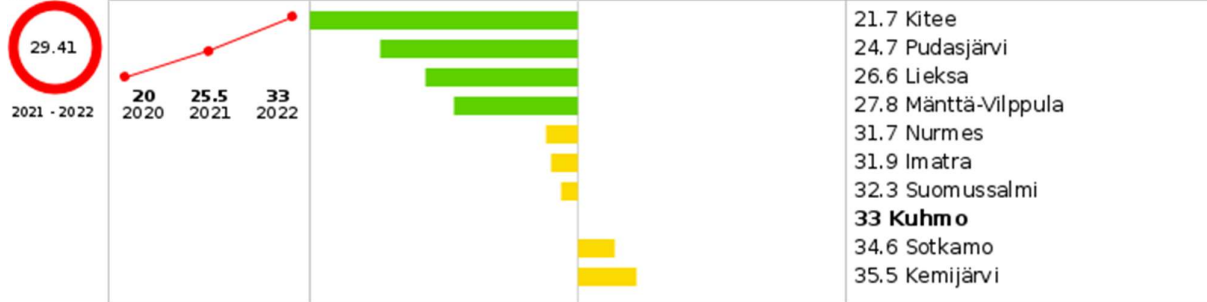
Syrjäytymisriskissä olevien 18-24-vuotiaiden osuus on lähtenyt nousuun korona-aikana. Trendin kehittymistä tulee seurata.

8.1.4 TYÖIKÄISET

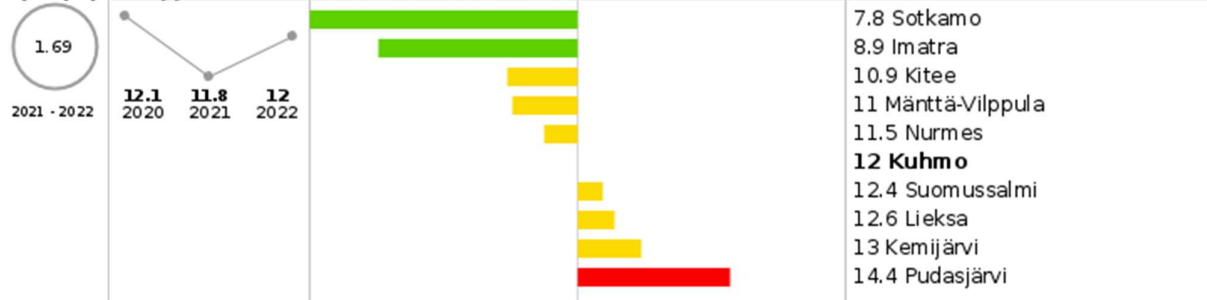
Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Mielensterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

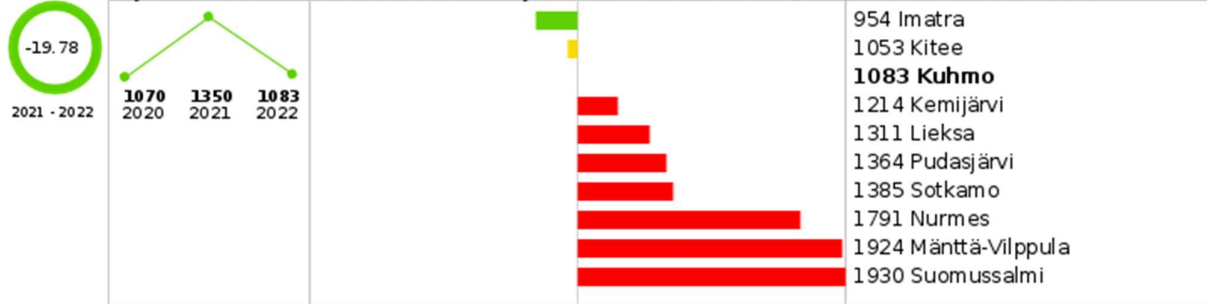
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

TYÖIKÄISET – Yhteenveto

Työikäisistä kuhmolaisista mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saa yli kolmasosa. Koronajasta alkaen trendi on ollut vuosi vuodelta heikkenevä. Trendi on huolestuttava.

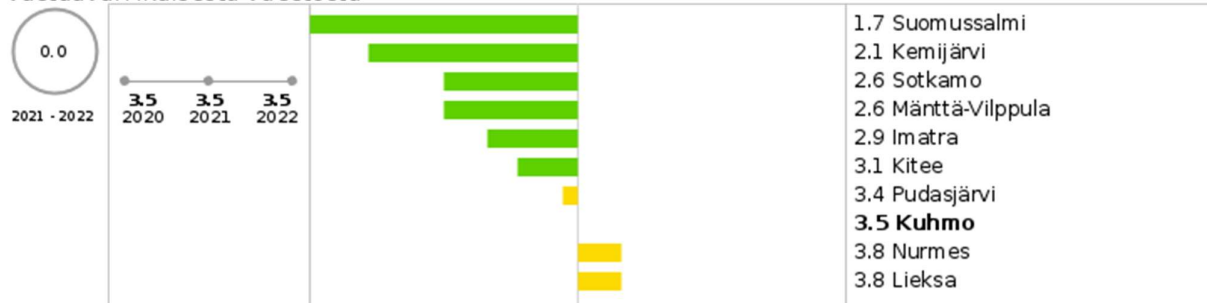
Perusterveydenhuollon avohoitokäyntien määrässä on tapahtunut vuonna 2021 kasvupiikki, josta ollaan palattu takaisin vuoden 2020 tasolle.

8.1.5 IKÄIHMISET

Hyvinvointi

Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

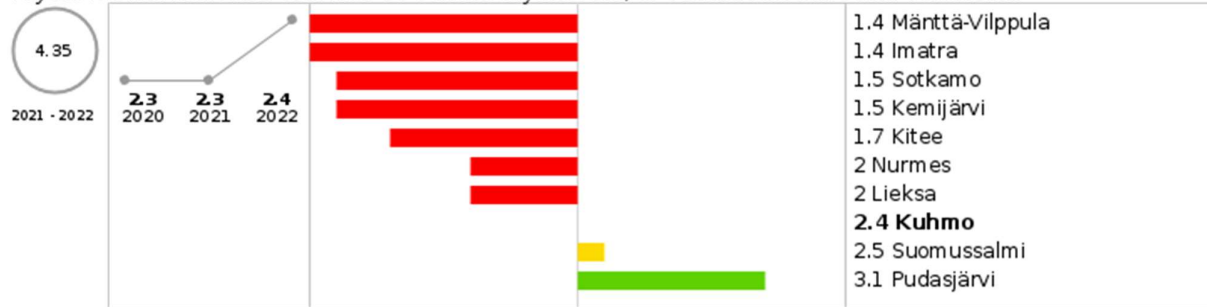

Kunta on asettanut tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi, %

Opiskelu, työ ja toimeentulo

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

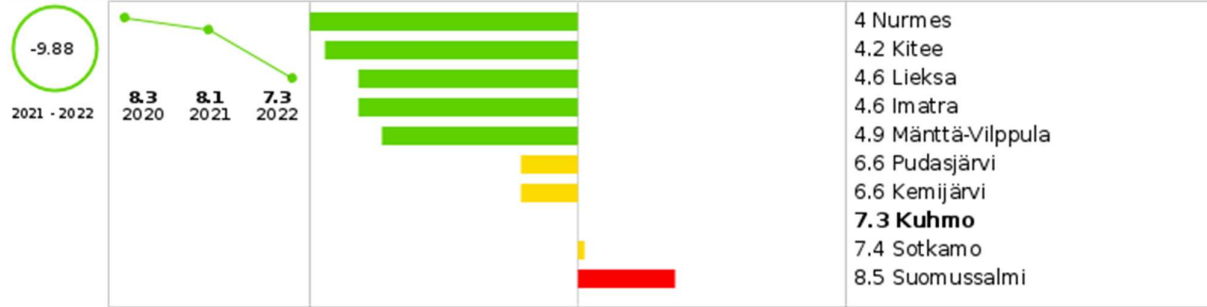

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Palvelut Sosiaali- ja terveydenhuolto

Omaishoidon tuen 75 vuotta täyttäneet hoidettavat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä

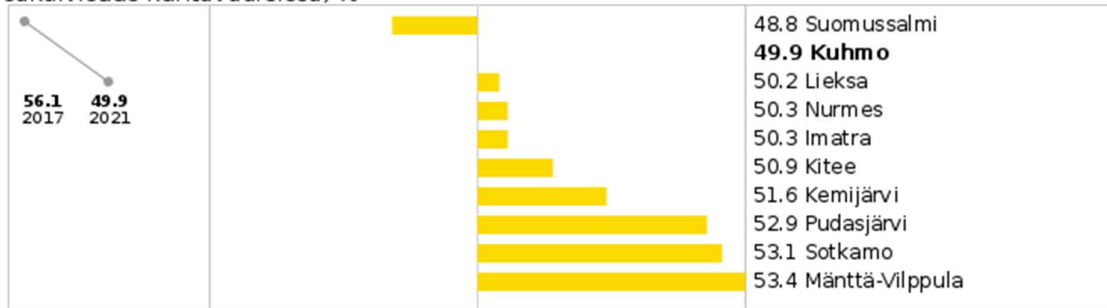
IKÄIHMISET – Yhteenveto

Ikäntyneiden indikaattorituloksissa ei ole havaittavissa suuria vuosivaihteluja. Mittareiden tulokset ovat hyvin tasaiset.

8.1.6 KAIKKI IKÄRYHMÄT

Hyvinvointi Elintavat, elämänlaatu ja osallisuus

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

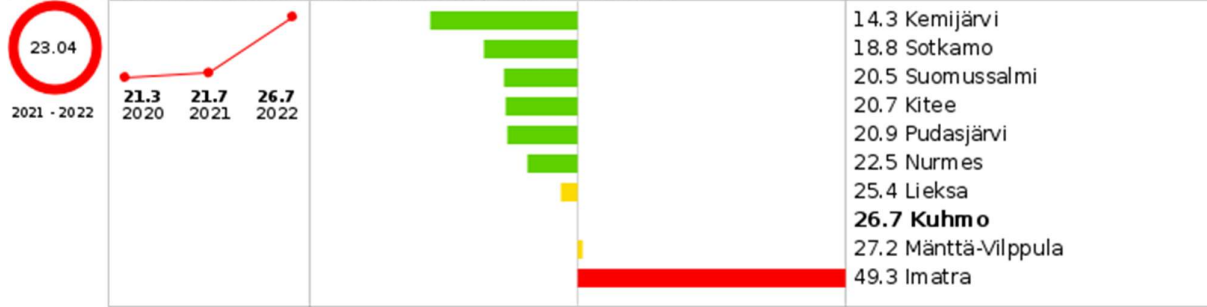

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, Enintään 500m [%]

Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkeistä asuvat, % asukkaista

Liikennevahingoissa vammautuneet ja kuolleet henkilöt, lkm

Liitteessä tietoa Kuhmon tilanteesta.

Primääristen pienhiukkasten päästöt (PM2.5, tonnia)

Ilmanpäästöt ovat Kuhmossa olleet hyvin maltilliset vuoden 2020 raportoinnissa (karttaliite).

Melusta kärsivien ihmisten määrä kunnittain, yli 55 dB vuorokausitaso tai 50 dB yöaikaan (yli 100 000 asukkaan kaupungit)

Raportointi mahdollista saada vain suurten kuntien osalta.

Vuokra-asuntojen osuus kunnan eri osissa / kaupunginosittain

Vuokra-asunto toiminnasta vastaa Kiinteistö Oy Kuhmon Terva-asunnot, jolla on yhteensä 595 arava- ja vapaarahoitteista asuntoa keskustassa, Akonlahdella, Saarikoskella ja Levälähdellä.

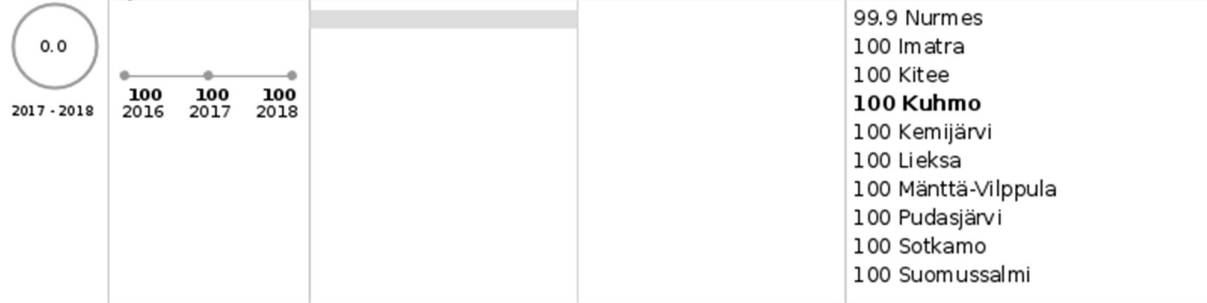
Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen

Indikaattoritiedot ovat saatavilla ainoastaan suurimmista kaupungeista tai hyvinvointialueittain.

Itsearviointi kunnan yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämiseksi

Yhdenvertaisuussuunnitelmien työstö on käynnistynyt vuonna 2023.

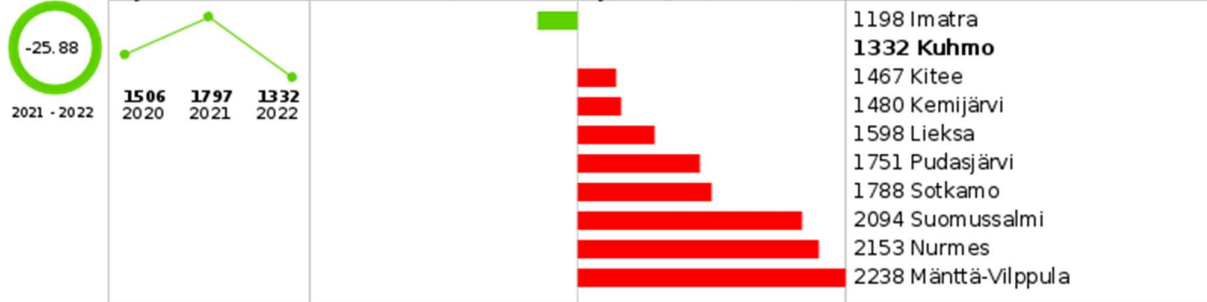
Lähivirkistykseen soveltuvien alueiden saavutettavuus, väestö, enintään 1000 m [%]

Palvelut

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi
Kuhmon tiedot liitteenä.

Kulttuuripalveluiden saavutettavuus: kirjastojen, museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa, % väestöstä

Tiedot kirjaston saavutettavuudesta liitteenä.

Liikuntatoimen palvelut

Liikuntakustannusten ja -investointien tiedot Kuhmon osalta liitteenä.

KAIKKI IKÄRYHMÄT – Yhteenveto

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset vaihtelevat Kuhmossa vuosittain. Vuodelle 2022 kasvua on tullut vuodesta 2021 ja olemme verrokkikuntien vertailussa sijoittuneet toiseksi heikoiten. Vuonna 2022 on Kuhmossa niin ikään kasvanut poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset. Kasvua tässä on ollut vuosien 2020–2021 tasoon verrattuna 5 %.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä on kääntynyt laskuun Kuhmossa vuonna 2021. Pärjäämme määrien vertailussa verrokkikuntiin nähden hyvin.

Vapaana sivistystyönä järjestetyssä koulutuksessa annetut opetustunnit ovat Kuhmossa nousseet vertailujakson aikana 2019–2021 n. 12 % (taulukko liitteenä).

Kirjaston saavutettavuus Kuhmossa 3 km 63 % asukkaista, 10 km 73,7 % ja 20 km 81,9 % (taulukko liitteenä).

Liikuntainvestoinnit ja -nettokustannukset ovat Kuhmossa selvästi muuta maata alhaisemmat pl. vuoden 2017 investointia, jolloin uusi urheilukenttä rakennettiin (taulukko liitteenä).

Kuhmossa liikennevahingoissa vammautuneiden määrä on kasvanut vuosittain vuodesta 2019 alkaen. Vuonna 2021 vammautuneiden lukumäärä oli 38. Liikennekuolemilta tällä ajanjaksolla on välttytty. Yleisimmin vahingonaiheuttajana on ollut yli 45-vuotias mies. Peruutusvahingot ovat vahinkotyypiltään suurin yksittäinen syy. (taulukot liitteenä)

8.1.7 LIITTEET INDIKAATTORITIETOIHIN

Varhaiskasvatuksessa olevat lapset Kuhmo

Lähde: vipunen.fi

Kuhmo	vaka lapset lkm	osaviikoinen lkm	osapäiväinen lkm
2021	198	147	51
2022	192	150	48

13.2 Kirjastojen alueellinen saavutettavuus 2021 –

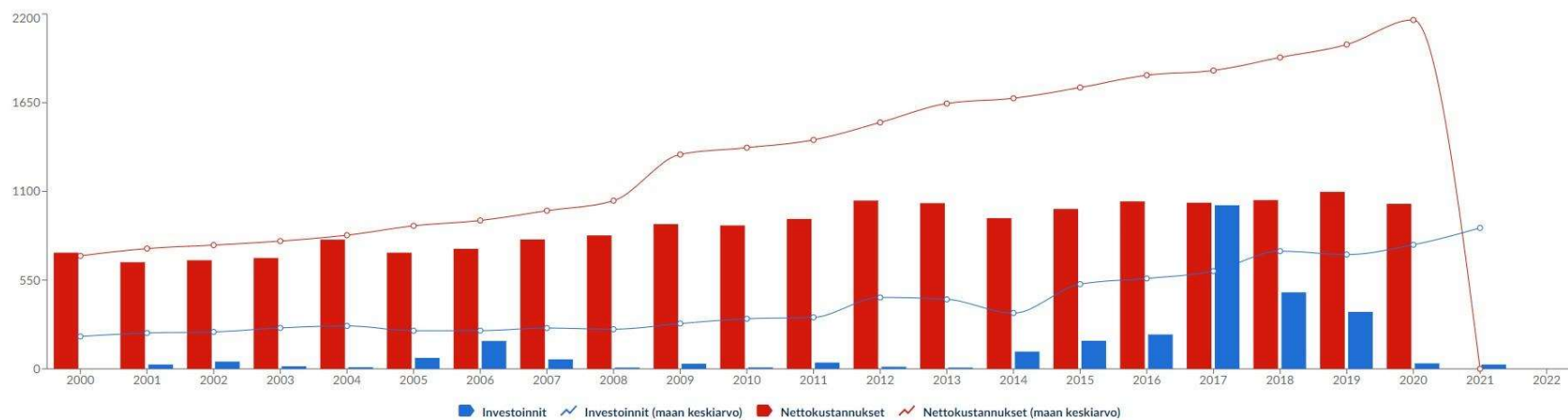
Regional accessibility of libraries 2021¹⁾

Kunta – Municipality	Nimi – Name	Asuinväestö – Resident population	Kirjasto 1500 m (asukkaista) – Library 1,500 m (of population)	Kirjasto 3 km (asukkaista) – Library 3 km (of population)	Kirjasto 10 km (asukkaista) – Library 10 km (of population)	Kirjasto 20 km (asukkaista) – Library 20 km (of population)	Kirjasto 1500 m (% asukkaista) – Library 1,500 m (% of population)	Kirjasto 3 km (% asukkaista) – Library 3 km (% of population)	Kirjasto 10 km (% asukkaista) – Library 10 km (% of population)	Kirjasto 20 km (% asukkaista) – Library 20 km (% of population)
290	Kuhmo	7 972	2 656	5 025	5 879	6 533	33,3 %	63,0 %	73,7 %	81,9 %

Vapaana sivistystyönä järjestetyssä koulutuksessa annetut opetustunnit

Opetustunnit	2019	2020	2021
⊕ Kulttuuriala	10 797	10 731	12 179
Yhteensä	10 797	10 731	12 179

Liikuntainvestoinnit ja -nettokustannukset Kuhmossa

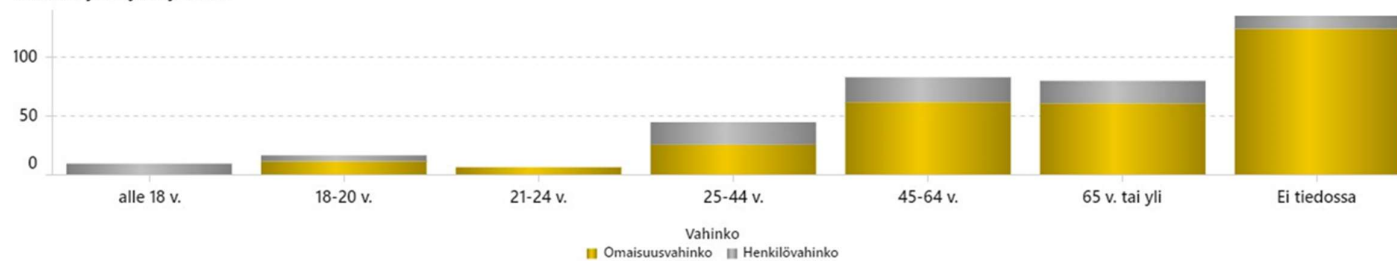

Liikennevahingot Kuhmo 2019–2021

Liikennevahingot Kuhmo 2019-2021
Lähde OT:n Liikennevahinkoraportti

Kuhmo	Vahinkomäärät			Henkilövahingot	
	Henkilövahinko	Omaisuusvahinko	Yhteensä	Vammautuneet	Kuolleet
2019	33	99	132	27	0
2020	27	84	111	31	0
2021	26	113	139	38	0

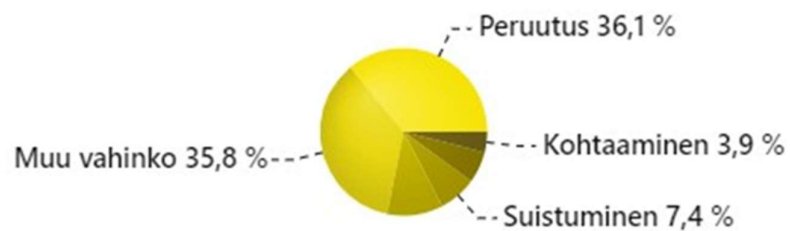
Aiheuttajakuljettajan ikä

Aiheuttajakuljettajan sukupuoli

Vahinkotyyppi

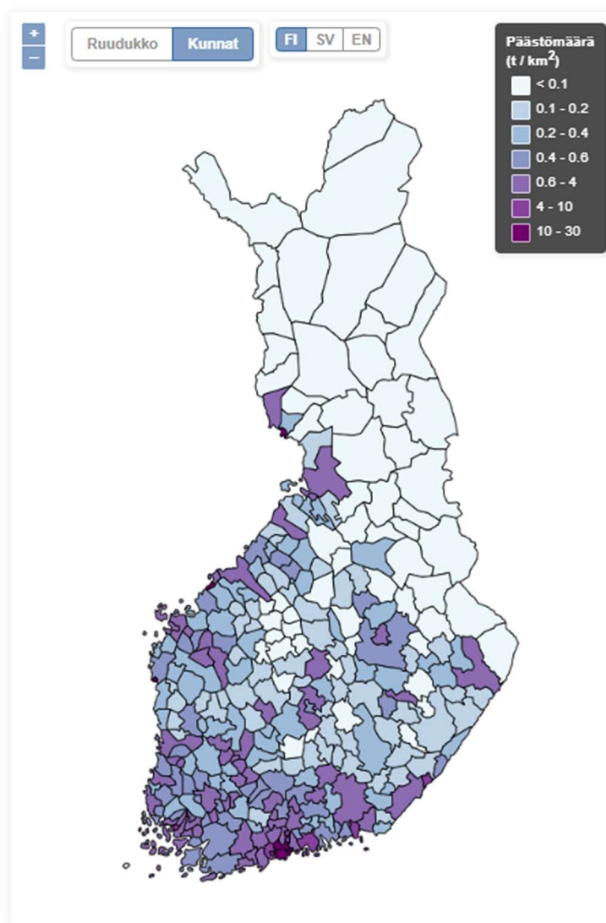

Ympäristöpäästöt:

Vuosi: Luokka: Päästö:

Kokonaispäästöt esittää kaikkien inventoitujen päästölähteiden päästöt yhteenlaskettuna. Kartalla yhdistyvät energiantuotannon, teollisuuden, liikenteen, tuotteiden käytön, jätteiden ja maatalouden ilman epäpuhtauksien päästöt. Mikäli haluat tarkastella kutakin sektoria erikseen, valitse luokka ylläolevasta valikosta. Päästöt yhteensä: [105 000 t](#)

8.2 Liite otsikkoon 4

Lapsen tuen malli Kainuussa, TOKI-hanke

